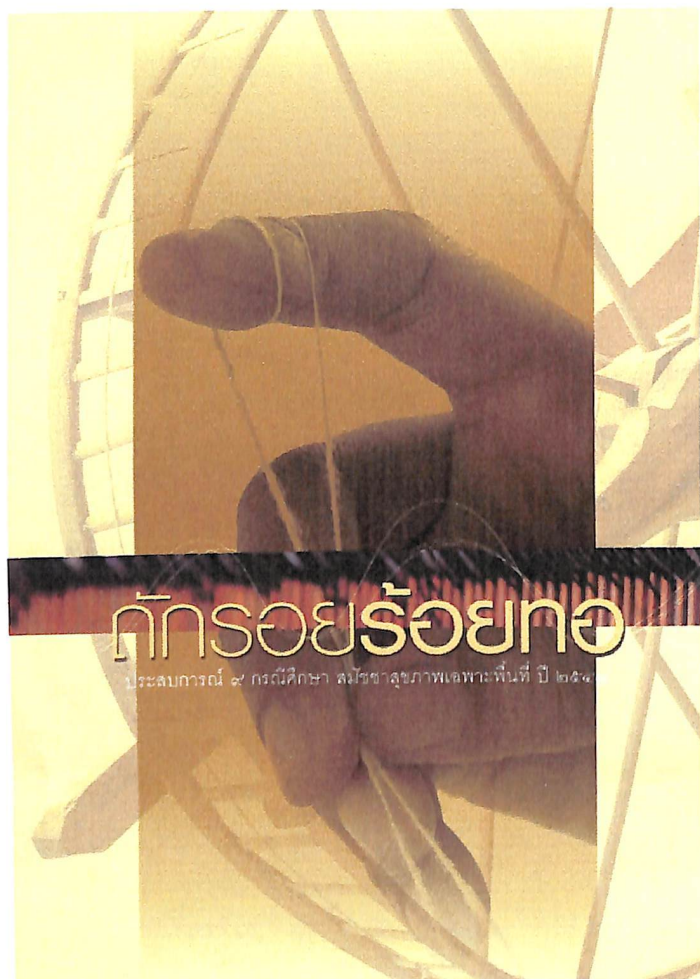

(๑)
ผลการประเมินสมรรถนะผู้ชกภาพปี 2548
- ๑ การนศึกษา สมรรถนะผู้ชกภาพเฉพาะพื้นที่

ช่วยกรุณาล้าง "อินทรีย์"
 ด้วย เหล้าที่วัดมหาธาตุ
 ตามอุทสาธน์อีกครึ่ง ถังหนึ่ง
 เสร็จแล้ว

агнелу

อินทรี / นก นกอินทรี
ทินทรี (อินทรี!))

- cheek and shoulder joint
shoulder

ผู้เขียน - คือ "ยติภักดิ์" ราษฎรในลัทธิชาตินิยม.

* (รณโกศล (มณีนพ)

๒๒๕๖ มีคนมาตั้งบ้านเรือนที่วัดนี้

- Informationen?!

ถ้ากรอย... ร้อยทอ

๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓

พลเรือนไทย

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด (ส.จ.)

the font is not
the font is not "a" much "a"

การร้อย... ร้อยกอ

๙ กรณีศึกษาสมัชชาสุขภาพ

เฉพาะพื้นที่ปี ๒๕๔๗

วิเคราะห์ภาพ < เติบโตขึ้นกับสิ่งแวดล้อม >
ดูแบบฉบับที่ตรงกับที่ดูไว้ก่อน

เลื่อนขึ้น

Signature

เรียบเรียง : วิวัฒน์ วรรณรังสิกุล X
 เลขาบรรณานุกรม : อัมพร จันทาวรรณ ✓
 กัปปิก : สุรณี พิพัฒน์โรจนกุล ✓
 บรรณาธิการ : สุรีย์ สุขสว่าง ✓
 ผู้ช่วยบรรณาธิการ : กรรณิการ์ บรรเทิงจิตร, สมานี ประทุมพันธ์ ✓
 เก็บข้อมูลและเรียบเรียงเบื้องต้น : สุรศักดิ์ บุญเทียน, สุทธิพร หิรัญญา ✓
 ออกแบบปกและรูปเล่ม : โค-ชัย มีเดียทีม 7 ผล 7
 ๐-๗๕๕๒๗๐๗ / ๐-๑๗๑๖-๕๒๔๖
 พิมพ์ครั้งที่ ๑ : สิงหาคม ๒๕๔๘
 พิมพ์ที่ : พงษ์สวัสดิ์การพิมพ์ ๐-๕๓๒๗-๔๓๑๑

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย :

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)
 ชั้น ๒ อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ
 (ถนนสาธารณะสุข ๖)
 ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข
 ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง
 จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐
 โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๒๓๐๔
 โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๒๓๑๑
 หรือ ตู้ ปณ. ๙ ปณ. ๘ ตลาดขวัญ
 จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๒

คำนำ

เจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ถือเป็นปฐมบทของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกำหนดวิถีทางต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างถูกต้องตามสิทธิและหน้าที่

“การปฏิรูประบบสุขภาพ” มุ่งหวังให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ จนถึงระดับปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ แนวความคิดเรื่อง “สมัชชาสุขภาพ” จึงเกิดขึ้น โดยมุ่งหวังให้เป็นเครื่องมือหรือกระบวนการที่ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างใช้ปัญญาและสมานฉันท์ ทำงานรื้อนโยบายและยุทธศาสตร์สุขภาพร่วมกันอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่ นำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพหรือความมีสุขภาพของประชาชน

นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ เป็นต้นมา สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) ได้สนับสนุนสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่ทั่วประเทศมาโดยตลอด และเพื่อให้เห็นภาพของการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ว่าเป็นเช่นไร มีความต่างหรือคล้ายกันสักก็มากน้อย จึงได้มีการถอดบทเรียนสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๗ ใน ๙ จังหวัด เป็นกรณีศึกษา พร้อมรวบรวมและเรียบเรียงเป็นเล่มหนังสือ เพื่อยืนยันถึงพลังยิ่งใหญ่อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

หนังสือ “ถักรอย...ร้อยทอ : ๙ กรณีศึกษาสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ปี ๒๕๔๗” เล่มนี้ คงไม่ใช่สูตรสำเร็จที่จะให้ยึดเป็นต้นแบบว่าต้องการให้เป็นบทเรียนของการเกิด และดำเนินไปของสมัชชาสุขภาพในแต่ละพื้นที่ว่ามีจุดเด่นแตกต่างกัน เสมือนจุดประกายให้เกิดการสร้างจินตนาการใหม่เกี่ยวกับสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้สมัชชาสุขภาพในพื้นที่อื่น ๆ สามารถดำเนินไปได้อย่างเหมาะสมบนเส้นทางของการปฏิรูประบบสุขภาพ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ของชีวิตคนไทยทั้งประเทศ

ขอขอบคุณ ผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพทั้ง ๙ จังหวัด ภาคีเครือข่ายสมัชชาสุขภาพทุกองค์กร ตลอดจนกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมอันดีงาม ช่วยเอื้ออำนวยต่อการจัดทำหนังสือ ทั้งในด้านการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล คุณความดีที่พึงมีจากหนังสือเล่มนี้ ขอมอบแด่บรรดาเพื่อนพ้องและเหล่าพี่น้องที่มีส่วนร่วมในการสร้างสุขภาพะ ปราศรณนาให้มีปีติสุขร่วมกันอย่างยั่งยืนตลอดไป

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)

สิงหาคม ๒๕๔๘

“จัดที่
- ๑ -
- ๒ -
- ๓ -
- ๔ -
- ๕ -
- ๖ -
- ๗ -
- ๘ -
- ๙ -
- ๑๐ -
- ๑๑ -
- ๑๒ -
- ๑๓ -
- ๑๔ -
- ๑๕ -
- ๑๖ -
- ๑๗ -
- ๑๘ -
- ๑๙ -
- ๒๐ -
- ๒๑ -
- ๒๒ -
- ๒๓ -
- ๒๔ -
- ๒๕ -
- ๒๖ -
- ๒๗ -
- ๒๘ -
- ๒๙ -
- ๓๐ -
- ๓๑ -
- ๓๒ -
- ๓๓ -
- ๓๔ -
- ๓๕ -
- ๓๖ -
- ๓๗ -
- ๓๘ -
- ๓๙ -
- ๔๐ -
- ๔๑ -
- ๔๒ -
- ๔๓ -
- ๔๔ -
- ๔๕ -
- ๔๖ -
- ๔๗ -
- ๔๘ -
- ๔๙ -
- ๕๐ -
- ๕๑ -
- ๕๒ -
- ๕๓ -
- ๕๔ -
- ๕๕ -
- ๕๖ -
- ๕๗ -
- ๕๘ -
- ๕๙ -
- ๖๐ -
- ๖๑ -
- ๖๒ -
- ๖๓ -
- ๖๔ -
- ๖๕ -
- ๖๖ -
- ๖๗ -
- ๖๘ -
- ๖๙ -
- ๗๐ -
- ๗๑ -
- ๗๒ -
- ๗๓ -
- ๗๔ -
- ๗๕ -
- ๗๖ -
- ๗๗ -
- ๗๘ -
- ๗๙ -
- ๘๐ -
- ๘๑ -
- ๘๒ -
- ๘๓ -
- ๘๔ -
- ๘๕ -
- ๘๖ -
- ๘๗ -
- ๘๘ -
- ๘๙ -
- ๙๐ -
- ๙๑ -
- ๙๒ -
- ๙๓ -
- ๙๔ -
- ๙๕ -
- ๙๖ -
- ๙๗ -
- ๙๘ -
- ๙๙ -
- ๑๐๐ -

แนบ

← เล่มนี้

สารบัญ

Scan

ขึ้นลาย...	๙	ชุมชนต้นแบบสุขภาพองค์กรวม	๑๐๓
สื่อสองสมัชชา...พันธสัญญาเพื่อชุมชน	๑๓	สมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทรา	
สมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงราย		หลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชน...	๑๑๙
รวมพลังสามประสาน...สู่น่านสันติสุข	๓๑	คือดอกผลแห่งสมัชชา	
สมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน		สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครปฐม	
} เรื่องย่อของ <หนังสือเล่มนี้> ✓		แกะรอยตาหนา ... สมัชชาเมืองคนคอน	๑๓๗
สถาบันการศึกษากับการรับใช้สังคม...	๕๙	สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช	
ถึงคราวของ "หอคอย"		กอบก่อเป็นกองทราย ... ส่งบงายได้ร่มธรรม	๑๕๗
สมัชชาสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม		สมัชชาสุขภาพจังหวัดพัทลุง	
✓ : ๗๒๖ ; <colon and semi-colon>.		คล้ายปม...	๑๗๕
Small is Beautiful (น้อยเพียงหนึ่ง... แต่ถึงงาม	๖๙	เอกสารและแหล่งข้อมูลประกอบการเขียน	๑๗๘
สมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู			
สัจจะชุมชน :			
ทุนทางสังคมที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของสมัชชา	๘๕		
สมัชชาสุขภาพจังหวัดตราด			
✓ <เลขหน้า ๘๕> ✓			
		< เลขหน้า ๘๕ >	
		สำหรับผู้ที่รักกับบรรพชา "สัจจะชุมชน" >	

Arhus 1992/1001/15000 ✓

ถึงแม้ความเป็นจริงที่เห็นและเป็นอยู่ ณ วันนี้องค์การปรกฏการณ์ที่เกิดขึ้น อาจเป็นได้เพียงวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มคนเล็ก ๆ เท่านั้น

ก๊วย

แต่ในอนาคต ปรัชญาการณ "สังคสมานฉันท" อาจกลายเป็น
นวัตกรรมทางวัฒนธรรมร่วมของสังคมไทย ในฐานะผลผลิตของ
ประติสฐกรรมอันเกิดจากพลังแห่งการมีส่วนร่วม ที่ผ่านการเรียนรู้...
สังสม... ซึมซับ... แล้วสืบทอดอย่างต่อเนื่อง... ยาวนาน

ในที่สุด ก็ก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ อันมีที่มาจากแก่นราก
ของวิถีคิด ซึ่งเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยแท้...

"๔ กรณีศึกษาสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ปี ๒๕๕๗" ที่ผ่านการ
เรียงคำและจะเริ่มเล่าความนับจากนี้ ถือเป็นเศษเสี้ยวของปรากฏการณ์
อันทรงคุณค่า เป็นเศษเสี้ยวที่พอจะเป็นบทพิสูจน์ได้ว่า "พลังแห่งการ
มีส่วนร่วม" กำลังโอบล้อมและร้อยรูปสังคมอยู่แทบทุกขณะทั่วผืนแผ่นดิน
มีคุณค่าเพียงพอที่จะทำให้สังคมได้ประจักษ์ชัดว่า "รูปพลังแห่งการ
มีส่วนร่วม" นั้น... งดงามเพียงใด !

"รูปพลังแห่งการมีส่วนร่วม" ที่เกิดขึ้น เปรียบไปก็คล้ายกับ
"ผืนผ้า" จากผ้าผืนเล็ก ๆ ที่ผ่านการถักทอตามรูปรอยเฉพาะของแต่ละถิ่น
แต่ละนาม ตามความเหมาะสมสมควร ฉายภาพฉายให้โดดเด่นจนเห็นชัด
หากนำผ้าต่างผืนต่างลายมาเชื่อมต่อกัน ก็คงจะได้ผ้าผืนใหญ่ที่ให้ความ
งดงามแปลกตาตามเส้นด้ายและลายทอ คงเป็นผ้าผืนสวยที่ช่วยห่มคลุมให้
ผองเราได้อบอุ่นและอุ่นใจ... ตราบนานแสนนาน

เป็นผ้าผืนที่ผ่านการ "ถักร้อย... ร้อยทอ" ด้วยความรัก ความ
เข้าใจ และเต็มไปด้วยพลัง... !

หน้า: ๖๖ หน้า หรือ "๖๖" ทอตามแบบฉบับต่าง <จะได้ไม่ให้ออกมา>

เปลี่ยนภาพ
เปลี่ยนสีภาพ >
< ควบคุมภาพ TV/สี
ภาพ: ควบคุมภาพ
หรือใช้ remote control / ควบคุมภาพ /
นอกจากนี้ ... ฯลฯ

สื่อสารสองภาษา...พันธสัญญาเพื่อชุมชน

สมาคมนักข่าวฯ จังหวัดเชียงราย

เปลี่ยนภาพแล้ว
ทพ.ดร.
ดร.อ.วิเศษ นก

“... หากไม่ได้สื่อสารมวลชนที่ให้ความสำคัญ
กับคนในชุมชน ไม่มีสื่อสารมวลชน
ที่ให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้น
ในชุมชน โอกาสที่คนทั่วไปจะรับรู้
และสำนึกเรื่องสุขภาพ
ก็คงยังเป็นได้แค่ความฝันที่เลื่อนลอย ...”

เกริ่นบอกแล้วออกอากาศ...

คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ปัจจุบันนวัตกรรมของมวลมนุษยชาติที่เรียกกัน
ว่า “เทคโนโลยีการสื่อสาร” นั้น มีผลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์มากมาย
เหลือคณานับ จวบเวลาได้ตั้งแต่ต้นลี้มตาจนกระทั่งล้มตัวลงนอน ที่เห็น
ชัดเจนที่สุดก็คือ “สื่อประเภทวิทยุและโทรทัศน์” ซึ่งสนองตอบความ
ต้องการได้ทันทีที่... นึกด้น!

หลายต่อหลายครั้ง ที่หัวข้อหรือประเด็นของการแก้ปัญหา
ต่าง ๆ เกิดขึ้นเพราะการเริ่มต้นของวิทยุหรือจากโทรทัศน์บางรายการ
แล้วเกิดการวิพากษ์วิจารณ์โดยคนในสังคม จนบางครั้งจาก “กระแสของ
สังคม” ก็ได้กลายเป็นนโยบายระดับชาติในที่สุด คงยังไม่ลืมเหตุการณ์
“ทุจริตยากระทรวงสาธารณสุข” หรือต้องเคยประหลาดใจกับกระแสการ
ประกาศก้องทำนองแผ่นดินเกี่ยวกับหนังสือ “โหมโรง” ที่พลิกวิกฤติเป็น
โอกาสในภายหลัง หรือการร่วมหือฮ้อและโหยให้กับภาพชีวิตของคน
เล็กๆ อย่าง “เหน่งและเมย์” “ยายไฮ” “ดาบวิชัย” “ปู่เย็น” รวมถึงเรื่อง
ราวสุดกระชากใจของ “แอน ทองดี เด็กหญิงจากแดนหญิง” ที่

นำเสนอผ่านรายการสารคดี “คนค้นคน”^{๑๓} จนชีวิตเจ้าของเรื่องบางราย ต้องพลิกผันไปเพียงชั่วเวลาข้ามคืน จากคนบนรายทางที่ไม่เคยมีใคร เหลียวแลกลับกลายเป็นคนญาติโยมที่ใคร ๆ ก็อยากข้องเกี่ยวขอเป็น ลูกหลาน...พี่ป้า...น้าอา นี่ไม่นับรวม “อาสาสมัครผู้อยากทำความดีเพื่อ สังคม” ที่มีจำนวนสมาชิกนับหมื่นนับแสนรายโดยใช้เวลาไม่นานนักหลังจากที่ได้ฟังรายการวิทยุประเภท “ร่วมด้วยช่วยกัน” หรือ “วิทยุเพื่อปวงชน”!

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นนี้ หากจะสรุปว่า “สื่อ” คือสิ่ง อันทรงอิทธิพลที่สุดของโลกมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ก็คงไม่ผิดไปจากนี้นัก ซึ่ง ดร.กาญจนา แก้วเทพ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เคยแสดงทรรศนะ เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างน่าสนใจ สรุปเป็นยอดความคิดได้ว่า สื่อมวลชน เป็นส่วนเลี้ยวสำคัญในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในยุคสมัยปัจจุบัน เกิด วาทกรรมมากมายเกี่ยวกับสถาบันสื่อมวลชน โดยเฉพาะวาทกรรมชุดที่ เกี่ยวกับ “ฝากความหวัง” ซึ่งสื่อมักจะถูกฝากผีฝากไข้ ต้องรับฝาก อนาคตของสังคมเอาไว้แทบทุกเรื่อง นับตั้งแต่เรื่องการเกิด แก่ เจ็บ ไป จนกระทั่งถึงเรื่องการตาย...

“คลื่นวิทยุ” ถือเป็นสื่อหนึ่งที่ทรงอิทธิพลอันดับต้น ๆ ซึ่งส่งผลต่อ พฤติกรรมของมนุษย์ เหตุเพราะเข้าถึงกลุ่มคนฟังได้ง่ายและสะดวกที่สุด แค่เพียงมีเงินไม่ถึงครึ่งร้อยก็สามารถหาซื้อวิทยุพกพาขนาดเล็ก ๆ มาหมุน หาดคลื่นรับฟังเพลงฟังข่าวได้แล้ว และเพราะความเข้าถึงกลุ่มคนฟังได้ง่าย นี้เอง สื่อวิทยุจึงมีทั้งคุณและโทษ โดยเฉพาะการตกเป็นเหยื่อของโฆษณา แทบทุกรูปแบบเพื่อความอยู่รอดของกิจการ จึงกลายเป็นช่องทางให้ เจ้าของสินค้าเข้ามามีบทบาทควบคุมเนื้อหาของรายการ ที่ตนเองเป็นผู้ สนับสนุนไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ทั้งผ่านเสียงเพลงและเกมประจำรายการ แม้กระทั่งแอบแฝงไปกับเวลาของข่าวประจำวันที่แนบเนียนจนตามแทบ ไม่ทัน

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าในบ้านนี้เมืองนี้จะมีคลื่นวิทยุประเภท “ได้รับ วิทยุดีครับผม เหมาะสมครับท่าน” ที่สลับยอมต่อการโฆษณาสินค้าแข่งกัน เปิดเพลงเล่นเกมตามกระแสสังคมด้วยหวังผลสุดยอดทางธุรกิจแล้ว แต่ก็ยังมีคลื่นวิทยุบางประเภทที่พยายามทวนกระแส หันกลับมาทำคลื่นเพื่อสังคม ให้เป็นวิทยุเพื่อชุมชนโดยเปิดโอกาสให้คนฟังเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นมี สิทธิที่จะเห็นหรือไม่เห็นด้วยกับนโยบายหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในสังคมผ่านรายการ เป็นเวทีให้คนรากหญ้าได้เข้ามาร่วมเป็นวิทยากร ในรายการแทนที่จะมีพื้นที่ให้เฉพาะนักคิด นักวิชาการบนหอคอยงาช้าง เฉกเช่นที่ผ่าน ๆ มา และน่าจะเป็นนิมิตหมายที่ดี ที่คลื่นเสรีลักษณะนี้ กำลังสาดซัดมาเรื่อย ๆ เป็นระลอก อย่างน้อยก็ที่นี่ ณ “จังหวัดเชียงราย” แห่งนี้ ที่ซึ่งคลื่นวิทยุทางเลือกคลื่นใหม่กำลังทำหน้าที่นั้น เป็นหน้าที่เพื่อ สังคม เพื่อชุมชน... อย่างแท้จริง !

“คลื่นวิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน จังหวัดเชียงราย” ซึ่งออก อากาศผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประมง FM. ๑๐๓ Mhz. ที่มีกำลัง ส่งครอบคลุมเกือบทั่วจังหวัดเชียงราย คือคลื่นวิทยุทางเลือกคลื่นใหม่คลื่น นั้น !

ร่วมด้วยช่วยคิด...เติมชีวิตสมัชชา

จากจุดเริ่มต้นเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓ จากสถานีวิทยุ เอฟเอ็มคลื่นเล็ก ๆ วิทยุชุมชนคลื่นแรกของจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีหลักคิด ของการทำงานเพื่อชุมชนต้องการให้เป็นคลื่นที่มีไว้เพื่อให้ชาวบ้านร้องทุกข์ เป็นสื่อกลางประสานระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาชน ณ วันที่คลื่นวิทยุชุมชนแห่งนี้ กำลังได้รับการต้อนรับจากคนฟัง แทบทั้งจังหวัดเชียงราย พิสูจน์ได้จากคำพูดของ คุณสุเวศน์ อินสันทราย ผู้จัดการวิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน สาขาจังหวัดเชียงราย ที่ว่า

"...ไม่น่าเชื่อที่คลื่นวิทยุชุมชนสามารถสร้างความนิยมได้ขนาดนี้ ความนิยมจะรองก็แค่ อสมท. เท่านั้น คนหันมาฟังคลื่นนี้เยอะมาก กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ก็ให้ความสนับสนุน อาจจะเป็นเพราะเหมือนเราเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามาเป็นเจ้าของ อย่างสินค้าที่เข้ามาสนับสนุนเราก็คัดเลือกอะไรที่เป็นผลกระทบต่อสังคมเราก็ไม่รับ เช่น บั๊ยะเคมี สุรายาเมาต่าง ๆ เราเน้นการสมานฉันท์มากกว่า ให้ความนุ่มนวล จึงไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกับหน่วยงานใดเลย เป็นการสร้างมิตรมากกว่าสร้างศัตรู เราเสนอความจริง มีข้อมูลสนับสนุน เรื่องแต่ละเรื่องเราประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น เราพยายามจะอุดช่องว่างทั้งภาคราชการและภาคประชาชน สำหรับวิธีการตอบผ่านรายการนั้น เราส่งสายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ถ้าตอบ ณ ที่นั้นได้ก็ดี แต่ถ้าติดต่องานไม่ได้จริง ๆ ก็ฝากเรื่องแล้วค่อยติดตาม..."

เนื่องเพราะหลักคิดของคลื่นวิทยุเป็นลักษณะเช่นนี้เอง เมื่อหน่วยงานหรือภาคส่วนต่าง ๆ มีภารกิจหรือมีกิจกรรมใด ๆ ก็มักนึกถึงสถานีวิทยุแห่งนี้เป็นอันดับต้น ๆ ไม่เว้นแม้แต่เรื่องของ "สมัชชาสุขภาพ" ที่กำลังก่อร่างสร้างเรื่องกันในจังหวัด ถึงแม้ว่าช่วงแรกจะมีบทบาทเพียงแค่นักประชาสัมพันธ์งาน แต่เมื่อได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมคุยกันบ่อยครั้งเข้า และเมื่อคลื่นความคิดตรงกัน คลื่นวิทยุสวรรค์ก็เปิดทาง นับจากนั้น สื่อวิทยุอย่าง "ร่วมด้วยช่วยกัน" แห่งนี้ก็ได้เข้าร่วมขับเคลื่อนกับทีมสมัชชาสุขภาพเชียงรายอย่างเต็มตัว ยืนยันได้จากคำพูดอีกครั้งของ คุณสุวศน์ อินสันทราย ถึงกรณีการได้เข้าร่วมเป็นหนึ่งในทีมสมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงราย

"...ช่วงแรก ผมได้แต่ส่งลูกน้องไปเป็นครั้งคราว เป็นคณะทำงานขับเคลื่อนร่วมโดยการเอาสื่อไปร่วมถ่ายทอด ตอนแรกบทบาทมีแค่นั้น

มาระยะหลัง คณะประสานงานก็เริ่มเห็นว่าเราช่วยเหลือได้ อีกอย่างเมื่อการประสานงานดีขึ้น ได้มีการรวมพูดคุยกันมากขึ้น ก็เริ่มลงตัวในวิธีการทำงาน ใกล้ชิดกันมากขึ้น ก่อนนั้นเรานำเสนอรูปแบบการรายงานข่าวความเคลื่อนไหวประชาสัมพันธ์เป็นหลัก ไปร่วมแต่ไม่มีบทบาทมากนัก อาจเป็นเพราะเรามีแนวคิดที่มันสอดคล้องกับเรื่องที่สมัชชาสนใจก็ได้ พอตีผมสนใจเรื่องปัญหาของสารพิษในจังหวัดเชียงรายเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว พอมันสอดคล้องกับเรื่องที่สมัชชาพยายามขับเคลื่อนพอดี เลยตรงทางกัน หลังจากนั้น ผมและทีมงานก็พยายามผลักดันให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านทั้งหน้าปัดวิทยุและลงไปจัดเวทีในพื้นที่..."

เสริมความแกร่งด้วยคลื่นสื่อ....

เสริมความเชื่อถือนด้วยคลื่นศรัทธา

หลังจากได้ "หนึ่งในกลุ่มสื่อมวลชน" อย่าง "คลื่นวิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน" เข้ามาร่วมเป็นทีมงาน สมัชชาสุขภาพเชียงรายก็มีทิศทางการขับเคลื่อนที่หลากหลายขึ้น จากเดิมที่เน้นไปที่ภาคราชการโดยส่วนใหญ่ ก็เริ่มมีการเชื่อมร้อยกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในนามของประชาคม โดยเฉพาะการมี "ประชาคมเครือข่ายพลังชุมชนจังหวัด" องค์การที่มีประสบการณ์เรื่องการขับเคลื่อนภาคประชาชนอยู่ในจังหวัดแต่เดิมเข้ามาเสริมทีม หรือการเชิญ "พ่อเลือน ธนะเพทย์" ข้าราชการบำนาญของกรมพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นเสาหลักของคนเชียงราย มาเป็นประธานสมัชชาสุขภาพจังหวัด ด้วยเหตุนี้เอง สมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงรายจึงมีความเข้มแข็งขึ้นโดยลำดับ สังเกตได้จากกระบวนการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่ผ่านมา ที่มีความโดดเด่นทั้งรูปแบบและกระบวนการดำเนินการ และบรรทัดถัดจากนี้ ก็คือเบื้องหลังของความโดดเด่นนั้น !

ประเด็นของการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงราย ปี ๒๕๔๗ เป็นผลมาจากการจัดสมัชชาสุขภาพทั้งพื้นที่และเฉพาะประเด็นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ได้ข้อสรุปว่าจังหวัดเชียงรายมีปัญหาด้านสุขภาพหลายประการ แต่ปัญหาเร่งด่วนที่ควรริบพิจารณา ก็คือปัญหาเรื่องใช้สารเคมีเกินความจำเป็นในการทำการเกษตร ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม ประกอบกับจังหวัดเชียงรายได้รับผลกระทบอย่างมากจากการที่ไทยได้เปิดเสรีทางการค้ากับจีน โดยเฉพาะสินค้าเกษตร รวมถึงนโยบายจากภาครัฐในการส่งเสริมอาหารปลอดภัย ด้วยเหตุนี้ จากการเห็นพ้องต้องกันของทีมสมัชชา เรื่องของ "อาหารและเกษตรเพื่อสุขภาพ" จึงถูกเลือกมาเป็นหัวข้อหลักในการดำเนินงานของเวทีสมัชชาสุขภาพ โดยมีการวางเป้าหมายที่ชัดเจนไว้ ๔ ประการ คือ

- เพื่อลด ละ เลิก การใช้สารเคมี การกำจัดศัตรูพืช ในภาคการเกษตร
- เพื่อสร้างเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสุขภาพของเกษตรกรให้ปลอดภัยจากสารเคมี
- เพื่อค้นหาทางเลือกใหม่ในการทำการเกษตรแบบธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์
- เพื่อผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมี สารกำจัดศัตรูพืช ไปสู่ผู้บริโภค

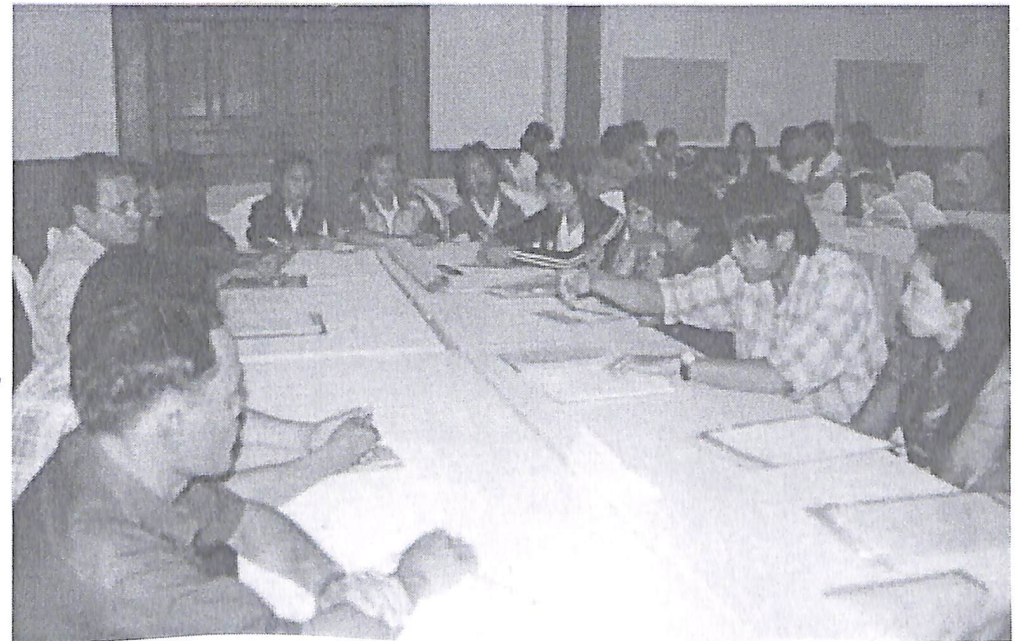
หลังจากนั้น ก็ได้มีการตั้งคณะทำงานขึ้น โดยแบ่งทีมงานออกเป็น ๕ ทีม ได้แก่ "ทีมบริหารจัดการ" ซึ่งมี คุณงามนิตย์ ราชกิจ ผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงราย เป็นหัวหน้าทีม นอกจากนี้ยังมีทีมการเงิน ทีมพิธีการ สำหรับ "ทีมวิชาการและนิทรรศการ" ซึ่งทำหน้าที่ในส่วนของงานวิชาการ นิทรรศการ ตลอดจนนำเสนอนวัตกรรม

สร้างสุขภาพนั้นมี ผศ.วิลาวัลย์ บุญประกอบ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย เป็นหัวหน้าทีม ขณะที่ “ทีมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์” มี คุณสุเวศน์ อินสันทราย ผู้จัดการวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน เป็นหัวหน้าทีม

คณะทำงานชุดนี้ ประกอบด้วยสมาชิกจากหลายภาคส่วนและ จากทุกอำเภอของจังหวัด มี “พ่อเลือน ธนะเพทย์” ทำหน้าที่เป็น ประธานคณะทำงาน มีทีมจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงรายเป็น ทีมเลขานุการ ส่วนทีมอื่น ๆ นั้น ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากสำนักงาน เกษตรจังหวัด องค์การบริหารราชการส่วนจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ชมรมร้านอาหาร รวมถึง “สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ” เป็นต้น

องค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้รูปแบบและกระบวนการดำเนินการเวที สัมมนาของที่นี่โดดเด่น ก็คือ “งานวิชาการ” เหตุเพราะได้มีการวางกรอบ แนวทางการทำงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนประเด็นของการจัดสัมมนา สุขภาพเอาไว้อย่างชัดเจนในเบื้องต้นนั่นเอง เริ่มต้นตั้งแต่ทำการศึกษาถึง ปัจจัยเสี่ยงหรือภาวะคุกคามทางสุขภาพจากระบบเกษตรที่ใช้สารเคมี จากนั้นจึงวิเคราะห์และสะท้อนปัญหาการเจ็บป่วยของเกษตรกรผู้ผลิตและ ผู้บริโภค ตลอดจนการค้นหาทางเลือกต่าง ๆ แล้วตามด้วยการถ่ายทอด ความรู้และประสบการณ์ของเกษตรกรปลอดสารพิษ โดยเน้นการมีส่วนร่วม ของภาคีต่าง ๆ ทั้งผู้ผลิต ผู้ประกอบการร้านอาหาร และผู้บริโภค ขณะเดียวกัน “คณะทำงานค้นหานวัตกรรมสร้างสุขภาพ” ซึ่งนำทีม โดย “ผศ.วิลาวัลย์ บุญประกอบ” จาก “มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย” ก็ได้ดำเนินการถอดบทเรียนและคัดเลือกเลือกนวัตกรรมที่คาดหวังว่าสมาชิก ผู้เข้าร่วมเวทีสามารถนำไปดำเนินการหรือขยายผลต่อได้ สำหรับนวัตกรรม ที่น่าสนใจและได้คัดเลือกเพื่อนำเสนอในเวทีสัมมนาสุขภาพก็คือ หลัก สูตรท้องถิ่นภายใต้โครงการชื่อ “กิจกรรมสารเคมีที่มีผลกระทบต่อ

สุขภาพและสิ่งแวดล้อม” ของ “โรงเรียนป่าต่อนอำเภอแม่สรวย” ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ให้นักเรียนได้ศึกษาผลกระทบของสารเคมี โดยเรียนรู้จาก แปลงเกษตรในชุมชนต้นตอชนิดของสารเคมี การฉีดพ่น การใช้รูปแบบ อื่น ๆ ตลอดจนอาการเจ็บป่วยที่พบของเกษตรกรในชุมชน แล้วมีการบันทึก เป็นข้อมูลอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งหลักสูตรนี้ได้เคยไป นำเสนอผลงานในระดับนานาชาติมาแล้วในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ส่วนอีกนวัตกรรมหนึ่งที่น่าสนใจไม่แพ้กันก็คือ “กลุ่มสามัคคีชีวภาพ” ซึ่งมีการรวม กลุ่มกันเพื่อทำปุ๋ยหมักชีวภาพมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เน้นการ ลด ละ เลิก การใช้สารเคมีทุกชนิดในการทำนา แต่ให้หันมาใช้สาร ชีวภาพทดแทน โดยพบว่าหลังจากใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพแล้วได้ผลเป็นที่น่า พพอใจเพราะต้นทุนลดลง แต่ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น อีกทั้งข้าวที่ได้ก็ไม่มีสารเคมี ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพรวมทั้งสิ่งแวดล้อม การที่คณะกรรมการได้เลือก นวัตกรรมทั้งสองเพื่อนำเสนอในเวทีนั้น เหตุผลเพราะต้องการให้เวที สัมมนาสุขภาพจังหวัดเชียงราย เป็นเวทีแลกเปลี่ยนและสนับสนุนแนวคิด

การทำเกษตรปลอดสารพิษของจังหวัดอย่างจริงจัง และเป็นไปเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนอีกองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญที่ช่วยเสริมให้รูปแบบและกระบวนการดำเนินการของเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงรายโดดเด่นนั้น แนนอนที่สุดว่าเป็น “สื่อมวลชน” โดยเฉพาะ “คลื่นวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน” ที่ได้ทำหน้าที่นี้อย่างแข็งขัน มีการจัดสรรเวลาสำหรับเรื่องของสมัชชาสุขภาพโดยเฉพาะ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์วันงานเวทีสมัชชาสุขภาพให้คนฟังได้รับทราบโดยตลอด ตลอดจนได้สอดแทรกความรู้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนและทำความเข้าใจเรื่องสมัชชาสุขภาพเป็นระยะ ๆ ขณะที่กลุ่มสื่อมวลชนพันธมิตรซึ่งเป็น “สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น” อาทิ คุณวิทยา ถ้าแล้ว บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสียงเสรีภาพ รวมถึง คุณเรณู วงศ์สุวรรณ คุณปิยะดา ศรีธนะรัตน์ ฯลฯ ก็ได้ให้การสนับสนุนและทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน พยายามนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ผ่านช่องทางของตนเองอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ อีกหนึ่งแนวคิดของการเผยแพร่เรื่องเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงราย ก็คือ การจัดทำ “สติ๊กเกอร์” แล้วบรรจุข้อความหัวข้อหลักของการจัดสมัชชาสุขภาพของเชียงรายปีนี้ โดยตั้งใจให้มีการกระจายผ่านตัวบุคคลที่เข้าร่วมเวที เพื่อให้นำไปเผยแพร่ต่อในชุมชนของตนเองต่อไป

เวทีเมืองเชียงราย.... พรั่งพรายด้วยสื่อมวลชน

เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงราย จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ ห้องประชุมชั้น ๕ สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยมีหัวข้อของการจัดครั้งนี้ว่า “ชาวเชียงรายร่วมใจผลิต เกษตรปลอดสาร อาหารปลอดพิษ ชีวิต

ปลอดภัย” และมีคำขวัญว่า “สุขภาพะดี มีคุณธรรม เป็นวัฒนธรรมของคนเชียงราย” ซึ่งมีสัญลักษณ์ “รูปช้างอยู่บนพื้นสีม่วงปนคราม” เพื่อใช้เน้นย้ำถึงความชัดเจนของเวทีครั้งนี้

เวทีสมัชชาสุขภาพในวันนั้น ได้รับเกียรติจาก “นายณพพร ดอนรับ” ปลัดจังหวัดเชียงราย มาทำพิธีเปิดและร่วมพูดคุยกับผู้เข้าร่วมเวทีในประเด็น “เกษตรปลอดสารพิษกับวิถีชีวิตคนเชียงราย” หลังจากนั้น “ประธานสมัชชาสุขภาพจังหวัด” ได้นำเสนอความเป็นมาและความคืบหน้าของร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ เพื่อเน้นย้ำถึงความสำคัญของร่างกฎหมายฉบับนี้ โดยหวังให้ผู้เข้าร่วมเวทีช่วยกันผลักดันร่างกฎหมายฉบับนี้ต่อไป หลังจากนั้น ได้มีการฉายวีซีดีนำเสนอตัวอย่างของโครงการสร้างเสริมสุขภาพของ ๒ หมู่บ้านในจังหวัดน่าน คือ โครงการชุมชนคนรักสุขภาพ บ้านหนองแดง และโครงการคูนู๋ต่างวัย บ้านน้ำบัว ติดตามด้วยการนำเสนอประสบการณ์ เรื่องเกษตรปลอดสารของกลุ่มสามัคคีชีวภาพ ซึ่งเป็นเกษตรกรที่หันมาทำเกษตรปลอดสาร ตลอดจนมีการถ่ายทอดประสบการณ์จากกระบวนการเรียนรู้ของเด็กและชุมชน ในเรื่องผลกระทบจากการใช้สารเคมีของครูและนักเรียนจากโรงเรียนบ้านป่าถ่อน อำเภอแม่สรวย จนสามารถสังเคราะห์เป็นหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับผลกระทบจากสารเคมีการเกษตรได้ ขณะที่ภาคบ่าย เวทีของสมัชชาสุขภาพได้ลงลึกในรายละเอียดมากขึ้น มีการแบ่งเป็นกลุ่มสำหรับระดมความเห็น ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ผลิต ผู้บริโภค สื่อมวลชน ผู้ประกอบการร้านอาหาร และกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันหาแนวทางผลักดันการดำเนินงานในเรื่องเกษตรปลอดสารของจังหวัดเชียงรายให้เป็นรูปธรรมต่อไป บรรยายากศของเวทีสมัชชาโดยรวมจึงค่อนข้างคึกคัก เพราะเรื่องราวที่นำมาพูดคุยมีความน่าสนใจ มีแนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติหรือขยายผลต่อไปได้เลย ประกอบกับ

ผู้ดำเนินรายการสามารถโยงให้เชื่อมกับร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ได้อย่างแนบเนียน จึงทำให้เวทีแห่งนี้มีคนอยู่ร่วมงานตั้งแต่พิธีเปิดจนถึง พิธีปิด ไม่หกลีกลี้นี้หายไปเหมือนหลาย ๆ เวที

สำหรับข้อเสนอที่ได้จากเวทีสมัชชาสุขภาพ ที่เป็นผลสืบเนื่อง มาจากการแบ่งกลุ่มเพื่อระดมความเห็นนั้น ได้มีการกำหนดเป็นข้อเสนอ จากสมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงรายที่มีต่อภาครัฐว่า รัฐต้องมีนโยบายด้าน อาหารปลอดภัยอย่างมีทิศทางเป็นเอกภาพ โดยเสนอให้มีการตั้งกองทุน จากภาษีสารเคมีและสารพิษที่ผลิตและนำเข้า มีมาตรการตั้งกำแพงภาษี สารเคมีการเกษตรและต้องควบคุมการนำเข้า ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเปลี่ยนมาทำเกษตรยั่งยืน ด้วยการใช้นโยบายลดภาระ หนี้กลุ่มเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย เช่น การ ห้ามใช้สารเคมีที่ต่างประเทศห้ามใช้แล้ว และต้องยกกฎหมายควบคุม คุณภาพการขนส่งสินค้าอาหารทุกประเภท ให้ผู้จำหน่ายอาหารรับผิดชอบ คุณภาพอาหารเอง เช่น ตลาดต้องรับผิดชอบต่อจุดตรวจคุณภาพความปลอดภัยของอาหารก่อนจำหน่าย เป็นต้น

ในส่วนของผู้เข้าร่วมในเวทีสมัชชาสุขภาพครั้งนั้น มีจำนวน ประมาณ ๑๐๐ คน ประกอบด้วยสมาชิกจากภาคส่วนต่าง ๆ มากมาย ทั้งกลุ่มหมอเมือง กลุ่มครูและนักเรียนจากโรงเรียนบ้านป่าต่อน อำเภอ แม่สรวย นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตัวแทนชมรม ร้านอาหารจากทุกอำเภอ เกษตรกรจากอำเภอต่าง ๆ หอการค้าจังหวัด สมาคมเกษตรกรจากอำเภอแม่ลาว อำเภอแม่จัน และอำเภอฟาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย รวมถึงกลุ่มที่ช่วยสร้างสีสันให้กับเวทีสมัชชา สุขภาพในครั้งนี้เป็นอย่างมาก นั่นคือ "กลุ่มสื่อมวลชนกลุ่มใหญ่" ซึ่ง ประกอบด้วย ประชาสัมพันธ์จังหวัด บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสียงเสรีภาพ

หนังสือพิมพ์ภาคเหนือรายวัน นายกสมาคมวิทยุชุมชนภาคเหนือ สถานีวิทยุทหารอากาศ ฯลฯ โดยเฉพาะ “สถานีวิทยุกรมประมง คลื่นวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน” ที่ทำหน้าที่ทั้งในบทบาทของแม่งานร่วมและบทบาทของสื่อมวลชน โดยจัดสรรเวลาทั้งหมดมา “ถ่ายทอดสด” การจัดเวทีสมัชชาสุขภาพเชียงรายตั้งแต่ต้นจนจบ นอกจากนี้ ยังได้ “วิทยุการศึกษา” คลื่น FM. ๑๐๘ MHz. เข้ามาเป็นคลื่นพันธมิตรร่วมถ่ายทอดบรรยากาศงาน ขณะเดียวกัน ก็ยังดำเนินการจัดสมัชชาอากาศผ่านเว็บไซต์ ชื่อ “www.hsro.or.th” ด้วยเช่นกัน นับว่ากลุ่มสื่อต่างช่วยกันทำหน้าที่อย่างแข็งขัน สร้างบรรยากาศดี ๆ ให้ผู้ร่วมเวทีเกิดความตื่นตัว คึกคักไปทั้งงาน

วันของพรุ่งนี้... คลื่นดี ๆ ไม่มีจางหาย

ความสำเร็จของสมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงรายที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็บรรยากาศของเวที ประเด็นนำเสนอและนวัตกรรมสร้างสุขภาพ ที่มีความคิดตลอดจนมีแนวทางที่สามารถนำไปขยายผลต่อได้ เชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน แน่นอนที่สุดว่า ภาพความสำเร็จนั้นย่อมสืบผลมาจากการร่วมแรงร่วมใจร่วมสานศรัทธาของทุกภาคส่วนและทุกคณะทำงาน ที่ต่างหวังใจให้ประชาชนในจังหวัดเชียงรายมีสุขภาพที่ดีขึ้น

แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่า ประเด็นของสมัชชาสุขภาพจังหวัดที่เกิดการขานรับจากผู้คนในสังคม พากันหันมาสนใจและตระหนักเรื่องสุขภาพหรือเรื่องสุขภาพะนั้น ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเพราะการจุดประกายของ “สื่อมวลชน” นั่นเอง หากไม่ได้สื่อมวลชนที่ให้ความสำคัญกับคนในชุมชน ไม่มีสื่อมวลชนที่ให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โอกาสที่คน

ทั่วไปจะรับรู้ และสำเนียงเรื่องสุขภาพก็คงยังเป็นได้แค่ความฝันที่เลื่อนลอย การเข้ามาาร่วมด้วยช่วยกันขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพอย่างเต็มตัวของสื่อในจังหวัดเชียงรายนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ย่ายเลย เพราะหากสื่อจะไม่เข้ามาาร่วมก็ยอมไม่ใช่เรื่องผิดบาป แค่เพียงออกข่าวประชาสัมพันธ์ตามหน้าที่สื่อก็เท่ากับได้ทำงานตามบทบาทของตนแล้ว ดังนั้น การที่สื่อมวลชนของจังหวัดเชียงรายน โดยเฉพาะ “คลื่นวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน” ซึ่งมีผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ได้เข้ามาเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดันสำคัญ ให้การสนับสนุนและเข้าร่วมขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพไปด้วยกันกับภาคส่วนอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมและศรัทธา เชื่อมั่นได้ว่า ความสำเร็จและยั่งยืนของสมัชชาสุขภาพเชียงรายคงจะไม่ใช่ว่าเรื่องเพ้อฝันแน่นอน สามารถยืนยันได้จากคำพูดของ คุณสุเวศน์ อินสันทราย ผู้จัดการวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน

“...สิ่งที่ผมอยากเห็นก็คือ อยากเห็นศักยภาพของเราว่าจะทำอย่างไรที่จะเข้ามาร่วมกับสมัชชาแล้วสร้างผลสะท้อนจริง ๆ ไหน ๆ ก็ได้รับการยกย่องว่าสมัชชาที่มีความเด่นเรื่องสื่อ เราอยากจะทำอะไรให้เราเด่นจริง ๆ ไม่ใช่แค่ชั่วคราวเฉพาะเวที ผมไปเห็นศักยภาพตัวหนึ่ง ที่คิดว่าจะทำให้สมัชชาโตได้ก็คือ วิทยุพื้นฐานหรือศูนย์เตรียมความพร้อม ซึ่งตอนนี้มีเกือบสามสิบสถานีและมีการกระจายเสียงแล้ว แต่ก็ยังเปิดเพลงกันเป็นส่วนใหญ่ อยากให้คนเหล่านี้มานั่งคุย รับรู้ แล้วร่วมกันทำงาน นั่นน่าจะทำให้การทำงานขับเคลื่อนของเราเป็นไปได้อย่างครอบคลุม สมัชชาเชียงรายเราอยากได้อย่างนี้ครับ...”

คำตอบทุกอย่างอยู่ในนั้น และนั่นก็น่าจะเป็นเสมือนพันธสัญญาที่ “คนในสื่อ” ได้แสดงเจตนารมณ์ว่าพร้อมแล้วที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับร่วมขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพให้แข็งแกร่งขึ้นเรื่อย ๆ กำลังจะแสดงบทบาทของ “คลื่นวิทยุเพื่อชุมชน” กำลังจะทำหน้าที่เป็น “สื่อของมวลชน”

จริง ๆ และคงจะไม่เป็นเอกเช่นหลายหลากคลื่นวิทยุในบ้านนี้เมืองนี้ ที่เคย
สาดซัดเข้ามา แล้วพากันเสียบหายไปกับกาลเวลา เพียงเพราะต้องพ่ายแพ้
ต่อ... ปรัชญาสี่ "เงิน" !

ผ้าลายปักสื่อ ชาวไทลื้อในจังหวัดเชียงรายอพยพมาจากทางตอนใต้ของมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ปัจจุบันยังคงมีการทอผ้าด้วยรูปแบบและลวดลายที่สืบทอดกัน
มาแต่ดั้งเดิม โดยเฉพาะ "ผ้าลายปักสื่อ" ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดของชนกลุ่มนี้ มีการใช้ผ้าในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และที่เกี่ยวกับจารีตประ
เพณี

รวมพลทั้งสามประสาน...สู่บ้านสันติสุข

สมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน

ภูมิหลัง...พลิงน่าน

น่าน ดินแดนแห่งล้านนาตะวันออก จังหวัดเล็ก ๆ ที่คนส่วนใหญ่รู้จักในฐานะต้นกำเนิดของลำน้ำน่าน แม่น้ำหนึ่งในสี่สายที่ไหลไปรวมกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา สำหรับใครที่ชอบท่องเที่ยวก็คงเคยได้ยินชื่อเสียงว่าน่านเป็นดินแดนแห่ง “ชมพญาคู” ดอกไม้งามหายากหนึ่งเดียวในโลก ซึ่งพบได้เฉพาะบนยอดดอยภูคา และผลิดอกเฉพาะในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคมเท่านั้น

ชาวน่านหลายคนเคยพูดเกมประชดว่า “เฉพาะคนที่ตั้งใจไปเยือนจริง ๆ เท่านั้น จึงไปถึงเมืองน่านได้” สาเหตุจริง ๆ คงเพราะน่านเป็นเมืองชายแดนที่ค่อนข้างห่างไกลและไม่สะดวกทางผ่าน ประกอบกับสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่ที่เป็นป่าเขาซึ่งยากต่อการเดินทาง คงไม่ใช่เพราะไม่มีใครอยากไปเมืองน่านหรอก

แต่เดี๋ยวนี้ อะไร ๆ ก็เปลี่ยนไป ใคร ๆ ก็อยากไปเมืองน่าน ไม่ใช่เพราะหนทางไปมาสะดวกขึ้นเท่านั้น แต่เพราะชื่อเสียงของการเป็นเมือง

“...คำว่า ‘อีกเมืองน่าน’ หมายถึง
อีกตนเอง อีกแผ่นดินถิ่นเกิด ภูมิใจในรากติกำเนิด
จะเกิดมาในตระกูลไหน เผ่าพันธุ์อะไรภาษาและศาสนา
จะแตกต่างกันอย่างไรไม่ใช่เรื่องสำคัญสำคัญอยู่ที่จิตใจ
ความพึงพอใจต่อชาติกำเนิด จะเกิดเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย
ก็ขอมีความพอใจในการเกิดมาเป็นมนุษย์”

“ชุมชนเข้มแข็ง” โดยเฉพาะล่าสุด เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๖ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) จัดลำดับให้เมืองน่านเป็นจังหวัดที่มีการมีส่วนร่วมสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งของประเทศทีเดียว จึงไม่แปลกถ้าตอนนี้ถนนแห่งการเรียนรู้หลายสายจะมุ่งตรงไปสู่กรณีศึกษาที่เมืองน่านเหมือนกัน

และวันนี้ น่านก็ได้กลายเป็นต้นธารของแนวคิดและแนวทางการพัฒนาสังคม ที่เน้นถึงความเป็นชุมชนพึ่งตนเอง หนุนนำชีวิตสู่ความเรียบง่ายไปเสียแล้ว

เฉพาะในเมืองน่านเอง ความสำเร็จของการมีชุมชนเข้มแข็งดังกล่าว กลายเป็นฐานรากของการพัฒนางานด้านต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบในระยะเวลาสิบกว่าปีที่ผ่านมา พบว่า มีงานหรือโครงการพัฒนามากมายที่ลงไปในพื้นที่ของน่านแล้วประสบความสำเร็จอย่างสูง จนสามารถเป็นแบบอย่างให้พื้นที่อื่นได้มาศึกษาเรียนรู้ และกรณีศึกษาเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน ปี ๒๕๔๗ ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี่ ก็เป็นหนึ่งในความสำเร็จที่คนน่านภาคภูมิใจ

อะไรคือปัจจัยแห่งความสำเร็จของเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน ? คือสิ่งที่น่าศึกษาเรียนรู้อย่างยิ่ง !

ฮักเมืองน่าน...จากฐานสู่น่านสันติสุข

หากย้อนไปสัก ๒๐ กว่าปีที่แล้ว เมืองน่านตกอยู่ในสภาพถูกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างหนัก สภาพป่ากลายเป็นภูเขาหัวโล้น ดินพังทลาย แม่น้ำตื้นเขิน เกิดสภาวะแห้งแล้ง และปัญหาขัดแย้งระหว่างชาวบ้านรุนแรงหนักขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดการเคลื่อนไหวขององค์กรชุมชนหลายแห่งเพื่อรักษาป่าต้นน้ำ มีกิจกรรมการรักษาป่าที่

หลากหลาย พัฒนาการเป็นกระบวนการเรียนรู้ภาคประชาชน จากป่าสู่น้ำ จากน้ำสู่การเกษตร สู่การออมทรัพย์ และการจัดสวัสดิการต่าง ๆ มากมาย ขยายออกไปในชุมชนต่าง ๆ แทบทุกจุดทั่วเมืองน่าน และในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ก็มีการเปิดสำนักงาน “กลุ่มฮักเมืองน่าน” ขึ้นบริเวณหน้าวัดอรุณญาวาส มีอาสาสมัครทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติร่วมทำงาน ทำให้ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้เกิดการเชื่อมร้อยขยายเครือข่ายการทำงานอย่างกว้างขวาง กระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงมีการจดทะเบียนเปลี่ยนสถานะจาก “กลุ่มฮักเมืองน่าน” เป็น “มูลนิธิฮักเมืองน่าน” โดยมี “พระครูพิทักษ์นันทคุณ” เป็นแกนนำ

ชื่อเสียงของ “ฮักเมืองน่าน” กลายเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในนามเครือข่าย “ชุมชนเข้มแข็ง” ภายใต้แนวคิด “รักแผ่นดินถิ่นเกิด” ของ “พระครูพิทักษ์นันทคุณ”

“คำว่า ‘ฮักเมืองน่าน’ หมายถึง ฮักตนเอง ฮักแผ่นดินถิ่นเกิด ภูมิใจในชาติกำเนิด จะเกิดมาในตระกูลไหน เผ่าพันธุ์อะไร ภาษาและศาสนาจะแตกต่างกันอย่างไรไม่ใช่เรื่องสำคัญ สำคัญอยู่ที่จิตใจ ความพึงพอใจต่อชาติกำเนิด จะเกิดเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ขอมีความพอใจในการเกิดมาเป็นมนุษย์... ‘ฮักเมืองน่าน’ จึงเป็นใครก็ได้ที่ทำความดี คิดดี พูดดี ทำดี เพื่อเมืองน่าน ถ้าท่านคิดจะทำประโยชน์เพื่อเมืองน่าน ท่านคือ ‘คนฮักเมืองน่าน’ ”

ถ้อยคำแห่งภูมิปัญญาเหล่านี้กระมัง ที่กลายเป็นอุดมการณ์ร่วมอันล้ำค่าของคนน่าน เป็นเข็มทิศชี้หนทางแห่งการพัฒนาสังคมเมืองน่านให้เป็นไปในระนาบเดียวกัน

อย่างน้อยที่สุด ดอกผลในวันนี้ก็คือทุนทางปัญญา ซึ่งเป็นที่มาของความสำเร็จในการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่านปี ๒๕๔๗ ร่องรอย

แห่งภูมิปัญญาดังกล่าว คือสิ่งที่ปรากฏอยู่ในวิถีคิดของผู้ประสานงาน
สมัชชาสุขภาพจังหวัดน่านนั่นเอง

“หลักการสำคัญของการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน ก็คง
เหมือนกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของคนน่าน คือ ทุกกลุ่ม ทุกเครือข่ายมี
เป้าหมายเดียวกันคือ ‘น่านสันติสุข’ เรายึดวิถีดั้งเดิมของบรรพบุรุษ คือ
ชีวิตที่ใกล้ชิดธรรมชาติ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นกันเป็นพี่เป็นน้อง มีความเป็น
อยู่เรียบง่าย กินและใช้อย่างพอดีไม่เกิ้นตัว”

ประชาคมน่าน ...ศูนย์ประสานเชื่อมเครือข่าย

ประชาคมน่าน เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีจิตสำนึกต่อ
ส่วนรวม มีวัตถุประสงค์และอุดมคติร่วมกัน ได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนถึง
สิทธิหน้าที่และปัญหาของตนเอง มีการติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงกันเป็น
เครือข่าย เพื่อพัฒนาเมืองน่านให้น่าอยู่และคงเอกลักษณ์ความเป็นน่านไว้
เริ่มต้นจากปี พ.ศ. ๒๕๓๗ กลุ่มคนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาค
ประชาชน ได้รวมตัวกันเพื่อรณรงค์จัดตั้งมหาวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติฯ ใน
จังหวัดน่าน โดยมี “นายแพทย์บุญยงค์ วงศ์รักมิตร” เป็นแกนนำ ซึ่ง
เป็นการเคลื่อนไหวที่เป็นความสนใจและผลประโยชน์ร่วมกันของคนใน
จังหวัด ต่อมากลุ่มคนต่าง ๆ ดังกล่าว ได้รวมตัวกันเป็นประชาคมจังหวัด
น่าน ตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ เพื่อ
ร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดน่าน โดยใช้ห้องประชุมโรงพยาบาล
น่าน เป็น “ศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่าน” ซึ่งเป็นเวทีกลาง
ในการเชื่อมประสานงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในจังหวัดน่าน รวมถึงเวที
สมัชชาสุขภาพด้วย

สำหรับการก่อกระบวนการสมัชชาสุขภาพในจังหวัดน่านนั้นมี

หลายลักษณะ ทั้งที่แฝงอยู่ในกระบวนการต่าง ๆ ทางสังคมและเฉพาะ
เรื่อง หากย้อนอดีตไปหลายปีที่ผ่านมาจะพบว่า มีกระบวนการคิด
กระบวนการทำงานในเชิงการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสุขภาพ ผ่านกลไก
ในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เพียงแต่ไม่ได้ถูกหยิบยกและเรียกเป็นวาทกรรม
ใหม่ดังเช่นทุกวันนี้เท่านั้นเอง เมื่อวาทกรรมที่เป็นกระบวนการทัศน์สุขภาพ
ใหม่ได้ถูกหยิบยกและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีประชาคมน่านในปี
พ.ศ. ๒๕๔๑ ความสนใจในประเด็นสุขภาพจึงเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางนับ
แต่นั้นมา

ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ เริ่มต้นในวงสนทนาศูนย์ประสานงานประชาคม
น่าน ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ มีการเสนอแนวคิดและความเห็นร่วมกันในพื้นที่
จนมีความคิดเห็นสาธารณะต่อประเด็นสุขภาพมากขึ้น ปี พ.ศ. ๒๕๔๓
แกนนำกลุ่มและองค์กรทางสังคมจำนวนหนึ่ง ได้เข้าร่วมเสนอความคิดเห็น
เพื่อนำไปสู่การยกย่องกรอบความคิด “ระบบสุขภาพของคนล้านนา” ที่
จังหวัดเชียงใหม่ จนถึง ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้เข้าร่วมในกระบวนการยกย่อง
พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ จากนั้น ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงเริ่มต้นจัด
เวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๗

ถอดชิ้นส่วน...กระบวนการสมัชชา

การสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน ปี ๒๕๔๗ เริ่มต้นขึ้นในราวเดือน
มกราคม เริ่มจากการเตรียมความพร้อมคณะทำงาน ประสานกับพื้นที่
และกำหนดประเด็นหลักของปี ๒๕๔๗ โดยปีนั้นกำหนดให้เป็นการติดตาม
ประเด็นเดิมคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพและเกษตรกรรมที่เอื้อต่อ
สุขภาพ และเพิ่มประเด็นใหม่คือ การสร้างสุขภาวะเพื่อเด็กและเยาวชน
จากนั้นจึงเริ่มจัดเวทีย่อย ๆ ตามประเด็นหลัก ๓ เวที เพื่อรวบรวมข้อมูล

ความคิดเห็น สังเคราะห์เป็นข้อเสนอเบื้องต้น ก่อนนำเข้าสู่เวทีสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัดต่อไป

สมัชชาสุขภาพจังหวัดน่านปี ๒๕๔๗ ถูกออกแบบให้เป็นเวทีแห่งพันธสัญญาของสังคมคนน่านในการร่วมผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายสุขภาพที่ได้จากเวทีย่อย ๆ ให้ไปสู่การปฏิบัติจริงให้ได้ ภายใต้หัวข้อการจัดงานว่า “การพัฒนาระบบสุขภาพคนน่านกับการบริหารงานแบบบูรณาการ (CEO)” เวทีนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ โรงแรมเทวราช อำเภอเมืองน่าน ภาพของงานคงถูกบันทึกอยู่ในหัวใจของคนน่านและผู้ร่วมงานทุกคนนับแต่วันนั้น

ในวันนั้นมีผู้เข้าร่วมงานมากกว่า ๓๐๐ คน ด้วยสัดส่วนระหว่างภาคประชาชน : ภาครัฐหรือการเมือง : ภาควิชาการ เป็น ๔๐ : ๑๐ : ๑๐ ในจำนวนนี้ มีกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดคือกลุ่มเด็กเยาวชน ซึ่งมาจากผู้แทนองค์กรเด็กในจังหวัดน่านจากทุกอำเภอ เช่น กลุ่มอาสาเพื่อโลกสวย นักสืบสายน้ำ Friend Corner เพื่อนใจวัยรุ่น โรตาเลค ฯลฯ รองลงมาคือกลุ่มเกษตรกร เช่น เกษตรกรมัยยืน กลุ่มอนุรักษ์พรรณพืชพื้นบ้าน กลุ่มเกษตรธรรมชาติกลุ่มนี้ มีบทบาทสำคัญในการสาธิตวิถีชีวิตที่พึ่งตนเอง อีกกลุ่มคือ กลุ่มหมอเมือง ทั้งหมอมสมุนไพร หมอพิธีกรรม (เป่า เสก ย่ำข่าง สู่ขวัญ ทรงเจ้า ฯลฯ) ในส่วนของผู้ที่มาจากภาคราชการ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด เกษตรจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด นักสังคมสงเคราะห์ พาณิชย์จังหวัด ครูจากโรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร ฝ่ายวิชาการนำทีมโดย “นายแพทย์บุญยงค์ วงษ์รักมิตร” “นายแพทย์ชาติเรี เจริญศิริ” ตลอดจนทีมวิชาการจากประชาคมน่าน แพทย์ พยาบาล นักวิชาการจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสถานีอนามัย สำหรับภาคประชาสังคมที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญคือ “เครือข่ายประชาคมน่าน”

ซึ่งมีหลายเครือข่าย เช่น มูลนิธิอีกเมืองน่าน เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน เครือข่ายหมอเมือง ประชาคมสุขภาพน่าน เครือข่ายหมอมลายัน เครือข่ายพระสงฆ์ ประชาคมชมรมพุทธ ฝ่ายการเมืองมี “นายแพทย์ชลน่าน ศรีแก้ว” เลขาธิการกรมการสาธารณสุขสุขภาพผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดน่าน เขต ๒) ตลอดจนองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับสื่อมวลชนนั้น ได้รับความร่วมมือจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดน่าน วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง ๑๑ รวมถึงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นต้น

สำหรับบรรยากาศทั่วไปของงาน ทีมประเมินจากสำนักงานปฏิรูประบบสาธารณสุขแห่งชาติ (สปรศ.) ที่ได้ไปร่วมในวันงาน ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“บริเวณลานด้านหน้าห้องประชุม มีบอร์ดนิทรรศการเกี่ยวกับเกษตรกรรมแบบยั่งยืน กลุ่มหมอเมืองนำสมุนไพรรและภูมิปัญญาพื้นบ้านมาแสดง มีการจำหน่ายพืชผักปลอดสารพิษที่นำมาพอเป็นตัวอย่าง หากใครสนใจก็ตามไปที่ไร่หรือสวนได้ นอกจากนี้ กลุ่มเด็กและเยาวชนยังนำสิ่งที่ดีของเครือข่ายมาร่วมแสดง เช่น ตัวอย่างครอบครัวอบอุ่น กิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และการแสดงบนเวที แต่ที่โดดเด่นและเป็นจุดสนใจบริเวณหน้างานมากก็คือ น้ำดื่มสมุนไพรร ‘ฮ้อสะบายควาย’ ที่นำมาบริการฟรีตลอดงาน เห็นหลายคนเดินวนไปวนมาอยู่หลายรอบ คงจะติดใจ”

จุดลงทะเบียน เป็นจุดที่ได้รับคำชมมากที่สุด คือมอบหน้าที่ให้กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นฝ่ายต้อนรับและให้บริการลงทะเบียนแก่ผู้เข้าร่วมเวที พร้อมแจกเอกสารประกอบการประชุม เช่น กำหนดการ เอกสารวิชาการจากสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรศ.) ฯลฯ บทบาทของเยาวชนครั้งนี้ได้รับการชื่นชมจากผู้เข้าร่วมประชุมมากกว่า เป็นตัวอย่างที่ดีของการจัดงานใหญ่ ๆ เด็ก ๆ ก็รู้สึกภาคภูมิใจที่ผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้

แสดงความสามารถ

~~วิวัฒน์~~ วิวัฒน์

ภายในห้อง เริ่มเปิดงานโดยการไหมโรงด้วยการแสดงดนตรีล้านนา การตีกลองสะบัดชัยและฟ้อนเจิง ทำให้บรรยากาศตอนเริ่มงานคึกคัก
เร้าใจ ได้บรรยากาศที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นแบบล้านนา หลังจบการแสดง เป็นการนำเสนอวิถีทัศน์ "กว่าจะถึงวันนี้" ของสปรส. จากนั้นจึงเป็นการกล่าวปฐมบทน้ำเวที โดย "นายแพทย์บุญยงค์ วงศ์รักมิตร" ปุชนิยบุคคลของเมืองน่าน ตามด้วย "นายแพทย์ชลน่าน ศรีแก้ว" ที่พูดคุยกับผู้เข้าร่วมเวที ถึงบทบาทของภาคการเมืองในการสนับสนุนและผลักดันการปฏิรูประบบสุขภาพของประเทศ พร้อมทั้งอธิบายสาเหตุความล่าช้าของร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

สาย ๆ เป็นการประชุมกลุ่มย่อยใน ๓ ประเด็น คือ ๑) การเกษตรที่เอื้อต่อสุขภาพ ๒) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ และ ๓) การสร้างสุขภาพเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว วิธีการประชุมเป็นการนำเสนอผลสรุปเบื้องต้นจากเวทีย่อยให้ที่ประชุมรับทราบ ก่อนจะระดมความเห็นเพิ่มเติมจนได้ข้อเสนอของกลุ่ม

ภาคบ่าย เป็นเวทีให้ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน คือ "ดร.วิวัฒน์ โชติสุขวัฒน์สกุล" พบปะพูดคุยกับประชาชน โดยรวมเป็นการให้ข้อเสนอแนะช่องทางการสนับสนุนและการผลักดันสู่การปฏิบัติในพื้นที่ เสร็จสิ้นแล้วจึงนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งได้ข้อเสนอที่ครอบคลุมทั้งสภาพปัญหาและความต้องการ มีการจัดหมวดข้อเสนอตามยุทธศาสตร์แล้วแยกย่อยเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยระบุชัดเจนว่าจะเสนอต่อหน่วยงานใด

ต่อจากนั้นเป็น "เวทีเสวนา" ระหว่างผู้เสนอ (ประชาชนหรือองค์กรชุมชน) และผู้สนอง (ภาครัฐและการเมือง) ฝ่ายเสนอได้แก่ "คุณ

อินปัน ทาคำสม” ประธานชมรมหมอฟันบ้าน “คุณชูศักดิ์ หาดพรม”
ครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรมยั่งยืนและผู้แทนเครือข่ายเด็กและเยาวชน
น่าน สำหรับฝ่ายสนองได้แก่ “นายแพทย์ชลน่าน ศรีแก้ว” เลขาธิการ
กรมการสาธารณสุข “นายแพทย์พิศิษฐ์ ศรีประเสริฐ” นาย-
แพทย์สาธารณสุขจังหวัดน่าน และ “คุณนรินทร์ เหล่าอารยะ” นายก-
องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยมี “คุณสุทธิพงษ์ วัสดุโสภภาพ” และ
“นายแพทย์ชาติรี เจริญศิริ” เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย บรรยายภาคการ
เสวนาเป็นไปอย่างราบรื่นได้ไปด้วยสาระ มีการฝากประเด็นและการเสนอ
ทางออก ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติในระยะต่อไปด้วยเช่นกัน

ช่วงก่อนสุดท้าย สิ่งที่น่าสนใจที่สุดของงานก็คือ “พิธีประกาศ
เจตนารมณ์การพัฒนากระบวนการสุขภาพคนเมืองน่าน” นำเสนอด้วยการ
แสดงโดยสภาองค์กรเด็กและเยาวชนในชุด “ร่วมกันสร้างระบบสุขภาพ
ด้วยมือเรา” และเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มาร่วมงานเขียนความตั้งใจ และ
ความรู้สึก ความคิดริเริ่มต่าง ๆ ลงบนผ้าขาวยาว ๑๐ เมตร แล้วนำไปติด
ไว้บริเวณหน้าห้องประชุม

ท้ายสุด งานก็ปิดลงง่าย ๆ แบบไม่เป็นทางการ ด้วยการขับขาน
เพลงโดยเยาวชนตัวน้อย ๆ

ปักป้ายความสำเร็จ :

เชื่อมได้ดี มีกระบวนการเรียนรู้ ผลักดันสู่นโยบาย

เชื่อมได้ดี

ความสำเร็จประการแรกคือ ความสามารถในการเชื่อมกลไกตาม
ยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาได้อย่างครบถ้วนและมีพลัง นั่นคือ

มีฝ่ายนโยบายทั้งราชการและการเมือง ฝ่ายวิชาชีพและวิชาการ และมี
ฝ่ายประชาชนและเอกชน แม้จะมีสัดส่วนของภาคประชาชนมากกว่า
ก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่มีพลัง เพราะถ้ามองข้ามเรื่องของจำนวนและ
สัดส่วน จะพบว่า ผู้ที่เข้ามาร่วมงานในส่วนของภาคราชการและการเมือง
นั้นเป็นผู้ที่มีอำนาจและบารมีระดับสูง ซึ่งมีความเป็นไปได้ในการผลักดัน
ข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง โดยที่มีพลังของภาคประชาชนและ
ภาควิชาการเป็นฐานที่พร้อมจะลงมือปฏิบัติ

อีกประการหนึ่งคือ การบริหารจัดการที่ทำให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
ในการทำงานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน พิจารณาจากวิธีการทำงาน
ซึ่ง คุณสุทธิพงษ์ วัสดุโสภภาพ ผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน
ได้ให้ข้อมูลว่าไม่ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานอย่างเป็นทางการ แต่มีการ
แบ่งงานกันอย่างชัดเจน เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเป็นเครือข่ายการทำงาน
ภาคประชาสังคมร่วมกันอยู่แล้ว การสื่อสารภายในกลุ่มผ่านเวทีสาธารณะ
ต่าง ๆ และสื่อมวลชนในพื้นที่ เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทูรชุมชน
คนเมืองน่าน มีการกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบงานระดับพื้นที่มาประสานงาน
ร่วมกัน ในขณะที่การกำหนดกลุ่มผู้เข้าร่วมเวทีสมัชชา พิจารณาจากกลุ่ม
องค์กรทางสังคมหลาย ๆ กลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่าง ๆ และ
มีการขับเคลื่อนอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดหลักให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
(Stakeholder) ในประเด็นมาร่วมให้ครอบคลุมมากที่สุด ทั้งที่เป็น
แกนนำและผู้ให้ข้อมูลหรือสะท้อนสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ โดยเน้น
ประเด็นที่พื้นที่สนใจก่อน แล้วเชื่อมโยงสู่ประเด็นหลักในเวทีสมัชชา
สุขภาพ

ความสามารถในการเชื่อมพลัง ๓ ฝ่ายเข้าด้วยกันได้ จึงเป็นความ
สำเร็จของการประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาได้อย่างดี เป็น
ตัวอย่างของการแปลงอุดมคติไปสู่ปธรรมที่เห็นภาพและผลชัดเจนขึ้น

มีกระบวนการเรียนรู้

ความสำเร็จประการที่สอง คือ ความหลากหลายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และประเด็นของงานทั้งในแง่ของเนื้อหาวิชาการ รูปแบบการนำเสนอ และกระบวนการสื่อสารในแง่เนื้อหาวิชาการ คุณสุทธิพงษ์ วสุโสภาพล ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่ามีกระบวนการทำงานวิชาการ โดยจัดทีมวิชาการรับผิดชอบตามประเด็นย่อย ๓ ประเด็น ทุกกลุ่มมีการจัดเวทีย่อยมาก่อน ทำให้ได้ข้อมูลและข้อเสนอเบื้องต้น สำหรับนำเข้าสู่เวทีใหญ่ เวทีสมัชชาสุขภาพจึงเป็นเวทีที่มาร่วมเติมเต็มให้ข้อเสนอต่าง ๆ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ส่วนรูปแบบเวทีก็เน้นให้ผู้เข้าร่วมงานเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุดและมีหลาย ๆ ช่องทาง

ภาพของเวทีที่ออกมา จึงมีรูปแบบการนำเสนอที่ผสมผสาน มีทั้ง วิถีทัศน์ การบรรยายแนวคิดโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้นำทางความคิดของสังคม การประชุมกลุ่มย่อย การเสวนา การจัดนิทรรศการให้ความรู้ การสาธิตให้ดูด้วยของจริง ตลอดจนมีการใช้ศิลปะการแสดงและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาช่วย

รูปแบบที่หลากหลาย สะท้อนถึงความพยายามสร้างความรู้ความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงมากที่สุด ไม่ควรมีใคร กลุ่มใด ตกขบวน ซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจในการร่วมพัฒนาสังคมไปยั้งทิศทางที่เห็นร่วมกัน

ผลักดันสู่นโยบาย

ความสำเร็จประการที่สาม คือ การออกแบบให้เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดเป็นเวทีผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายสู่ผู้มีอำนาจตัดสินใจ โดยใช้วิธีสร้างพิธีกรรมแห่งพันธสัญญาต่อหน้าประชาชน เป็นวิธีที่มีพลังวิธีหนึ่ง

ที่ผู้ประเมินรายหนึ่งได้กล่าวถึงความสำเร็จของการจัดสมัชชาจังหวัดน่านว่า

" 'การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เสนอกับผู้สนอง' เป็นจุดเด่นของเวทีเพราะเป็นการพูดคุยต่อสาธารณะของผู้บริหารระดับสูงในจังหวัด และมีการถ่ายทอดเสียงไปทั้งจังหวัด นอกจากนี้ คนที่มาในงานก็ได้เขียนความตั้งใจและความรู้สึกลงบนผืนผ้า เสมือนการสร้างพันธสัญญาร่วมกัน ซึ่งกระบวนการทั้งหมดเป็นการสร้างเจตนารมณ์สาธารณะต่อการพัฒนาระบบสุขภาพคนน่าน"

พิจารณาจากข้อเสนอแต่ละประเด็นที่ได้ พบว่า มีทั้งข้อเสนอในเชิงยุทธศาสตร์และแตกออกเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นข้อเสนอที่มีพลังในการขับเคลื่อนเรื่องใหญ่ ๆ เป็นข้อเสนอต่อหน่วยต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับบนสุดถึงล่างสุดคือชุมชน หลังจัดเวทีสมัชชาสุขภาพไม่กี่วัน ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาข้อเสนอที่รับมา มีหลายปัญหาที่ได้รับการแก้ไขทันที เช่น ปัญหาเด็กขาดสารอาหาร การหาตลาดเกษตรปลอดสารพิษ เป็นต้น

สิ่งที่ยากที่สุดซึ่งเวทีสมัชชาสุขภาพหลาย ๆ จังหวัดยังไม่ถึง คือ การผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ความสำเร็จของสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน นอกจากสามารถเชื่อมทุกภาคส่วนของสังคมให้มาเจอกัน และมีการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมแล้ว การจัดเวทีผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายสู่ผู้มีอำนาจตัดสินใจก็เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับให้พื้นที่อื่นได้เรียนรู้ต่อไป

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ :

ทุนพร้อม ประเด็นได้ เวลาดี มีตัวประสาน

ทุนพร้อม

ภายใต้ชุมชนที่เข้มแข็ง จะมีทุนทุกอย่างที่พร้อมสำหรับการพัฒนา ทั้งกำลังคน ทรัพยากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งมาจากหลายกลุ่มหลายเครือข่าย รวมกันแล้วกลายเป็นพลังมหาศาล นอกจากนี้ ยังมีทุนทางปัญญาและวัฒนธรรม ทั้งจากการถ่ายทอดภูมิปัญญา จากผู้รู้ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ จากการสั่งสมประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เคยทำงานร่วมกันมาก่อนแล้ว นอกจากนี้ ในเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน ยังมีผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นทุนทางอำนาจ มี “พระครูพิทักษ์นันทคุณ” เป็นทุนทางความศรัทธา รวมถึงมีฝ่ายบารมี คือ “นายแพทย์บุญยงค์ วงษ์รักมิตร” เป็นผู้นำทางอุดมการณ์ที่สั่งคมให้ ความเคารพและพร้อมจะทำตาม

ประเด็นได้

บริบทของเมืองน่านคือมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ประกอบกับขณะนั้นกระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติและการทำงานเกษตรปลอดสารพิษ กำลังมาแรง เครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ต่างเข้ามามีบทบาทกันอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร กลุ่มเด็กเยาวชน และกลุ่มหมอเมือง เป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการเติบโตของเครือข่ายสูงที่สุดในเมืองน่าน

ประเด็นของการจัดงาน คือ ๑) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ ๒) เกษตรกรรมที่เอื้อต่อสุขภาพ และ ๓) การสร้างสุขภาพเพื่อเด็กเยาวชน และครอบครัว เหตุผลเนื่องจากประเด็นเหล่านี้สอดคล้องกับอาชีพ ความสนใจ และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของชุมชนในเมืองน่าน

นั่นเอง นอกจากนี้ ยังเป็นเรื่องที่ตรงกับนโยบายการพัฒนาระดับจังหวัดอีกด้วย จึงทำให้ประเด็นการจัดงานครั้งนี้ได้รับความสนใจจากประชาชน และเครือข่ายต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมมากกว่าเป้าหมายที่เชิญมาเสียด้วยซ้ำ

ตัวอย่างที่ชัดเจนคือประเด็นภูมิปัญญา ซึ่งเป็นประเด็นที่กำลังเป็นปัญหาในกลุ่มหมอเมืองอยู่พอดี กลุ่มนี้มีผู้สนใจเข้าร่วมงานจำนวนมาก จนสามารถผลักดันความต้องการของกลุ่มให้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายได้เป็นตัวอย่างให้กลุ่มอื่น ๆ ได้มองเห็นว่า สมัชชาสุขภาพเป็นทางเลือกหนึ่งของการแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน

นอกจากนี้ หัวข้อการจัดงาน คือ “การพัฒนากระบวนการคนนำกับการบริหารงานแบบบูรณาการ (CEO)” ยังเป็นแรงจูงใจสำคัญ ที่ทำให้ชุมชนต้องการมาพบกับผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิงนโยบายระดับจังหวัดเป็นประเด็นที่ทำทนายวิสัยทัศน์ และทิศทางการพัฒนาของระบบราชการได้อย่างดีอีกด้วย เสมือนเป็นการลองเชิงว่า การบริหารราชการแบบบูรณาการดังกล่าว จะเปิดรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชนจริงหรือไม่ ? เพียงใด ?

เวลาดี

ดังที่กล่าวเบื้องต้นว่า บริบทของเมืองน่านมีประสบการณ์การขับเคลื่อนภาคประชาสังคมมายาวนานกว่า ๒๐ ปี การเคลื่อนตัวเหล่านี้ มีพัฒนาการมาโดยลำดับ ในช่วงเวลาของการพัฒนานี้เองที่กระบวนการสมัชชาสุขภาพได้เข้ามาแทรกตัวท่ามกลางความอึกเขมพร้อมเพรียงของชุมชน นับเป็นเวลาดีของโครงการต่าง ๆ ที่หลังไหลเข้ามาในพื้นที่นี้ ซึ่งพบว่า หากเป็นงานหรือโครงการที่เข้ากันได้กับอุดมการณ์และทิศทางการพัฒนาของพื้นที่ส่วนใหญ่แล้วก็ประสบความสำเร็จด้วยดี

จากคำบอกเล่าของ คุณสุทธิพงษ์ วสุโสภาพล ได้ข้อสรุปว่า สมัชชาสุขภาพไม่ใช่จุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบสุขภาพคนนาน เพราะก่อนหน้านี้ในชุมชนมีกิจกรรมการพูดคุยเรื่องสุขภาพกันมาโดยตลอด เพียงแต่ยังไม่มีประเด็นที่คมชัดหรือวาทกรรมอะไรที่แรงพอสำหรับการขับเคลื่อนเป็นขบวนการใหญ่ ยืนยันได้ด้วยคำพูดนี้

“สมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน ได้ก่อตัวและมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องบนฐานของเครือข่ายประชาคมนาน เป็นการเปิดพื้นที่สาธารณะใหม่และประเด็นสุขภาพใหม่ ให้เกิดการเคลื่อนไหวในภาคพลเมือง ให้ตื่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสร้างความรับผิดชอบต่อนาคตของสังคมร่วมกัน และที่สำคัญ ยังได้ช่วยยกระดับวาทกรรมสุขภาพใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างน่าสนใจ... การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ก็มีส่วยช่วยให้เราค่อย ๆ เรียนรู้จากการทำงานแต่ละเรื่องแต่ละชิ้น เป็นการหนุนเนื่องกับสิ่งที่พื้นที่คิดและทำอยู่แล้ว... อยากสรุปว่า สมัชชาสุขภาพเข้ามาได้ถูกจังหวะเวลาดีเหลือเกิน”

การเข้ามาในช่วงเวลาที่ชุมชนผ่านการเรียนรู้มาแล้วระยะหนึ่งเป็นทุนอย่างหนึ่งของการจัดสมัชชาสุขภาพน่านรวมถึงงานพัฒนาด้านอื่น ๆ เพราะประสบการณ์และความสำเร็จก่อนหน้านี้ ได้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในวิถีและพลังของการรวมตัวกันเป็นชุมชน อย่างน้อย การได้เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จที่ผ่านมาของชุมชน ก็สร้างความภาคภูมิใจให้ชาวบ้านตัวเล็ก ๆ ที่เป็นคนส่วนใหญ่ของชุมชนด้วยเช่นกัน

มีตัวประสาน

“ตัวประสาน” มีหน้าที่สำคัญยิ่งในการเชื่อมร้อยคนทั้งหลายเข้าด้วยกัน เปรียบเสมือนกาวที่ทำหน้าที่นี้ขึ้นส่วนสำคัญ ๆ ที่แยกกันอยู่เป็นส่วน ๆ ให้เข้ามาแนบสนิทเป็นชิ้นเดียว คุณสมบัติเหล่านี้เป็นความ

สามารถเฉพาะตัวที่ผู้ประสานและทีมงานควรมี

ตัวประสานสำคัญของสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน คือ ผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด คือ คุณสุทธิพงษ์ วสุโสภาพล นักวิชาการจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน เพราะนอกจากจะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมที่ดีแล้ว ยังสามารถดึงเอาผู้มีบารมีคือ นายแพทย์บุญยงค์ วงษ์รักมิตร และผู้ที่ชาวบ้านศรัทธาคือ พระครูพิทักษ์นันทคุณ ให้เข้ามาเป็นเสมือนเสาหลักและเป็นแม่เหล็กสำคัญของงานได้อีกด้วย

ทีมประเมินและผู้ที่เกี่ยวข้องเวทีสมัชชาสุขภาพน่านหลายท่านได้กล่าวตรงกันว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน ปี ๒๕๕๗ มาจากการมีผู้ประสานงานที่มีความสามารถรอบด้าน มีทั้งบุญและบุญอยู่ในตัว โดยผู้ประเมินรายหนึ่งได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“ยอมรับว่า คุณสุทธิพงษ์ วสุโสภาพล เป็นผู้ประสานงานที่มีความโดดเด่น ทั้งทักษะการประสานและความสามารถทางด้านวิชาการ จึงได้รับการยอมรับสูง มีวิธีการในการทำงานเชิงประชาสังคมที่แน่วแน่ ชัดเจน จุดเด่นที่สำคัญคือ มีความเข้าใจในกระบวนการสมัชชาสุขภาพในขั้นสูง และมีการประสานงานที่ดีเยี่ยม ทั้งราชการ เอกชน ประชาชน สามารถรู้จังหวะในการประสานงาน”

เมื่อได้รับทราบทรรศนะของ “คุณสุทธิพงษ์ วสุโสภาพล” ก็ยิ่งเชื่อในคำชื่นชมนั้น และนี่คือบทพิสูจน์

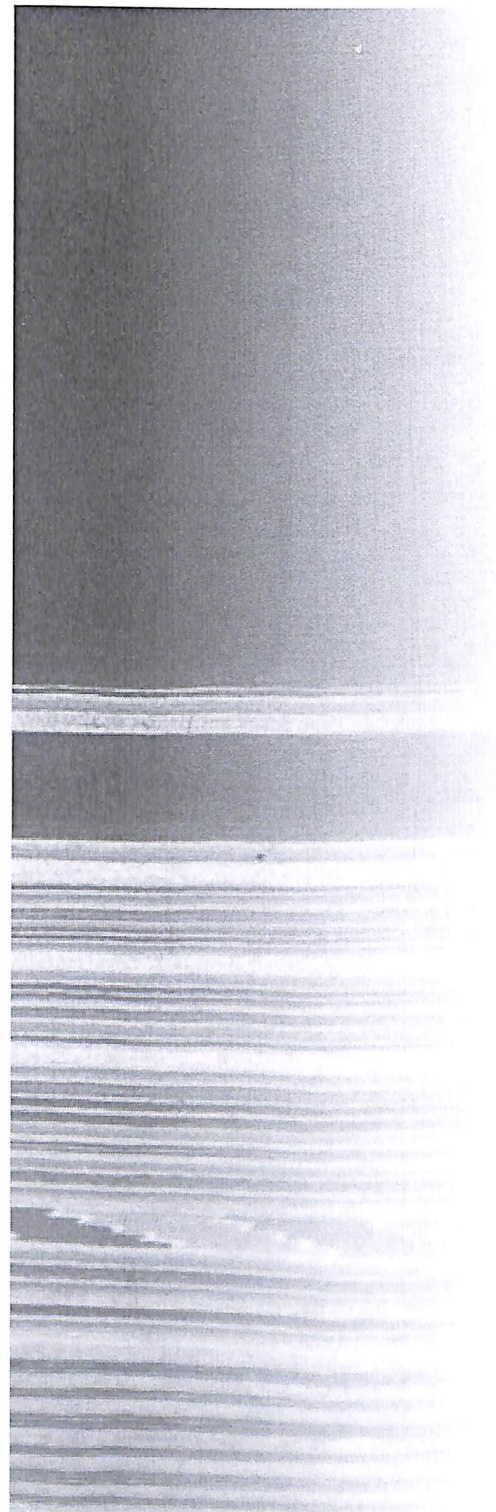
“เคล็ดลับการประสาน คือ เราต้องวิเคราะห์คนที่เราจะเข้าไปหาให้ออกว่าเขาเป็นใคร มีจุดแข็งด้านไหน ชอบ ไม่ชอบอะไร และเราควรเข้าไปในฐานะไหน การทำหนังสือเชิญลงนามโดยผู้ว่าราชการจังหวัดทำให้ผู้ได้รับเชิญรู้สึกว่าคุณค่าและมีความสำคัญเป็นส่วนหนึ่งของ

งาน เสมือนเป็นการยกระดับตนเองในอีกรูปแบบหนึ่ง... ผมคิดว่าจุดแข็ง
ของผมคือ ความจริงจัง ทำอะไรแล้วทุ่มเท ขณะเดียวกัน ก็อ่อนน้อมถ่อม
ตนเพราะเราทำคนเดียวไม่ไหว ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนอื่น ๆ ด้วย
และเราก็ไม่ใช่เก่งไปทุกอย่าง ที่สำคัญ เวลาจัดกระบวนการเราต้องรู้ว่า
บทนี้ จะทำให้ใครเด่น จังหวะนี้ใครจะต้องเล่น มองภาพรวมของงานให้
สำเร็จ โดยที่ไม่ต้องการให้ตนเองเด่นในเวทีเสมอไป"

บทสรุป

ความสำเร็จของสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน ปี ๒๕๔๗ คงเกิดขึ้น
ไม่ได้ด้วยเวลาเพียงชั่วข้ามคืน หากแต่เกิดจากมีพัฒนาการและได้สั่งสม
ประสบการณ์ในพื้นที่มานานนับเดือนนับปี กอปรกับมีกิจกรรมต่อเนื่อง
หลากหลาย ที่ช่วยให้เกิดการตกผลึกทางความคิด และสามารถจัด
กระบวนการเรียนรู้ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมกับประเด็น และทั้งหมดนี้เอง
ได้กลายเป็นฐานและทุนทางสังคมที่สำคัญสำหรับการสานต่องาน
พัฒนาขึ้นอื่น ๆ ในเวลาต่อมา บทเรียนแห่งความสำเร็จของสมัชชา
สุขภาพน่าน คงไม่ต่างจากที่ "พระครูพิทักษ์ นันทคุณ" ได้สรุปบทเรียน
ของการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งในนามของกลุ่มอัครเมืองน่าน
ไว้ชัดเจนว่า

" 'อัครเมืองน่าน' เริ่มเรียนรู้จากตนเอง จากคนสู่กลุ่ม กลุ่มสู่กลุ่ม
กลุ่มสู่ชุมชน ชุมชนสู่เครือข่าย จากประเด็นปัญหาสู่การพัฒนา จากการ
พัฒนาสู่การพึ่งตนเอง กระบวนการเรียนรู้อัครเมืองน่านจึงเกิดขึ้นได้ตลอด
เวลา และทุกจุดของเมืองน่าน สานเป็นพลังของชุมชนมาทุกวันนี้"

พัลวอง หรือผ้าลายน้ำไหล ลวดลายที่ปรากฏบนผ้าลวดหรือผ้าลายน้ำไหล เป็นลวดพวงมาลัยของเส้นด้ายที่พุ่งย้อนกลับไปกลับมาเป็นช่วง ๆ ซึ่งชาวเมืองเรียก
กรรมวิธีการทอนี้ว่า "ลัดง" ที่คล้ายกับการเคลื่อนตัวของสายน้ำในลำธารที่ก่อให้เกิดคลื่นกระทบฝั่งที่มีความเรียบง่ายสงบเย็น
ดังสายน้ำ

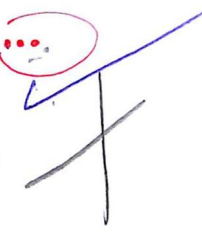

“...ที่ผ่าน ๆ มา นอกเหนือจากทำหน้าที่ผลิตบัณฑิต
ออกมาจำนวนมากมายมหาศาลเช่นที่ว่ำนั่นแล้ว
“สถาบันการศึกษา” ซึ่งดำรงตนอย่าง
ผู้ศักดิ์สิทธิ์คล้าย “หอคอย” ที่คนทั่วไปต้อง
“แหงนคอมอง” นั้น ได้ทำหน้าที่อะไรอื่นอีกบ้าง?...”

สถาบันการศึกษากับการรับใช้สังคม ถึงคราวของ "หอคอย"

สภามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แหงนคอรอหอคอย...

ทั้ง ๆ ที่สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาซึ่งถือเป็น
แหล่งประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางด้านวิชาการชั้นสูง มีจำนวนมากมาย
กระจายทั่วประเทศ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่อยู่ภายใต้ร่มของรัฐ
หรือภายใต้เงาของเอกชน และหากพิจารณาถึงผลผลิตที่ได้ก็จะมีข้อ
เท็จจริงที่เหลือเชื่อว่า ในปีหนึ่ง ๆ สถาบันการศึกษาเหล่านั้นได้ผลิตบัณฑิต
ออกมาเป็นจำนวนเหยียบแสนชีวิตทีเดียว !

แต่คำถามก็คือ ที่ผ่าน ๆ มา นอกเหนือจากทำหน้าที่ผลิตบัณฑิต
ออกมาจำนวนมากมายมหาศาลเช่นที่ว่ำนั่นแล้ว (ซึ่งก็เป็นทีคลุมเครือ
เหลือเกินว่า บัณฑิตเหล่านั้นมีคุณภาพเต็มที่สักกี่มากน้อย ?!!) “สถาบัน
การศึกษา” ซึ่งดำรงตนอย่างผู้ศักดิ์สิทธิ์คล้าย “หอคอย” ที่คนทั่วไปต้อง
“แหงนคอมอง” นั้น ได้ทำหน้าที่อะไรอื่นอีกบ้าง หากไม่นับรวมถึงการ
ชวนขายเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนภาคพิเศษวันหยุด เร่งรับจ้าง
องค์กรต่าง ๆ ทำวิจัยเพื่อรับเงินสนับสนุน ทำโพลสำรวจตลาดตามกระแส

ประชาชนนิยม หรือผลิตภัณฑ์บุคลากรวิชาการที่เดินตัวลอยเท้าไม่ติดพื้นและพูดคุยด้วยภาษาที่ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ฯลฯ ยังมีอะไรอีกหรือที่พอจะตอบได้อย่างเต็มคำถามว่า สถาบันสำคัญของชาติกำลังทำหน้าที่และแสดงบทบาทในการนำสรรพวิชาความรู้ภายในรั้วไปผ่องถ่ายเพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สังคมอย่างแท้จริง ?

“อาจารย์เสน่ห์ จามริก” ปราชญ์ทางความคิดคนหนึ่งของสังคมไทย เคยให้หลักคิดไว้อย่างน่าสนใจว่า การศึกษานั้นควรเป็น “การศึกษาครบวงจร” ต้องให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เป็นการศึกษาเพื่อเสริมต่อภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้วในชุมชน เป็นการศึกษาฟื้นฟูศักยภาพของชุมชน ขอบข่ายการศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาต้องมีการเชื่อมโยงถึงกัน และะเป็นไปเพื่อสนองความต้องการอย่างครบวงจรต่อชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนนั้น ๆ เพราะฉะนั้น ฐานะและบทบาทของสถาบันการศึกษาจะต้องเปลี่ยนทิศทาง ต้องเป็นโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย ที่พัฒนาไปเพื่อรับใช้ความต้องการของชุมชน เป็นประการสำคัญ

อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าความหวังที่มีต่อสถาบันการศึกษาของชาติ จะมีดบอดเสียทีเดียว เพราะมีสัญญาณบางอย่างพอจะบ่งบอกได้ว่าทิศทางของสถาบันการศึกษากำลังเริ่มเปลี่ยนไป ไม่ใช่สิ่งที่เป็นฝันเลื่อนลอย แต่เกิดขึ้นแล้วจริงๆ ใน “มหาสารคาม” จังหวัดที่สถาบันการศึกษามากมาย ทั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยการอาชีพ ฯลฯ ต่างพากันเปิดหอคอยมารวมตัวกับภาคส่วนต่างๆ ในจังหวัด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชน โดยร่วมกันจัด “เวทีสมัชชาสุขภาพในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม” เวทีที่ทุกภาคส่วนได้แสดงออกถึงศักยภาพความเป็นชุมชนในการร่วมสร้างนโยบายสุขภาพแห่งชาติของตนอย่างแท้จริง

ปรากฏการณ์ "เปิดหอคอย" ครั้งนี้ น่าจะเป็นนิมิตหมายที่ดี
คงจะเป็นบทพิสูจน์ได้ว่า หลักคิด "การศึกษาครบวงจร" ของ "อาจารย์
เสน่ห์ จามริก" เริ่มมีความเป็นไปได้ และเรื่องราวที่จะเล่าขานนับจากนี้
ก็น่าจะเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนได้ว่า สถาบันการศึกษาของชาติกำลัง
จะเป็น "หอคอยที่ไม่ต้องแขวนคอ" !
ร่วมพรรคสมัครใจ : หอคอยร่วมคบ...

“สมัชชาสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม” ถือได้ว่าเป็นสมัชชาที่ได้รับความนิยมรับทราบจากเครือข่ายในพื้นที่ด้วยความยินดีและพร้อมใจ โดยเฉพาะเมื่อมี “สถาบันการศึกษา” อย่าง “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” เข้ามาให้การสนับสนุนและร่วมดำเนินการ ทำหน้าที่เป็นแกนประสานงานระหว่างองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุดคือคือนำ “แนวความคิดและระเบียบวิธีทางวิชาการ” มาใช้ในกระบวนการสมัชชาสุขภาพ อันเป็นวิธีการที่ดี เพราะการขับเคลื่อนกระบวนการใด ๆ ก็ตาม หากมีข้อมูลสนับสนุนในเชิงวิชาการ ที่สามารถตรวจสอบและมีหลักการถูกต้อง ก็ยิ่งช่วยเน้นนำหนักของความน่าเชื่อถือให้ชัดเจนมากขึ้น

ก่อนที่จะมีการจัดสมัชชาสุขภาพในพื้นที่นั้น จังหวัดมหาสารคาม มีองค์กรที่มีศักยภาพในการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพของชุมชนอยู่ แล้วสององค์กรคือ ประชาคมจังหวัดและมูลนิธิพัฒนาจังหวัด เมื่อทาง จังหวัดได้ขานรับนโยบายและการเปลี่ยนแปลงว่าด้วยเรื่องระบบสุขภาพของ ประเทศ กอปรกับได้รับการสนับสนุนจากแกนนำที่เป็นเครือข่ายของสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) ให้มีการจัดสมัชชาสุขภาพใน พื้นที่เพื่อเข้าร่วมกระบวนการร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ จึงได้ นำประเด็นดังกล่าวมาพูดคุยกันในกลุ่มองค์กรข้างต้นก่อน เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้และหาข้อสรุปในการดำเนินงาน เนื่องจากทั้งสององค์กรมีศักยภาพ

ประชาชนนิยม หรือผลิตบุคลากรวิชาการที่เดินตัวลอยเท้าไม่ติดพื้นและพูดคุยด้วยภาษาที่ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ฯลฯ ยังมีอะไรอีกหรือที่พอจะตอบได้อย่างเต็มคำถามว่า สถาบันสำคัญของชาติกำลังทำหน้าที่และแสดงบทบาทในการนำสรรพวิชาความรู้ภายในรั้วไปผ่องถ่ายเพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สังคมอย่างแท้จริง ?

“อาจารย์เสน่ห์ จามริก” ปราชญ์ทางความคิดคนหนึ่งของสังคมไทย เคยให้หลักคิดไว้อย่างน่าสนใจว่า การศึกษานั้นควรเป็น “การศึกษาครบวงจร” ต้องให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เป็นการศึกษาเพื่อเสริมต่อภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้วในชุมชน เป็นการฟื้นฟูศักยภาพของชุมชน ขอบข่ายการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาต้องมีการเชื่อมโยงถึงกัน และนำไปเพื่อสนองความต้องการอย่างครบวงจรต่อชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนนั้น ๆ เพราะฉะนั้น ฐานะและบทบาทของสถาบันการศึกษาจะต้องเปลี่ยนทิศทาง ต้องเป็นโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย ที่พัฒนาไปเพื่อรับใช้ความต้องการของชุมชน เป็นประการสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ไข่ว่าความหวังที่มีต่อสถาบันการศึกษาของชาติ จะมีติดบอดเสียทีเดียว เพราะมีสัญญาณบางอย่างพอจะบ่งบอกได้ว่าทิศทางของสถาบันการศึกษา กำลังเริ่มเปลี่ยนไป นี่ไม่ใช่สิ่งที่เปลี่ยนไป แต่เกิดขึ้นแล้วจริงๆ ใน “มหาสารคาม” จังหวัดที่สถาบันการศึกษามากมาย ทั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยการอาชีพ ฯลฯ ต่างพากันเปิดหอคอยมาร่วมตัวกับภาคส่วนต่างๆ ในจังหวัด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชน โดยร่วมกันจัด “เวทีสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม” เวทีที่ทุกภาคส่วนได้แสดงออกถึงศักยภาพความเป็นชุมชนในการร่วมสร้างนโยบายสุขภาพแห่งชาติของตนอย่างแท้จริง

ปรากฏการณ์ “เปิดหอคอย” ครั้งนี้ น่าจะเป็นนิมิตหมายที่ดี คงจะเป็นบทพิสูจน์ได้ว่า หลักคิด “การศึกษาครบวงจร” ของ “อาจารย์เสน่ห์ จามริก” เริ่มมีความเป็นไปได้ และเรื่องราวที่จะเล่าขานนับจากนี้ ก็น่าจะเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนได้ว่า สถาบันการศึกษาของชาติกำลังจะเป็น “หอคอยที่ไม่ต้องแหงนคอ” !
ร่วมพรคสมครใจ : หอคอยร่วมคบ...

“สมัชชาสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม” ถือได้ว่าเป็นสมัชชาที่ได้รับการขานรับจากเครือข่ายในพื้นที่ด้วยความยินดีและพร้อมใจ โดยเฉพาะเมื่อมี “สถาบันการศึกษา” อย่าง “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” เข้ามาให้การสนับสนุนและร่วมดำเนินการ ทำหน้าที่เป็นแกนประสานงานระหว่างองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุดคือการนำ “แนวความคิดและระเบียบวิธีทางวิชาการ” มาใช้ในกระบวนการสมัชชาสุขภาพ อันเป็นวิธีการที่ดี เพราะการขับเคลื่อนกระบวนการใด ๆ ก็ตาม หากมีข้อมูลสนับสนุนในเชิงวิชาการ ที่สามารถตรวจสอบและมีหลักการถูกต้อง ก็ยิ่งช่วยเน้นน้ำหนักของความน่าเชื่อถือให้ชัดเจนมากขึ้น

ก่อนที่จะมีการจัดสมัชชาสุขภาพในพื้นที่นั้น จังหวัดมหาสารคาม มีองค์กรที่มีศักยภาพในการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพของชุมชนอยู่แล้วสององค์กรคือ ประชาคมจังหวัดและมูลนิธิพัฒนาจังหวัด เมื่อทางจังหวัดได้ขานรับนโยบายและการเปลี่ยนแปลงว่าด้วยเรื่องระบบสุขภาพของประเทศ กอปรกับได้รับการสนับสนุนจากแกนนำที่เป็นเครือข่ายของสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) ให้มีการจัดสมัชชาสุขภาพในพื้นที่เพื่อเข้าร่วมกระบวนการร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ จึงได้นำประเด็นดังกล่าวมาพูดคุยกันในกลุ่มองค์กรข้างต้นก่อน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุปในการดำเนินงาน เนื่องจากทั้งสององค์กรมีศักยภาพ

๑. ใน ๒ ปีที่ผ่านมา

จากกระบวนการข้างต้นนี้เอง บทบาทของ “สถาบันการศึกษา” ก็เริ่มชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะการเข้ามาช่วยสร้างกระบวนการคิดให้กับเวทีสมัชชา ช่วยให้บรรยากาศของการประชุมพูดคุยเป็นไปอย่างมีหลักการ มีประเด็น มีทางออก ได้ร่วมดำเนินการศึกษาวิจัยโดยวิธีการเก็บข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือเป็นการเอางานวิชาการมาใช้สังคมได้เป็นอย่างดีและตรงทิศตรงทาง โดยเฉพาะการฝึกให้นิสิตนักศึกษาเข้ามารวมเป็นกลุ่มเยาวชนแล้วร่วมวางแผนร่วมคิดร่วมหาทางออก ที่สำคัญที่สุดคือผลักดันให้กลุ่มเยาวชนเหล่านี้เอาตัวเองออกมาจากห้องเรียน มีความเข้าใจโลกนอกห้องเรียน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปสู่กระบวนการทำงานจริง ๆ ในสังคม สำหรับผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนจากบทบาทหน้าที่นี้คือ

๑. จัดการเสวนาเชิงวิชาการ เรื่อง “ระบบอาหารโลกสู่ระบบอาหารท้องถิ่น” และ “พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติกับการส่งเสริมระบบอาหารท้องถิ่น”

๒. มีการใช้สื่อวีดิทัศน์เรื่อง “เกษตรทางเลือกและเกษตรเป็นสุข” ที่ช่วยเสริมให้เกิดความเข้าใจในระบบเกษตรปลอดภัยที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของคนในจังหวัดมหาสารคาม

๓. จัดทำเอกสารทางวิชาการที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้าวพื้นเมือง

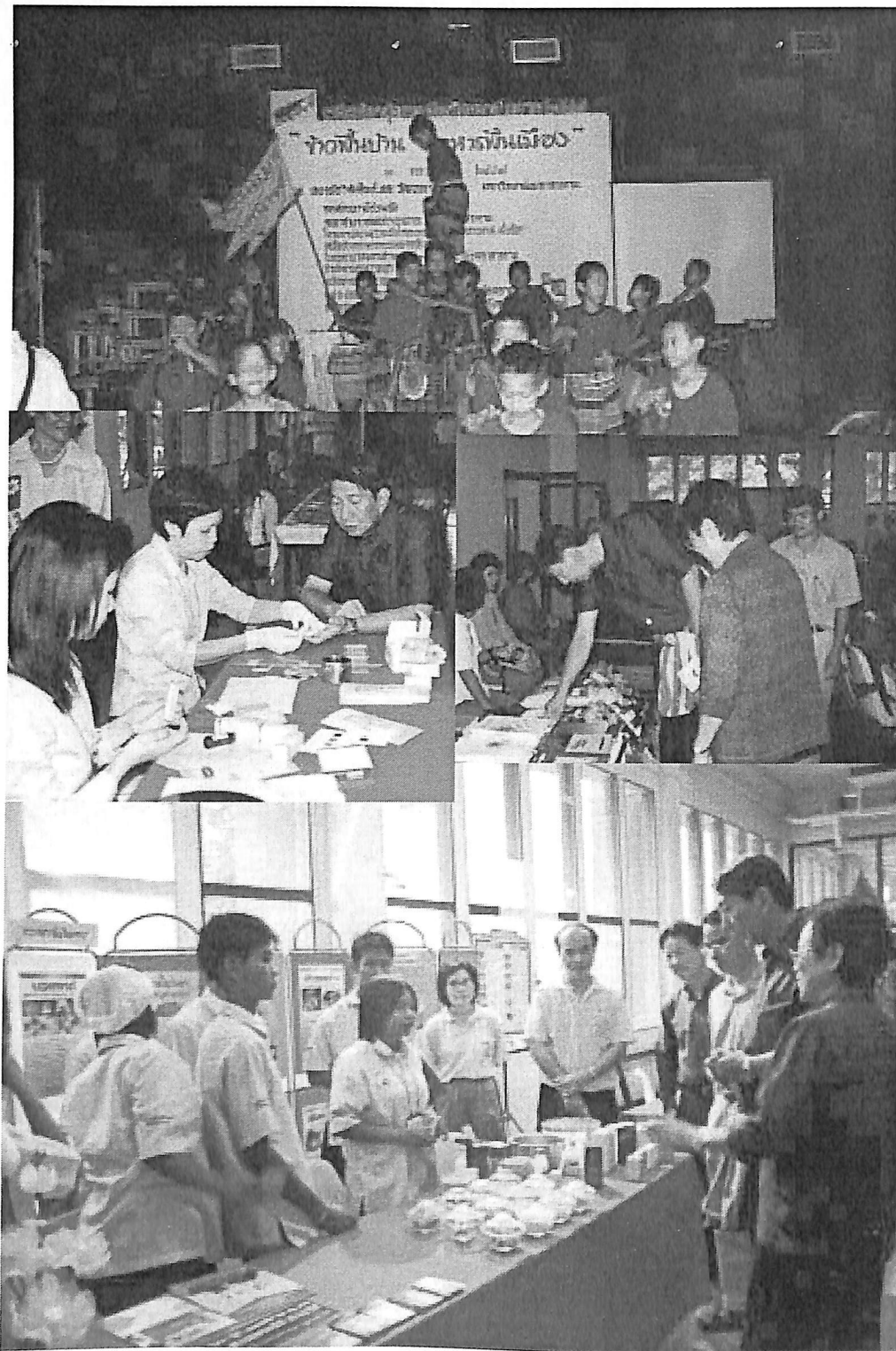
๔. สร้างงานวิจัยในพื้นที่ โดยดำเนินการร่วมกับนักวิชาการจากเครือข่ายหรือองค์กรพันธมิตร เช่น เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก หรือองค์กรสนับสนุนอื่นๆ อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) หรือสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เป็นต้น

เปิดมานานเวที : สิ่งดี ๆ ที่หอคอยครุ่นคิด

เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดมหาสารคามจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ สถาบันวิจัยศิลปะวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยจัดเป็นเวทีสาธารณะเฉพาะประเด็นเรื่อง “ข้าวพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง” ร่วมกับการเปิดเวทีสมัชชาเครือข่ายเด็กและเยาวชนเรื่อง “บริโภคอย่างไรให้หุ่นดี มีความสุข ไม่ต้องทุกข์เรื่องสุขภาพ” มีผู้เข้าร่วมเวทีนี้ทั้งสิ้น ๓๕๐ คน โดยมีความหลากหลายของกลุ่มอายุ คือมีตั้งแต่เด็กและเยาวชนที่เป็นตัวแทนเครือข่ายเด็กและเยาวชนที่มาร่วมเวทีเสวนาย่อยและการแสดงด้านวัฒนธรรม ไปจนถึงวัยผู้ใหญ่และสูงอายุกจากเครือข่ายต่าง ๆ มีความหลากหลายของเครือข่าย ทั้งเครือข่ายเก่าและเครือข่ายใหม่ ซึ่งได้แก่ สมาชิกเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกมหาสารคาม ภาคีเครือข่ายจากประชาสังคมจังหวัดมหาสารคาม ภาคีเครือข่ายโครงการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม เครือข่ายหมอยาพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายองค์กรชาวบ้านอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์ข้าวพื้นเมือง เครือข่ายองค์กรชาวบ้านอนุรักษ์ป่าชุมชน เครือข่ายพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค เครือข่ายเด็กและเยาวชน เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุข—รวมถึงนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ตลอดจนนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพวาปีปทุม เป็นต้น

การจัดเวทีสมัชชาสุขภาพครั้งนี้ มีการใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่นำมาใช้ในการใช้สื่อบุคคลมากกว่า โดยเฉพาะได้ขอความร่วมมือจากผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชนหรือสื่อบุคคลที่เป็นแกนนำจากเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกและเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค ให้ทำหน้าที่กระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่

สมาชิกของกลุ่ม นอกจากนี้ ก็มีการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการอื่น ๆ บ้าง ที่พบก็คือ การใช้ป้ายผ้า รวมถึงการจัดทำเอกสารเผยแพร่และจดหมายข่าว เป็นต้น

เวทีสมัชชาสุขภาพได้เริ่มเปิดมาตั้งแต่เวลา ๐๗.๓๐ น. โดยมีการปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพในตัวเมืองแล้วพากันเคลื่อนเข้าสู่เวทีสมัชชาในเวลา ๐๘.๓๐ น. จากนั้นเป็นการแสดงกลองยาวของเยาวชน ติดตามด้วยพิธีเปิดอย่างเป็นทางการโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งได้รับเชิญมาเป็นประธานในพิธีของเวทีครั้งนี้

ในภาคเช้ามีเวทีเสวนา ๒ ช่วง ช่วงแรกเป็นการเสวนาเรื่อง “ระบบอาหารโลกสู่ระบบท้องถิ่น” วิทยากรคือ ผู้ประสานงานเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกร้อยเอ็ด ผู้แทนเกษตรกรรมทางเลือกภาคอีสาน และผู้แทนเครือข่ายชุมชนสุขภาพ ช่วงที่ ๒ เป็นการเสวนาเรื่อง “พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติกับการส่งเสริมระบบอาหารท้องถิ่น” โดยมีผู้ร่วมเสวนาคือ ประธานชมรมหมอยาพื้นบ้าน แกนนำเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกมหาสารคาม ประธานองค์กรชาวบ้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ตลอดจนผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาสารคาม

บรรยากาศของงานคึกคักตั้งแต่เดินเข้าไปในอาคาร พื้นที่บริเวณรอบๆ เต็มไปด้วยกิจกรรมและนิทรรศการ มีทีมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาสารคามช่วยดูแลเรื่องการลงทะเบียน ส่วนบริเวณด้านหน้าก่อนเข้าเวทีกลางนั้น มีน้ำสมุนไพรให้ดื่มฟรี มีการให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของหน่วยปฐมพยาบาล และตั้งแผงจำหน่ายยาสมุนไพรซึ่งโรงพยาบาลมหาสารคามได้เข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ ยังมีบริการนวดฝ่าเท้าของกลุ่มแพทย์พื้นบ้านด้วย

ในส่วนของนิทรรศการ ประกอบด้วยชุดแสดงรายละเอียดกิจกรรม และผลการดำเนินงานของเครือข่ายทั้งสำนักงานส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค เกษตรกรรมทางเลือก รวมถึงกิจกรรมของกลุ่มเยาวชน นอกจากนี้ ยังมีชุดที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่ผ่านมา โดยให้เอกสารเผยแพร่ที่ทางสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพส่งให้โดยนำมาจัดทำในรูปแบบบอร์ดนิทรรศการ

✓ Richards

สำหรับภาคบ่าย มีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แยกออกเป็น ๒ ห้องย่อย โดยห้องย่อยที่ ๑ เป็นเรื่อง "ข้าวพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง" และห้องย่อยที่ ๒ เป็นเรื่อง "เด็กและเยาวชนกับบทบาทในสังคมไทย" เป็นที่น่าสังเกตว่า ห้องย่อยที่ ๑ นั้นมีผู้เข้าร่วมประชุมมาก มีตั้งแต่ชาวบ้านจากเครือข่ายต่าง ๆ ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ อาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จนถึงนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และนักศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาล เป็นต้น การประชุมดำเนินไปอย่างเข้มข้น เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มาจากเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีการปฏิบัติจริง จึงสะท้อนมุมมองภายใต้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ได้ ขณะเดียวกัน ก็มีนักวิชาการในมหาวิทยาลัยคอยเสริมช่วยเติมสีสนให้กับเวทีด้วยการปะทะกันของความคิด ทั้งมุมมองของคนรุ่นหนุ่มสาวและกลุ่มผู้อาวุโสที่มีฐานคิดต่างกัน ขณะที่ปราชญ์ชาวบ้านก็ทำหน้าที่เป็นผู้คอยดูแลควบคุมประเด็น บรรยากาศของห้องนี้จึงเป็นเสมือนเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มคนที่แตกต่างกัน ทั้งอายุ ฐานความคิด มุมมอง และประสบการณ์ ตกผลึกเป็นชุดความคิดที่ครอบคลุมตั้งแต่สถานการณ์ของปัญหา ที่กล่าวถึงการสูญหายไปของพันธุ์ข้าวพื้นบ้านที่สาเหตุส่วนใหญ่มาจากนโยบายภาครัฐ พร้อมทั้งได้มีการเสนอทางออก โดยแนะนำให้แก้ไขที่พฤติกรรมของภาคประชาชนและมาตรการ

ของภาครัฐ ซึ่งทีมวิชาการได้รวบรวมข้อเสนอเหล่านั้นนำไปจัดทำเป็นข้อ

เสนอเชิงนโยบายอีกครั้ง

หลังจากการประชุมกลุ่มย่อยเสร็จสิ้นลง ทั้งสองกลุ่มก็ได้ไปรวมกันที่เวทีใหญ่อีกครั้ง ที่นั่นมีการนำเสนอผลการประชุมของทั้งสองกลุ่มจากผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพจังหวัด พร้อมทั้งสรุปให้เห็นภาพรวมอีกครั้ง ตลอดจนได้มีการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำผลการประชุมในครั้งนี้เพื่อไปกำหนดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายและเชื่อมโยงถึงสาระสำคัญในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติต่อไป

ในที่สุด เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดมหาสารคามก็ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพโดยแบ่งได้เป็น ๓ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑. ทำด้วยตนเอง ระดับนี้เน้นปลูกจิตสำนึกเรื่องข้าวพื้นเมืองผักปลอดสารให้กับเยาวชน เน้นการพึ่งตนเอง ส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือกให้มากขึ้น

ระดับที่ ๒. ภาครัฐหรือประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ ระดับนี้เน้นการสร้างเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค้นหาเกษตรกรหรือชุมชนต้นแบบ และเน้นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

ระดับที่ ๓. ภาครัฐดำเนินการ ระดับนี้เน้นเรื่องสนับสนุนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

สิ่งที่สังเกตได้ชัดเจนอย่างหนึ่งจากการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพครั้งนี้ก็คือ ได้เกิดนวัตกรรมสร้างสุขภาพที่สำคัญขึ้นในชุมชนคือ การก่อตั้งของ "ตลาดผักปลอดสารพิษของชุมชน" แห่งบ้านมะแซว ตำบลหนองโ้ง อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเกิดขึ้นได้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ที่สำคัญคือ การที่สถาบันการ

ศึกษาซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรร่วมทั้งในและนอกพื้นที่ ได้นำแนวความคิดที่เป็นลักษณะของการนำวิธีการทางวิชาการมาใช้ โดยเฉพาะมีการศึกษาและสังเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการใช้สารเคมีการเกษตรอย่างมีหลักการทางวิชาการรองรับ มีการค้นหาความรู้เพื่อฟื้นฟูและหาทางออกด้วยการไปศึกษาจากกลุ่มต่าง ๆ นอกพื้นที่ โดยเฉพาะจากกลุ่มศิระะอศอก จังหวัดศรีสะเกษ แล้วนำความรู้ที่ได้นั้นมาขยายผลในชุมชนของตนเอง ในลักษณะของการร่วมกันกำหนดทิศทางการทำงาน จนมีผลผลิตออกวางขายได้ในเวลาต่อมา

สถาบันการศึกษา... นับจากนี้ :

จะเป็นหอคอยที่ไม่ต้องแหงนคอ

จริงอยู่ที่ความสำเร็จของการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพของจังหวัดมหาสารคามในปี ๒๕๔๗ นั้น เป็นเพราะการร่วมแรงร่วมใจร่วมคิดร่วมทำของพันธมิตรเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชน ซึ่งต่างก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าแกนนำเบื้องต้นที่เป็นเสมือนผู้จุดหัวเชื้อ เป็นคล้ายชนวนของการขับเคลื่อนก็คือ “นักวิชาการ” จากองค์กรต่าง ๆ นั่นเอง โดยเฉพาะการเข้ามาแสดงบทบาทที่ชัดเจนของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยการอาชีพ ฯลฯ ที่ต่างเข้ามามีส่วนร่วมด้วยจิตสาธารณะที่เข้าไปเพื่อผืนภูมิของตนเองได้แสดงบทบาทของ “สถาบันการศึกษา” อย่างเต็มที่ เช่น การเข้ามาช่วยสร้างกระบวนการคิดให้กับเวทีสมัชชา ช่วยให้บรรยากาศของการประชุมหรือการพูดคุยเป็นไปอย่างมีหลักการ รวมถึงได้ร่วมดำเนินการศึกษาวิจัยโดยวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับเป็นหลักฐานเพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับประเด็นในการ

ขับเคลื่อนที่เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพในพื้นที่ มีขั้นตอน และกระบวนการค้นหาสามารถนำงานวิชาการไปรองรับการสังเคราะห์ได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการศึกษาข้อเท็จจริงจากพื้นที่เพื่อนำไปสู่ประเด็นของการสร้างเวทีสมัชชา การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมโดยใช้โครงการวิจัยเป็นปัจจัยเสริมศักยภาพของพื้นที่ให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่นนี้ ถือเป็นการเอางานวิชาการมารับใช้สังคมอย่างแท้จริง สิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้ “วิชาการ” กลายเป็นจุดแข็งของเวทีสมัชชาสุขภาพของจังหวัดมหาสารคามไปโดยปริยาย คราใดที่นึกถึงสมัชชาสุขภาพของจังหวัดนี้ ครานั้นก็ต้องเห็นภาพของนักวิชาการที่ให้ความสนใจงานด้านพัฒนาชุมชนผุดพวยขึ้นมาทันที สังเกตได้จากการสัมภาษณ์นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่แสดงความคิดของตนไว้ว่า

“กระบวนการสมัชชาสุขภาพสามารถเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้เอาไปใช้ในการจัดการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในชุมชน ซึ่งชุมชนก็มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ร่วม จากการเข้าร่วมเวทีประชาคมในชุมชน ในฐานะที่เป็นคณะทำงาน กระบวนการสมัชชาทำให้ผมเรียนรู้ในเรื่องเทคนิคการทำงานเชิงรุก ทั้งในส่วนของเชื่อมโยงภาคีเพิ่มขึ้น จากเดิมที่ทำงานในกลุ่มเดิม ทำให้ขยายเครือข่าย ยิ่งทำงานร่วมกันหลายเวที พบเจอกันมากขึ้น ทำให้ทำงานร่วมกันง่ายขึ้น”

เวทีครั้งนี้จึงถือเป็นเวทีของการรวมพลัง เป็นสนามประลองของนักวิชาการในสถาบันการศึกษากับการอย่างก้าวเข้าร่วมกระบวนการทำงานกับชุมชนด้วยในคราวเดียว และการที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามารวมกับกลุ่มเยาวชน แล้วร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมหาทางออกในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของพื้นที่ การกระทำเช่นนั้นนับเป็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อระบบการศึกษาของชาติ เพราะช่วยให้นักศึกษาได้มี

โอกาสเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง รู้จักนำความรู้ที่ได้เรียนได้ศึกษามาสู่
กระบวนการทำงานจริง ๆ ในสังคม ได้เข้าใจโลกนอกห้องเรียนอย่างถ่อง-
แท้ นับว่าเป็นการเรียนการสอนนอกห้องเรียน ที่นักศึกษาจะต้องจดจำไป
อีกนานแสนนาน

สิ่งที่เห็นนี้ น่าจะเป็นนิมิตหมายที่ดี ที่สถาบันการศึกษาได้เริ่มหัน
กลับมามองชุมชนมากขึ้น เป็นสถาบันซึ่งให้ "การศึกษาแบบครบวงจร"
โดยตั้งเป้าหมายอยู่ที่ต้องครอบคลุมความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง
ทั้งต่อชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม

และนี่... ก็คงเป็นบทเริ่มของการสังคายนา "คอหอย" กันใหม่
กำลังจะเป็น "หอคอยที่ไม่ต้องแหงนคอ" อีกต่อไปแล้วกระมัง !

พายุพัด "ขีด" เป็นภาษาพื้นบ้านของชาวอีสาน แผลงมาจากคำว่าสะกิด หมายถึง การขีดให้เกิดการรื้อกันของเส้นด้านสองกลุ่ม คือ เส้นด้านพุ่งและเส้นด้านย่น เกิด
เป็นลวดลายที่มีความวิจิตรงดงามบนผืนผ้า ผ้าลายขิดนิยมใช้เป็นผ้าปูโต๊ะของสงฆ์ ตลอดจนใช้เป็นผ้าห่ม ผ้าปูที่นอน ผ้าคลุมไหล่ ปลอกหมอน ฯลฯ

Small is Beautiful น้อยเพียงหนึ่ง... แต่ถึงงาม

สมาชิกราชบัณฑิตยสถานจังหวัดหนองบัวลำภู

“...ที่มาแห่งความสำเร็จของสมาชิกราชบัณฑิตยสถานจังหวัดหนองบัวลำภูนั้น
น่าจะอยู่ที่ “หัวใจ” ของกลุ่มคนเล็ก ๆ
ที่เป็นแกนกลางอยู่เบื้องหลังมากกว่าสิ่งอื่นใด...”

เล็กเล็กอาจเริ่มต้นด้วย

กอบก่อเป็นกองบุญ

ศรัทธาเปี่ยมนำหนุน

หยดอยู่ดูภาพให้ หัวพัน

งามคุณ

มันไว้

คงแล้ว

ล้ำ

หัวพัน ล้ำ

ทุกความสำเร็จของสิ่งเล็กๆ

หัวพัน ล้ำ (๐๙๐๖๖๖๖๖)

หากจะถามความยากง่ายของการทำงาน ก็ต้องยอมรับว่าการจัด
สมาชิกราชบัณฑิตยสถานนั้นเป็นงานใหม่ที่ไม่ง่ายเลย โดยเฉพาะถ้าใครตั้งใจไม่
แตกแล้ว นิยามความสำเร็จผิดพลาดไป งานก็จะยิ่งยากขึ้นไปอีก

คงมีคนจำนวนไม่น้อยที่มองความสำเร็จของกระบวนการสมาชิกราช
บัณฑิตยสถาน ในภาพของการจัดเวทีประชุมใหญ่ ๆ มีคนมาในงานมาก ๆ วิธี
คิดแบบนี้เอง ที่ทำให้โจทย์ของสมาชิกราชบัณฑิตยสถานยากและผิดไปจากที่ควร
จะเป็น

แต่ “กรณีศึกษาสมาชิกราชบัณฑิตยสถานจังหวัดหนองบัวลำภู” ที่
จะกล่าวถึงต่อไปนี้ คงจะช่วยลบล้างความคิดที่เป็นอุปสรรคดังกล่าวได้
ด้วยต้องการนำเสนอแง่มุมของความสำเร็จที่ต่างออกไป อาจจะเป็นแรงบันดาลใจให้กับบางพื้นที่ที่ไม่สั่นหวั่นในการจัดงานใหญ่ ๆ ได้บ้าง

มองแค่ภาพภายนอก สมาชิกสภาพหุชนองบัวลำภูก็คงจัดอยู่ในกลุ่มเล็ก ๆ ที่ไม่โดดเด่นจนต้องจับตามอง แต่ถ้าเจาะลึกลงไปในวิถีคิดและกระบวนการจะพบว่า ภายใต้กลุ่มเล็ก ๆ นั้น กลับเข้มข้นไปด้วยบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของคนทุกภาคส่วนและทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาพบรรยากาศการทำงานของทีมงานที่ใกล้ชิดสนิทสนมกันเหมือนพี่น้อง เป็นภาพที่หลายคนได้เห็นแล้วเกิดความประทับใจ

ด้วยภาพสะท้อนนี้ จึงพอสรุปได้ว่า สมาชิกสภาพหุชนองบัวลำภูเป็นเสมือนแม่แบบร่างแรก ๆ ของการจัดสมาชิกสภาพหุชนองประสบความสำเร็จได้ในขนาดเล็ก ๆ เหมาะสมกับพื้นที่และศักยภาพของตัวเอง

รู้จักหักทลาย ...

หนองบัวลำภู เป็นจังหวัดเล็ก ๆ ในแถบภาคอีสานตอนบน มีพื้นที่ติดกับเทือกเขาภูพาน ครอบคลุมพื้นที่ ๖ อำเภอซึ่งแยกมาจากจังหวัดอุดรธานีเมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ นี้เอง มีประชากรรวมแล้วไม่ถึง ๕ แสนคน เพราะเป็นจังหวัดเล็กที่ค่อนข้างห่างไกลทำให้ความเจริญยังเข้าไปไม่ถึงมากนัก การเดินทางไปจังหวัดหนองบัวลำภูใช้การเดินทางโดยรถยนต์เป็นหลัก เพราะไม่มีรถไฟ ไม่มีสนามบิน ผลของความไม่สะดวกด้านการคมนาคม ความเป็นอยู่ของคนหนองบัวลำภูจึงเป็นไปแบบเรียบง่าย รู้จักสนิทสนมใกล้ชิดกันได้ง่าย ส่งผลให้บรรยากาศการทำงานของทีมสมาชิกสภาพหุชนองมีลักษณะในทำนองเดียวกัน คือเรียบง่ายและเอื้ออาทร นับเป็นคุณลักษณะที่เอื้อต่อการทำงานเครือข่ายอย่างยิ่ง

จากคำบอกเล่าของผู้ประสานงานสมาชิกสภาพหุชนองบัวลำภูได้ข้อมูลว่า เดิมทีมีผู้จัดงานส่วนใหญ่มีการเชื่อมเครือข่ายกันอยู่ก่อน

แล้วอย่างไม่เป็นทางการ แต่เป็นการทำงานร่วมกันตามวาระตามโอกาสแล้วค่อย ๆ พัฒนาความสัมพันธ์ของทีมงานจนเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่นมากขึ้น เริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในจังหวัดในฐานะเป็นแกนทำงานเครือข่ายระดับจังหวัดที่ทำงานกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นพัฒนาการของเครือข่ายภาคประชาชน จนได้จัดตั้งเป็นองค์กรทำงานเครือข่ายในนาม "คณะทำงานประชารัฐจังหวัดหนองบัวลำภู"

แกนทำงานเครือข่ายชุดนี้เอง ที่เป็นกลไกสำคัญในการประสานความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมกันเป็นเจ้าภาพจัดสมาชิกสภาพหุชนองบัวลำภูในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ในนามของ "คณะทำงานจัดสมาชิกสภาพหุชนองบัวลำภู" ซึ่งมีคำสั่งแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากผู้ว่าราชการจังหวัด คณะทำงานชุดนี้ประกอบด้วย คณะทำงานประชารัฐจังหวัดและผู้แทนจากเครือข่ายต่าง ๆ ในจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชน สื่อมวลชน คณะกรรมการ SIF เครือข่ายหมออนามัย เครือข่ายเกษตรปลอดสารพิษ และเครือข่ายเด็กและเยาวชน โดยมี "คุณศรายุทธ สมศรี" เป็นผู้ประสานงานหลักมี "พันตแพทย์หญิงวรางคณา อินทโลหิต" เป็นแกนของทีมวิชาการ มีประธานประชาธิรัฐ ที่เข้มแข็งอย่าง คุณพ่อบัวพันธุ์ บุญอาจ และที่สำคัญมี คุณปริดา ไนวฤทธิ์ นักประสานงานสิบทิศ เป็นแม่ทัพคนสำคัญที่ช่วยเชื่อมร้อยทุกภาคส่วนและช่วยอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

จากแนวคิดสู่กระบวนการ

สำหรับแนวคิดในการจัดเวทีสมาชิกสภาพหุชนองบัวลำภูนั้น คุณศรายุทธ สมศรี ผู้ประสานงานสมาชิกสภาพหุชนอง ได้พยายามศึกษา

บันทึก

เปลี่ยนสีเฉพาะที่พูดคุยกันแล้ว (เปลี่ยนเป็น Small is beautiful สดุดีความงาม)
(copy file ของฉบับจริง) ←

[41]

หลักการของการจัดสมัชชาสุขภาพมาโดยตลอด จนจับหลักสำคัญได้ว่า ต้องมีการเชื่อมสังคม ๓ ฝ่าย คือ ฝ่ายนโยบายได้แก่ราชการและการเมือง ฝ่ายวิชาชีพซึ่งมีจุดแข็งคืองานวิชาการ รวมถึงฝ่ายประชาชน ให้เข้ามา ศึกษาหาทางออกในประเด็นสุขภาพที่เป็นปัญหาร่วมกัน แล้วผลักดัน ให้ออกมาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะให้ได้ และนี่คือตัวอย่าง แนวความคิดของเขา...

"...เมื่อกลับมาดูบริบทของหนองบัวลำภู เราก็รู้ว่าจุดอ่อนอยู่ที่การ ประสานกลไกภาครัฐกับภาคการเมือง ในขณะที่ภาคประชาชนของเรา กำลังตื่นตัว อาจจะยังไม่ถึงกับเข้มแข็งมากนัก แต่ก็อยู่ในภาวะที่พร้อม จะเรียนรู้ นอกจากนี้ เราก็มีฐานของการทำงานร่วมกันมาพอสมควร จึงคิด ว่า น่าจะให้เวทีสมัชชาสุขภาพเป็นพื้นที่พัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาชน... อีกอย่าง จังหวัดเราเป็น จังหวัดเล็ก ๆ มีแค่ ๖ อำเภอ ประชากรก็ไม่มาก เลยตกลงกันว่า สมัชชา สุขภาพจังหวัดปีนี้เราจะไม่จัดงานใหญ่ แต่เน้นให้เป็นเวทีของการพัฒนา ศักยภาพการทำงานแบบเครือข่าย โดยออกแบบให้คนที่เข้ามาในเวทีได้มี ส่วนร่วมมากที่สุด เกิดการเรียนรู้มากที่สุด คือทุกคนที่เข้ามาต้องมีหน้าที่ไม่ ใช่ว่ามารับฟัง แต่ต้องได้แสดงความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติงานจริง"

แนวความคิดดังกล่าว สะท้อนภาพที่มาของการออกแบบเวที สมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภูให้มีขนาดเล็ก กะทัดรัด ไม่เน้นให้มี คนเข้าร่วมเวทีมาก ๆ แต่เน้นให้ทุกคนที่เข้ามาได้เรียนรู้และลงมือทำจริง ๆ

สมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๔๗ จึงถูกออกแบบให้ เป็นเวทีสาธารณะที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง เพื่อสร้างความ เข้มแข็งให้กับเครือข่ายและองค์กรที่เข้ามา โดยใช้กระบวนการสมัชชา สุขภาพเป็นเครื่องมือ พยายามประสานเครือข่ายองค์กรทั้งภาครัฐ ภาค

เอกชน และภาคประชาชนจากทุกอำเภอให้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดมีเทคนิคในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน คือ ให้มีคณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมาทุกเครือข่าย ให้มีหน้าที่ตั้งแต่การเป็นผู้ร่วมจัด การบริหารจัดการเวทีซึ่งมีทั้งในเวทีย่อย ๆ ระดับอำเภอและเวทีระดับจังหวัด บางส่วนทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลความเรียบร้อยเรื่องสถานที่รวมถึงเรื่องอาหาร ขณะที่บางส่วนก็ทำหน้าที่เป็นทีมวิชาการที่ช่วยกันรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลจนเป็นข้อเสนอร่วมกัน

สำหรับรูปแบบเวทีนั้นได้แบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับอำเภอ เป็นการจัดเวทีระดมความคิดเห็นในทุกอำเภอ เพื่อรวบรวม ข้อมูลสภาพปัญหาและสาเหตุเพิ่มเติมแล้วทำเป็นข้อเสนอของอำเภอ ผู้เข้าร่วมเวทีนั้นที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานรัฐในอำเภอนั้น ๆ

ระดับจังหวัด มุ่งหมายให้เป็นเวทีนำเสนอข้อเสนอที่ได้จากการจัดเวทีระดับอำเภอ แล้วรวบรวมพร้อมสังเคราะห์เป็นข้อเสนอของจังหวัด เวทีนี้เน้นที่ผู้แทนของเครือข่าย องค์กรที่เกี่ยวข้อง และทีมสังเคราะห์เป็นสำคัญ จึงไม่เน้นให้มีคนมามาก ๆ

ประเด็นการทำงานในเวทีระดับอำเภอ ประเด็นที่นำมาพูดคุยกันมี ๔ เรื่อง คือ

๑. สุขภาพเด็กกับภาวะทางโภชนาการที่มีผลต่อไอคิวและอีคิว
 ๒. ปัญหาวัยรุ่นในปัจจุบัน
 ๓. ปัญหาครอบครัวแตกแยกไม่อบอุ่น การอพยพแรงงาน
 ๔. ปัญหาการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรและสารพิษในอาหาร
- ที่มาของประเด็นเหล่านี้ มีฐานข้อมูลมาจากผลการประชุมเชิง

ปฏิบัติการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อทำแผนพัฒนาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู ของเครือข่ายประชาชน ยกเว้นเวทีของอำเภอสุวรรณคูหา ที่ได้เพิ่มเติมประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมเนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับโรงโม่หิน (บ้านดงมะไฟ) และมีความขัดแย้งรุนแรงระหว่างนายทุนกับชาวบ้าน สิ่งที่ได้จากเวทีระดับอำเภอคือ สภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางการแก้ไข จากนั้น ทีมวิชาการได้นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นเอกสารนำเข้าสู่เวทีสมัชชาระดับจังหวัด

"การใช้วิธีนี้ทำให้ทุกคนพอใจว่า ประเด็นของการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภูได้มาจากการมีส่วนร่วมของทุกเครือข่ายในจังหวัด และสอดคล้องกับสภาพปัญหาจริง ๆ มิใช่เป็นวาระของทีมแกนนำไม่กี่คน" ทีมงานคนหนึ่งกล่าวถึงเรื่องนี้ด้วยความภูมิใจ

ส่วนการทำงานทางด้านวิชาการนั้น มีการจัดตั้งทีมวิชาการขึ้นมา โดยมีหัวหน้าทีมคือ "ทันตแพทย์หญิงวรางคณา อินทโลหิต" สำหรับวิธีการทำงาน ได้แบ่งทีมรับผิดชอบลงไปเก็บข้อมูลจากเวทีระดับอำเภอ ทีมงานมีทั้งส่วนที่เป็นนักวิชาการจากภาครัฐ องค์กรเอกชน และจากเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ จากนั้น ทีมวิชาการได้นำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นเอกสารนำเข้าสู่เวทีสมัชชาระดับจังหวัด เพื่อหารือและกำหนดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไป

เวทีระดับจังหวัด : เวทีเล็ก ๆ แต่เน้นการเรียนรู้

สมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๔๗ เริ่มต้นด้วยการจัดเวทีสมัชชาระดับพื้นที่ใน ๖ อำเภอ ๖ เวที มีผู้เข้าร่วมเวทีรวม ๒๔๔ คน ได้ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอเบื้องต้นซึ่งทีมวิชาการได้รวบรวมและสังเคราะห์ใหม่อีกครั้ง ก่อนจะนำเข้าสู่การระดมความคิดเห็นเพิ่มเติม

ในเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู

หลังจากนั้น จึงเป็นการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด ซึ่งได้จัดขึ้นในวันศุกร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ ห้องประชุมร่วมไท สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองบัวลำภู มีผู้เข้าร่วมเวทีทั้งสิ้น ๖๔ คน โดยมีผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ เครือข่ายประชารัฐ พระเครือข่ายเกษตร เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิศุภนิมิต มูลนิธิศรีบุญเรืองเพื่อคนพิการ อสม. ตัวแทนชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโรงโม่หิน อำเภอสุวรรณคูหา ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองบัวลำภูและโรงพยาบาลชุมชน ซึ่งมีทั้งกลุ่มหมออนามัย โรงพยาบาลทันตแพทย์ ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงตัวแทนสื่อมวลชน

บรรยากาศโดยรวมของเวทีเป็นไปอย่างเรียบง่ายอบอุ่นและเป็นกันเอง พิธีเปิดเริ่มต้นสายๆ โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน จากนั้น ทันตแพทย์หญิงวรางคณา อินทโลหิต หัวหน้าทีมวิชาการ จึงนำเสนอผลการจัดเวทีระดับอำเภอ ขณะที่ คุณศรายุทธ สมศรี ผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพจังหวัด นำเสนอความก้าวหน้าของร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

ภาคบ่ายเป็นการแบ่งกลุ่มย่อย ๓ กลุ่ม เพื่อสังเคราะห์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายใน ๓ ประเด็น คือ

๑. ปัญหาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว
๒. ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการใช้สารเคมี
๓. ปัญหาเรื่องค่านิยมในเด็กและวัยรุ่น

เสร็จสิ้นจากการประชุมกลุ่มย่อยแล้ว จึงเป็นเวทีนำเสนอนวัตกรรมสร้างสุขภาพ ซึ่งจังหวัดหนองบัวลำภู เลื่อนนำเสนอนวัตกรรมที่เป็นตัวบุคคล คือ “พ่อชาลี สระแก้ว” ซึ่งทำงานด้านเกษตรปลอดสารพิษมา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ โดย “พ่อชาลี” ขึ้นเวทีถ่ายทอดประสบการณ์ให้ผู้เข้าร่วมงานสมัชชาสุขภาพได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ในส่วนของการสื่อสารสาธารณะนั้น ได้มีการถ่ายทอดสดทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดหนองบัวลำภูตลอดงาน และเปิดพื้นที่สมัชชาทางอากาศผ่านทางเว็บไซต์ www.hsro.or.th นอกจากนี้ ยังมีทีมสื่อมวลชนที่เข้าร่วมโครงการอบรม “สื่อดีมีสุข” มาร่วมเก็บประเด็นไปเขียนข่าวและจัดรายการวิทยุด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนของการเผยแพร่ผ่านทางรายการวิทยุ ผู้จัดรายการมีทักษะในการดำเนินรายการดีมาก สามารถนำประเด็นสุขภาพจากเวทีสมัชชาสุขภาพไปเชื่อมโยงกับสภาพปัญหาของจังหวัดได้อย่างเหมาะสม สื่อสารเรื่องราวให้เวทีสมัชชาสุขภาพเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวหนองบัวลำภูจนได้รับความสนใจจากคนฟังเป็นอย่างมาก

ก่อนเปิดเวที มีการสรุปข้อเสนอที่ได้ โดยแบ่งข้อเสนอออกเป็น ๔ ระดับ คือ เสนอต่อรัฐบาล ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และต่อเครือข่ายภาคประชาชนที่เป็นผู้ปฏิบัติภารกิจจริง เพื่อให้แต่ละฝ่ายรับไปบรรจุในแผนงานของตนต่อไป

เจาะลึกความสำเร็จ

จุดเด่นของเวทีสมัชชาสุขภาพหนองบัวลำภูปี ๒๕๔๗

ประการแรก คือ รูปแบบเวทีเอื้อต่อการเรียนรู้ในลักษณะที่ลงลึกได้มาก นอกจากเพราะเป็นเวทีขนาดเล็กแล้ว ยังมีกุศโลบายในการทำงาน โดยกำหนดให้องค์กร หน่วยงาน เครือข่าย ที่มาร่วมงานต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในกระบวนการต่าง ๆ ตลอดงาน เป็นการฝึกทักษะในการทำงานแบบเครือข่าย โดยเฉพาะการทำงานทางด้านวิชาการร่วมกัน

สมัชชาสุขภาพหนองบัวลำภูเป็นแบบอย่างของเวทีแห่งการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติ (interactive learning through action) ซึ่งเป็นวิธีการจัดการความรู้ที่ทรงพลังและมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง เพราะประกอบไปด้วยผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ มีข้อมูลด้านสภาพปัญหา ความต้องการ และข้อมูลทางวิชาการด้านต่าง ๆ เป็นทั้งการถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากการทำงานจริง นอกจากนี้ การนำเสนอและแลกเปลี่ยนนวัตกรรม ยังเป็นวิธีการให้คนได้ร่วมชื่นชมยินดีและเสริมสร้างกำลังใจซึ่งกันและกัน

ประการที่สอง คือ ความสำเร็จของการเชื่อมสังคม ๓ ฝ่ายเข้ามาทำงานร่วมกันเป็นทีม เห็นได้ว่าตลอดกระบวนการจัดงาน ตั้งแต่ประชุมเตรียมการ การจัดเวทีระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงวิชาการ จะเห็นภาพการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน ประชาชน ราษฎรชาวบ้านของจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภูจึงเป็นเวทีของคนทำงานมากกว่าจะเป็นเวทีของผู้มาร่วมงานเท่านั้น

ถึงแม้การเชื่อมประสาน ๓ ฝ่ายจะยังไม่ถึงผู้มีอำนาจตัดสินใจระดับนโยบาย ยังคงทำได้เฉพาะกับคนระดับปฏิบัติเท่านั้น แต่ถือว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดงานและบริบทของพื้นที่ และหากจะมองไกลไปถึงความสำเร็จของการผลักดันข้อเสนอที่ได้ไปสู่การปฏิบัติจริง จากการศึกษาเอกสารรายงานผลการดำเนินงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่ามีความเป็นไปได้และคืบหน้าพอสมควร เพียงแต่มียุทธศาสตร์และวิธีการต่างจากพื้นที่อื่นเท่านั้นเอง ยืนยันได้จากข้อความ

“...การผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายระดับจังหวัด ไม่ได้มอบในเวที แต่ได้จัดทำเป็นเอกสารข้อเสนอจากเวทีสมัชชาสุขภาพเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด มีสมาชิกและคณะทำงานสมัชชาบางส่วนได้เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน

จัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดด้วย กอปรกับยุทธศาสตร์จังหวัดเป็นเรื่องที่ตรงกับประเด็นหลักของการจัดสมัชชาสุขภาพปีนี้อยู่แล้ว ทำให้ข้อเสนอของสมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภูส่วนใหญ่ได้รับการตอบสนองค่อนข้างดี..."

"...สำหรับในระดับท้องถิ่น คณะทำงานไม่ได้ยื่นข้อเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง แต่สมาชิกส่วนใหญ่ก็เป็นผู้นำชุมชน ส่วนหนึ่งก็มีบทบาทในการจัดทำแผนงานระดับท้องถิ่นอยู่แล้ว แต่ละคนจึงได้พยายามนำแนวคิด ข้อเสนอที่ได้จากเวทีสมัชชาระดับอำเภอและระดับจังหวัดไปเสนอและปรับใช้ในแผนงานของท้องถิ่น ซึ่งพบว่า ในหลาย ๆ พื้นที่ที่มีการจัดทำแผนเกี่ยวกับเกษตรปลอดภัย และได้รับการสนับสนุนงบประมาณพอสมควร เช่น งบประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทำปุ๋ย และนำหมักชีวภาพ เป็นต้น..."

จุดเด่นที่สร้างความประทับใจได้อีกอย่างคือ หัวใจของกลุ่มคนเล็ก ๆ ที่ทุ่มเททำงานภายใต้ข้อจำกัดมากมาย เรื่องนี้ยืนยันได้โดยทีมงานจากสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) ที่มีโอกาสเข้าไปร่วมทีมงานตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ซึ่งได้บันทึกไว้ว่า

"...ในตอนแรกคิดว่าสมัชชาสุขภาพหนองบัวลำภูปีนี้น่าคงไม่มีอะไรโดดเด่นหรือน่าสนใจมากนัก แต่พอได้มีโอกาสไปทำความเข้าใจและร่วมงานกับทีมงานทุกคนแล้วรู้สึกประทับใจหลายอย่าง จนอดบันทึกไว้ไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรยากาศการทำงานของทีมงานที่ใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก บางทีเผลอคิดไปเหมือนกันว่า พวกเขาเป็นคนในองค์กรเดียวกันทั้งหมด ดูเคารพและให้เกียรติทุกคนเสมอกันดี ทั้งข้าราชการ ทั้งชาวบ้าน แยกไม่ออกเลยว่าใครเป็นใคร มาจากที่ไหนกันบ้าง แม้แต่เรื่องวิชาการก็พูดภาษาเดียวกัน ไม่มีไทยคำ อังกฤษคำ ให้ชาวบ้านอึดอัดใจ..."

บทสรุปความสำเร็จ
เล็ก ๆ ไม่โดดเด่น แต่เห็นแล้วประทับใจ

ทีมประเมินจากสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ ได้สรุปที่-
มาแห่งความสำเร็จของสมัชชาสุขภาพหนองบัวลำภูไว้ว่า น่าจะมาจากการที่หนองบัวลำภูเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก ทำให้เครือข่ายต่าง ๆ มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน อันเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจทำงานให้กับจังหวัด กอปรกับการที่ผู้ประสานงานหลัก คือ คุณศรยุทธ สมศรี ทำหน้าที่ประสานงานกับทุกเครือข่ายได้ดี ซึ่งอาจเป็นเพราะปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งรุนแรง (โรงโม่หิน ดงมะไฟ ที่สุวรรณคูหา) มาก่อน ได้มีโอกาสร่วมงานกับหลายหน่วยงาน ทั้งชาวบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน กรรมการสิทธิมนุษยชน สถาบันพระปกเกล้า ฯลฯ ทำให้ซึมซับและเข้าใจวิธีการจัดการปัญหาได้ดีว่าต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย นอกจากนี้ การที่แกนทำงานหลักซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เช่น หมอ-
อนามัย ทันตแพทย์ และพยาบาล ได้ทำหน้าที่ในการเอื้ออำนวยความสะดวกทั้งด้านวิชาการและการจัดการทั่วไปมากกว่าการชี้นำทางความคิด จึงนับเป็นจุดแข็งของทีมงานที่มีความสามารถในการทำงานแบบเครือข่ายได้ดี เป็นทำงานแบบแนวราบมากกว่าแนวตั้ง หรือคงเพราะแต่ละฝ่ายมีแนวคิดและความสนใจด้านประชาสังคมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ก็เป็นไปได้เช่นกัน

อย่างไรก็ดี สิ่งที่สังเกตได้อย่างชัดเจนถึงที่มาแห่งความสำเร็จของสมัชชาสุขภาพหนองบัวลำภูนั้น น่าจะอยู่ที่ "หัวใจ" ของกลุ่มคนเล็ก ๆ ที่เป็นมดงานอยู่เบื้องหลังมากกว่าสิ่งอื่นใด

และสิ่งหนึ่งที่สะท้อนถึง "หัวใจ" ของมดงานเหล่านั้นได้ชัดเจนคือ ตัวอย่างความเห็นของผู้ประสานงานจังหวัด ที่ปรากฏในเอกสารรายงาน

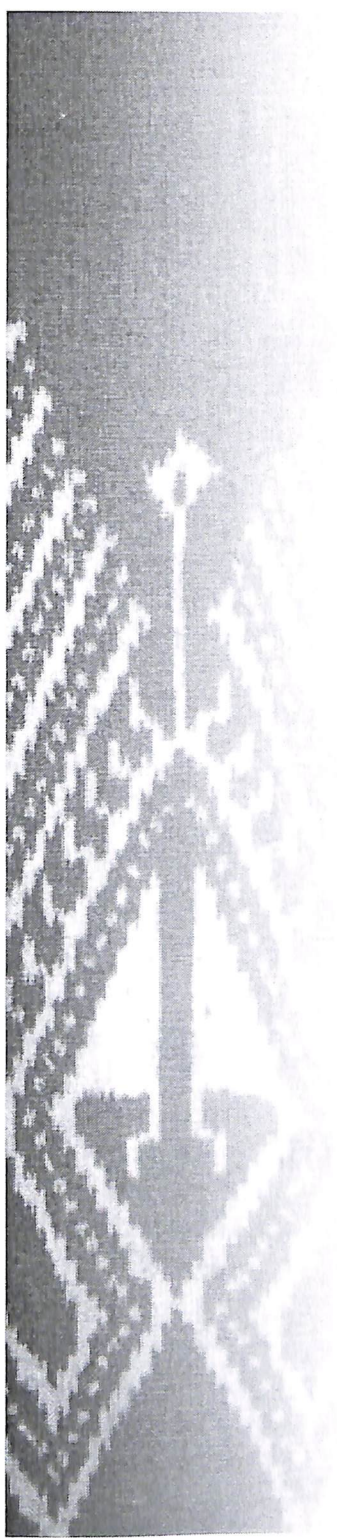

ผลการจัดสัมภาษณ์ว่า

“...โดยรูปแบบการทำงานของคณะทำงานสัมภาษณ์ฯระดับจังหวัดเป็นการเกาะเกี่ยว เกาะกลุ่มของคนที่มี 'ใจ' มีความคิด และอุดมการณ์คล้าย ๆ กัน ได้ทำงานร่วมกันมานานพอสมควร แต่เล็ก ๆ แล้วคณะทำงานก็มีโอกาสพบปะกันในลักษณะเฉพาะกิจ เพราะทำงานต่างกัน และบางงานก็ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเท่าไร บางคนผู้บังคับบัญชาก็ไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องการทำงานแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำงานเหมือนกัน ถ้าไม่แน่วแน่หรือไม่ยึดมั่นในวิธีการทำงานแบบเครือข่ายจริง ๆ ก็อาจจะทำได้เหมือนกัน บังเอิญที่กลุ่มของเราผ่านอะไรมาด้วยกันเยอะ เลยไม่ถอยง่าย ๆ...”

“... ข้อเสนอจากเวทีสัมภาษณ์ฯ อาจจะไม่ถูกผลักดันอย่างเป็นรูปธรรมก็จริง แต่อันนี้สิ่งอย่างหนึ่งที่ได้จากเวทีสัมภาษณ์ฯระดับต่าง ๆ ก็คือ การที่สมาชิกได้นำความรู้ ความคิดและข้อเสนอที่ได้ ไปขยายต่อในการพูดคุยตามเวทีต่าง ๆ ในพื้นที่ของตัวเอง ทั้งในระดับตำบลและอำเภอ เวลาไปเห็นการประชุมที่ไหนนำเรื่องเกษตรปลอดสารพิษมาเป็นประเด็นพูดคุยกันแล้วรู้สึกชื่นใจ ประทับใจมาก คล้าย ๆ มันเห็นดอกผลเล็ก ๆ ของงานที่เราเริ่มไว้...แค่นี้ก็มีกำลังใจทำงานต่อแล้ว...”

ความงดงามของสิ่งเล็ก ๆ อาจจะได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในประวัติศาสตร์หน้าใด แต่บ่อยครั้งที่ถูกประทับไว้ในนามของความศรัทธาและความเชื่อมั่น ในพลังที่มาจากความร่วมมือของคนเล็ก คนน้อยที่มีต่อการสร้างสังคมสันติสุข คงคล้ายกับสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นใน “หนองบัวลำภู” แห่งนี้ ที่พึงใจจะเป็นแค่เพียง “น้อยหนึ่ง” แต่ก็ถึงพร้อมด้วย “ความงาม”เท่านั้นพอ !

check

วันที่ ๒๕/๔/๖๓

83

พบว่า (ผู้จัดทำ) เป็นผู้ที่เกิดจากการคัดลอกสำเนาไปย้อมสี การมีหลายสำเนาแต่เดิมเน้นเรื่องราวทางพุทธศาสนาและเทิดทูนสถาบันกษัตริย์ ลดหลายส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากเขมร ในอดีต ผู้นำคณะที่มีเมตตาได้นำมาดัดให้กับผู้นำคนใหญ่ แต่ปัจจุบัน บุคคลทั่วไปใช้ดัดเย็บเป็นเสื้อผ้า

ผู้พันคอ เป็นต้น

ผู้พันคอ

คือ

๘๓

สัจจะบุมชน : คุณทางสังคม ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของสมาชิก

สมาชิกสภาจังหวัดตราด

เกริ่นความ...

ความ

.... สังคมที่ดั่งาม จะต้องทำให้ประชาชนรู้สึกในความเป็นชุมชน
ชุมชนนั้น ทำให้ความโดดเดี่ยวอ้างว้างมลายไป ช่วยให้คนมีจิตสำนึกใน
ความผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ อันจะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง
สำหรับชีวิต....

นี่คือส่วนหนึ่งของบทความเรื่อง “ชุมชนทำให้ความโดดเดี่ยว
อ้างว้างมลายไป” ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อ “เลขาขอบฟ้าเขียว : ทาง
เลือกสำหรับอนาคตที่กำลังปรากฏเป็นจริง” ของ พระไพศาล วิสาโล
และ สมควร ใฝ่งามดี บทความนี้ “อัลวิน ทอฟเฟิล” นักวิเคราะห์
สังคมผู้มีชื่อเสียงได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความเป็นชุมชน ที่สะท้อน
ภาพของ “สังคมที่ดั่งาม” ไว้อย่างน่าสนใจ แต่จากข้อความที่เห็น คงมี
คนจำนวนไม่น้อยที่มีความคิดวุ่นวายเป็นคือ “สังคมคาดหวัง” ที่น่าจะเป็นได้
เพียงสังคมในฝัน เพราะพอล้มตาตื่นก็พบว่าความจริงที่ปรากฏนั้น
มันไม่ใช่ !

“... กองทุนที่เป็นเสมือนกุศโลบายที่ทำให้คนได้
พบปะกันเนื่องนี้” ช่วยกันแก้ไขปัญหาด้วยหลัก
ของความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

อันเป็นการชดเชยกรรมหมวดมราวาสวรรมข้อ
“สัจจะ” ต่ มหลักคิดที่ได้วางเอาไว้แต่เริ่มนั่นเอง...”

แท้จริงแล้ว หากพิจารณาดี ๆ ใช่ว่าสังคมที่ตั้งงามตามพระศนะของ “อัลวิน ทอฟเฟโล” ในโลกปัจจุบันจะไม่มีอยู่จริง เพราะหากเราสืบสาวไปถึงชุมชนเล็ก ๆ หลายแหล่งแห่งที่บนโลกผืนนี้ ก็จะมีสังคมดังกล่าวซ่อนตัวอยู่ สังคมที่ผู้คนมีความรักความเอื้ออาทรและผูกพันกันเหมือนเครือญาติ มีพลังชุมชนอันเข้มแข็งเป็นเสมือนหมุดหลักสำคัญอันนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ ไม่ว่าอุปสรรคปัญหาใด ๆ จะดาหน้าถาโถมเข้ามาและพร้อมที่จะเชื่อมโยงกับชุมชนอื่น ๆ หรือหน่วยสังคมอื่น ๆ ร่วมรับรู้ร่วมขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสอดคล้องและสมดุล

หากได้สืบสาวถึงสังคมเช่นที่ว่าในประเทศไทย “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด” คือภาพตัวอย่าง “สังคมที่ตั้งงาม” ตามพระศนะของ “อัลวิน ทอฟเฟโล” ซึ่งสามารถมองเห็นและสัมผัสได้อย่างชัดเจน

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ :

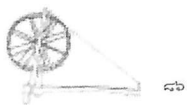
ฐานรากแห่งความเข้มแข็งของชุมชนชาวตราด

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด ตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ที่หมู่ ๑ บ้านเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดตราด ผู้ริเริ่มการก่อตั้งเป็นพระสงฆ์ชื่อ “พระสุบิน ปณีโต” แห่งวัดไผ่ล้อม จังหวัดตราด

พระอาจารย์สุบิน ปณีโต ได้พัฒนาแนวความคิดการตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ โดยอาศัยรากฐานมาจากคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาพระพุทธเจ้าว่าด้วยเรื่องของ “สัจจะชีวิต” แล้วนำมาประยุกต์ให้เข้ากับสังคมและธรรมชาติของชุมชน ใช้กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในฐานะเครื่องมือพัฒนา

คน พัฒนาชุมชน เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยให้คนเข้าถึงธรรมและปฏิบัติธรรมได้อย่างปกติธรรมดาในการดำเนินชีวิต พระอาจารย์ให้แนวความคิดเบื้องต้นที่น่าสนใจไว้ว่า “.. ถ้าคนเดือดร้อน ข้าวจะกรอกหม้อยังไม่มีจะไปสอนให้ปฏิบัติได้อย่างไร..” ดังนั้น การเกิดกองทุนสะสมทรัพย์ในชุมชนคือ “รูปธรรม” นั้น แต่ก็ต้องเป็นรูปของธรรมะ รูปที่นำไปสู่แก่นของธรรมได้ กองทุนที่เป็นเสมือนกุศโลบายที่ทำให้คนได้ “พบปะกันเนื่องนิจ” ช่วยกันแก้ไขปัญหาด้วยหลักของความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา อันเป็นการชูพุทธธรรมหมวดฆราวาสธรรมข้อ “สัจจะ” ตามหลักคิดที่ได้วางเอาไว้แต่เริ่มนั่นเอง โดยมีหลักการสำคัญคือสมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติธรรมข้อสัจจะอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นสัจจะที่ต้องกู้ยืมเงินไปทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ไม่ก่อความเบียดเบียนเดือดร้อน สัจจะที่ส่งเงินกู้ยืมตามจำนวนและเวลา รวมถึงสัจจะที่จะบริหารจัดการให้เป็นไปตามที่กลุ่มร่วมกันกำหนด

ผลจากการปฏิบัติธรรมข้อ “สัจจะ” อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกพัฒนาคุณธรรมข้อนี้ในจิตใจได้อย่างถาวร เมื่อถึงเวลานัดหมายแม้ว่าจะติดขัดด้วยเรื่องใด ๆ ก็พยายามที่จะไม่ให้เสียสัจจะ ยึดถือปฏิบัติให้ดีที่สุดจนเป็นอุปนิสัย นั่นหมายความว่า ในด้านจิตใจสมาชิกได้พัฒนาคุณธรรมข้อสัจจะอย่างเต็มที่ นอกจากนี้สิ่งที่ติดตามมาไม่ใช่เพียงแค่การพัฒนาคุณธรรมข้อสัจจะเท่านั้น แต่ยังมีผลที่ตามมาอีกมากมาย มหาศาล โดยเฉพาะผลของการรวมกลุ่มสมาชิกที่มีโอกาสได้พบปะกันอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งทุก ๆ เดือนนั้น ก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นภายในกลุ่ม เป็นพลังที่นำมาซึ่งความสำเร็จของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเฉพาะภายในกลุ่มหรือการนำเอาพลังนั้นไปต่อรองกับภายนอกกลุ่ม การพบปะกันทุกเดือนได้ทำให้ทราบถึงความทุกข์ความเดือดร้อนของเพื่อน

สมาชิกซึ่งเมื่อทราบก็จะเกิดธรรมะ คือมีความกรุณาขึ้นภายในจิตใจ และ
แน่นอนว่าย่อมนำไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นลักษณะให้การ
สงเคราะห์ซึ่งกันและกันต่อไปด้วยรูปแบบต่าง ๆ

ปัจจุบัน มีเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด
รวม ๑๖๐ กลุ่ม มีสมาชิกกว่า ๕๐,๐๐๐ คน มีเงินทุนหมุนเวียนกว่า
๓๐๘ ล้านบาท และมีกองทุนสวัสดิการรวมกว่า ๙๒ ล้านบาท

การเกิด “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด” ขึ้นนั้น ถือได้ว่า
นั้นคือทุนทางสังคมก่อนโตที่แตกดอกออกกำไรให้กับชุมชน ก่อเกิดเป็น
กลุ่มชุมชนที่มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาเอื้ออาทรระหว่างกัน สามารถ
พึ่งตนเองได้ทำให้คนในชุมชนได้เกาะเกี่ยวแน่นแฟ้นมากขึ้น โดยมีศาสนา
เป็นศูนย์รวมของความรักความเอาใจใส่ มีธงชัยคือพระสงฆ์ที่ได้ให้แง่คิด
และหลักการของการสร้างกลุ่มกองทุน โดยยึดหลัก “สัจจะ” ซึ่งต่อมาได้
กลายเป็นคุณธรรมที่ครบวงจรชีวิต เชื่อมโยงไปหมดทั้งเรื่องของการศึกษา
ศาสนา จิตใจ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
มีความคิดเห็นร่วมกันโดยเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะเกิดขึ้นและดำเนินการได้
ต้องอาศัยการรวมพลังแห่งปัญญาของชุมชน จนในที่สุด ก็บูรณาการ
รูปแบบการทำงานของกลุ่ม ไปเป็นแนวทางการรวมพลังทางปัญญาด้าน
ต่าง ๆ ที่เป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหของชาวบ้านด้วยตนเอง ถือเป็นทุนทาง
สังคมที่เป็นฐานรากอันเข้มแข็งของชุมชน มีแนวคิดกระบวนการ และ
ผลงานกลุ่ม ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างแท้จริง

ต้นทุนแห่งชุมชนสัจจะ :

ก้าวอย่างและพัฒนาการของสมัชชาสุขภาพจังหวัด

ด้วยความโดดเด่นแห่งพลังทางปัญญาของชุมชน การเกิดเวที
สมัชชาสุขภาพในปี ๒๕๔๗ ของจังหวัดตราด จึงไม่ใช่เรื่องยากลำบากนัก
เพราะเป็นจังหวัดที่มีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นกลุ่ม
องค์กรและมีเครือข่ายที่ชัดเจนอยู่แล้ว นับเนื่องตั้งแต่การเกิดขึ้นของกลุ่ม
สัจจะสะสมทรัพย์ในพื้นที่ดังหลักฐานพยานข้างต้น ด้วยเหตุนี้ เมื่อสำนักงาน
ปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ ได้มีกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้ภาคประชาชนได้
ร่วมสร้างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติขึ้นมา ก็สามารถประสานและ
บริหารจัดการให้เกิดความเคลื่อนไหวภาคประชาชนในพื้นที่จังหวัดตราดได้
อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว เหตุเพราะชุมชนนี้มีวิสัยทัศน์และจิตสำนึกสาธารณะ
อยู่แล้ว จึงง่ายที่จะทำงานเชื่อมโยงกัน และเพราะผลสืบเนื่องจากความ
โดดเด่นของชุมชนที่มีความชำนาญในการประสานงานและการจัดการนี้เอง
จังหวัดตราดจึงได้ถูกกำหนดให้เป็นแกนประสานงานหลักของกลุ่มจังหวัด
ภาคตะวันออก (ซึ่งมีจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี เป็นจังหวัดพันธมิตร)
ตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงปัจจุบัน ด้วยเชื่อมั่นในศักยภาพว่า สามารถขับเคลื่อน
กระบวนการสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ได้ต่อไปด้วยความเข้มแข็งและยั่งยืน
ซึ่งทั้งหมดทั้งปวงนี้เกิดขึ้นได้อย่างสะดวกง่ายดาย ก็เพราะการติดต่อและเชื่อม
ประสานโดย คุณผ่องศรี อินทสุวรรณ ผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพ
จังหวัด

สำหรับฐานคิดในการจัดสมัชชาสุขภาพของจังหวัดตราด ทาง
พื้นที่ต้องการจะให้เวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งข้อมูลและ
ประสบการณ์ของประชาชนทุกภาคส่วนที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสร้างสุขภาพ
ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน นอกจากนี้ ยังต้องการให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

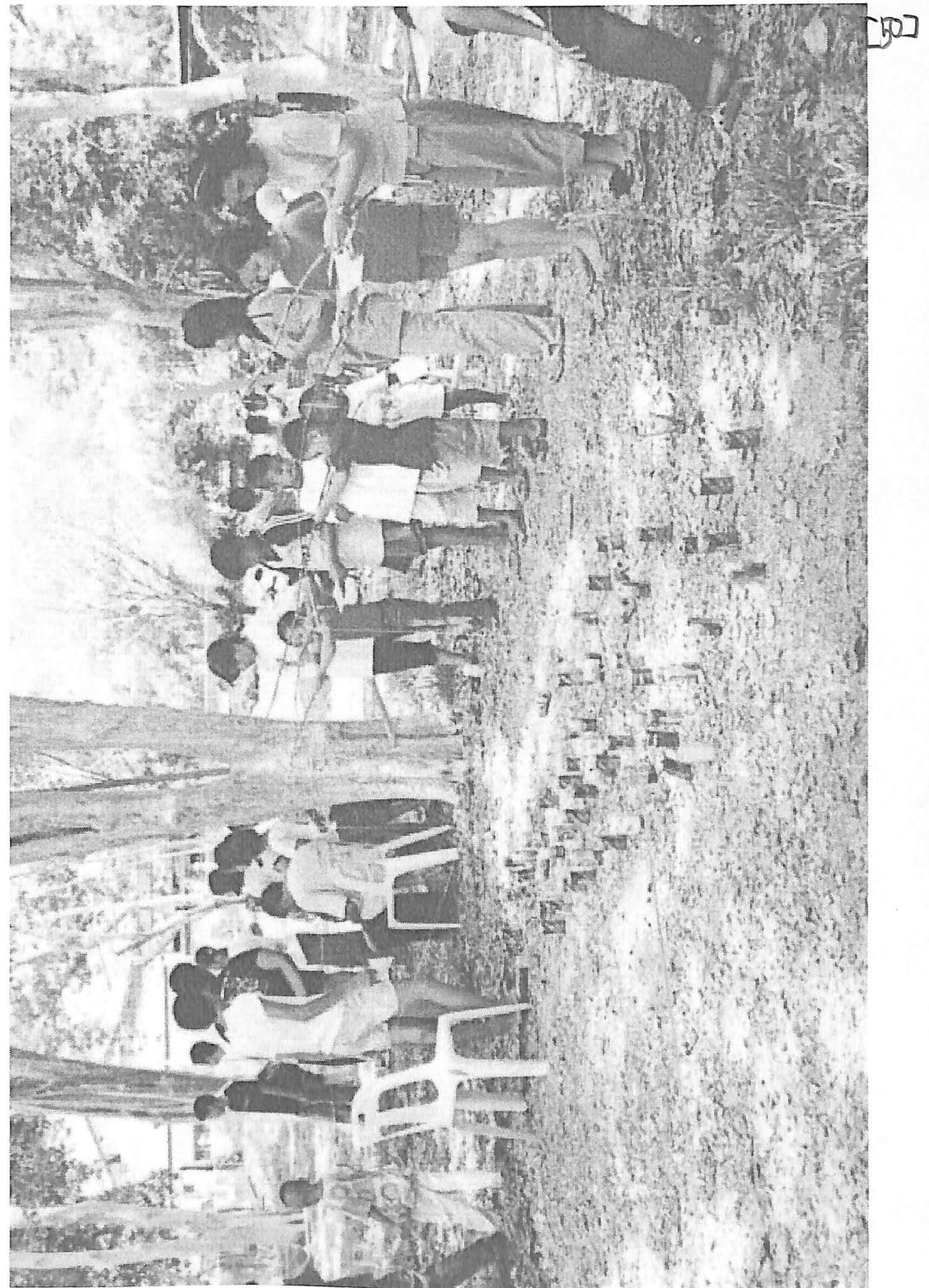

รับรู้ถึงข้อเสนอจากเวทีต่าง ๆ โดยการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพในประเด็นต่าง ๆ ก่อน ๓ ครั้ง คือ ประเด็นเกษตรเพื่อสุขภาพ ประเด็นนโยบายสาธารณะเพื่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนประเด็นของสุขภาพเยาวชนและครอบครัว แล้วนำผลสรุปที่ได้มายืนยันซ้ำอีกครั้งในการเวทีสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอนโยบายให้กับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องต่อไป

ซึ่งเวทีสมัชชาสุขภาพในแต่ละประเด็นนั้น ได้มีกระบวนการค้นหานวัตกรรมสร้างสุขภาพขึ้นมาอย่างชัดเจน โดยนวัตกรรมที่คัดเลือกมาล้วนมีแนวคิดและรูปแบบการจัดการที่สามารถนำไปใช้ได้จริง สามารถเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้ เช่น

- โครงการบ้านปลา ธนาคารปู สู้วิกฤตอาหาร ของบ้านเป็ดใน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง ที่มีแนวความคิดมาจากความต้องการ ๔ พื้นที่พื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งเสื่อมโทรมจากการให้สัมปทานตัดไม้แก่งทางไปเผาถ่านของบริษัทนายทุน และการทำนาเกลือที่ไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ด้วยการล้มเลิกการให้สัมปทานการตัดไม้ จากนั้นจึงทดลองเลี้ยงสัตว์ทะเลในพื้นที่นาเกลือเก่า เช่น ปูดำ ปลากระพง ปลาเก๋า ปูม้า หอยแครง พร้อมกับจัดทำ “โครงการบ้านปลา” โดยนำยางรถยนต์มามัดเป็นก้อนพร้อมท่อซีเมนต์ แล้วหย่อนในทะเลเพื่อให้พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ปลามาอาศัย ได้วางไข่และหลบซ่อนตัว หรือการทำ “ธนาคารปูดำ” เพื่อเก็บแม่พันธุ์ปูไข่เอาไว้ กิจกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สะท้อนถึงความตระหนักรู้ของชาวบ้านที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

- โครงการบัญชีรายวัน-สานสัมพันธ์ครอบครัว ตามแนวพระราชดำริ ของโรงเรียนสตรีศรีมงคลภิเษก อำเภอเขาสมิง มีจุดเริ่มต้นจากการให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวันของครอบครัว

โดยสอบถามข้อมูลจากพ่อแม่ ซึ่งต่อมาได้ขยายผลไปเป็นข้อตกลงระหว่างชุมชน ครอบครัวยุคและสังคม กลายเป็นหลักสูตรของท้องถิ่นไปในที่สุด

กระบวนการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพ : กระชับมันและปันร่วม

จังหวัดตราดได้จัดเวทีสมัชชาสุขภาพพื้นที่เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดไผ่ล้อม ใช้ชื่อว่า “มงคลเสวนาสมัชชาสุขภาพจังหวัดตราด” โดยถือเอาเวทีนี้เป็น การประชุมประจำปีของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไปด้วยในคราวเดียว และ เพราะหลักคิดที่ต้องการให้เวทีสมัชชาสุขภาพเป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากประสบการณ์จริงของกลุ่มต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ จึง กำหนดให้คณะกรรมการเครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์เป็นแกนนำ แล้วไป ประสานกับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กลุ่มเกษตรปลอด สารพิษ กลุ่มเยาวชน กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย เป็นต้น พร้อมทั้งมีทีมนักวิชาการจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด สื่อมวลชนจากสถานีวิทยุ อสมท. จังหวัดตราด และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดตราด นอกจากนี้ก็เป็นตัวแทนจากหน่วยงานราชการและองค์กรของ รัฐ อาทิ หน่วยงานด้านเกษตร โรงเรียนต่าง ๆ ในชุมชน เข้าร่วมงานด้วย มีจำนวนผู้เข้าร่วมในเวทีทั้งหมด ๒๑๕ คน โดยมีกลุ่มคณะทำงานที่หลากหลาย กล่าวคือ มีสัดส่วนคณะทำงานคือ ประชาคมหรือประชาชน : กลุ่มนักวิชาการ : กลุ่มการเมือง ^{และ} ราชการ เป็น ๓ : ๑ : ๑ สำหรับผู้เข้าร่วมประชุม มีสัดส่วนของประชาคมหรือประชาชน : กลุ่มนักวิชาการ : กลุ่มการเมือง ^{และ} ราชการ นั้น คิดเป็น ๔ : ๑ : ๑

เวทีสมัชชาสุขภาพของจังหวัดตราดครั้งนี้ ได้จัดให้มีการประชา-

สัมพันธ์และใช้สื่อที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงประชาชนได้หลายด้าน เช่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น สถานีวิทยุ อสมท. จังหวัดตราด และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดตราด ใช้แผนพับประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ราชการต่าง ๆ มีการสื่อสารผ่านการประชุม

สำหรับพิธีเปิดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนั้น ได้ใช้บรรยากาศของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เริ่มต้นด้วยการตักบาตรทำบุญและรับฟังธรรมจาก "พระอาจารย์สุบิน ปณีโต" ซึ่งถือเป็นที่ปรึกษาคนสำคัญของชุมชนแห่งนี้ จากนั้นเป็นการรับประทานอาหารเข้าร่วมกันของสมาชิกจากแต่ละหมู่บ้าน และจากกลุ่มองค์กรพันธมิตรต่าง ๆ นับเป็นการสร้างความร่วมมือและกระชับสัมพันธ์ภาพระหว่างกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ ภายในงานยังมีการเปิดท้ายขายของของชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง และปิดท้ายเวทีสมัชชาสุขภาพด้วยการละเล่นพื้นบ้านที่หาดูยาก นั่นคือ การเล่นเพลงพาหรือเพลงขอทานจากกลุ่มผู้สูงอายุและเด็กจากอำเภอเขาสมิง ช่วงบ่ายเป็นการรดน้ำขอพรจากผู้อาวุโสในงานทุกคน ซึ่งรวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัดและนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดด้วย

ในส่วนของเนื้อหาที่ได้จากเวทีสมัชชาสุขภาพ เนื้อหาหลัก ๆ คือ ผลที่ได้จากการนำเสนอประสบการณ์ของการทำกิจกรรมสร้างสุขภาพของกลุ่มคนและชุมชนที่ดำเนินการมาแล้วในจังหวัดตราด โดยมีประเด็นที่ติดตามข้อเสนอจากเวทีสมัชชาสุขภาพปี ๒๕๔๖ และเชื่อมโยงกับปัญหาของพื้นที่ ซึ่งตลอดช่วงของการนำเสนอประสบการณ์ของกลุ่มต่าง ๆ นั้น ได้มีหัวหน้าจากหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด เกษตรจังหวัด พัฒนาการจังหวัด สำนักงานจังหวัด ตลอดจนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เข้าร่วมรับฟังผลการดำเนินงานหรือสภาพปัญหาและข้อเสนอในระดับต่าง ๆ ด้วย

สำหรับโครงการที่นำเสนอในเวที ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของคนในจังหวัดตราดทั้งสิ้น อาทิ เกษตรเพื่อสุขภาพ หรือนโยบายสาธารณะเพื่อเผยแพร่แนวคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน พร้อมทั้งข้อเสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องใน ๔ ประเด็นสำคัญ คือ

๑. ประเด็นเกษตรเพื่อสุขภาพ โดยนำเสนอประสบการณ์การทำผลไม้ปลอดสารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

๒. ประเด็นนโยบายสาธารณะและสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ นำเสนอประสบการณ์เรื่องการอนุรักษ์เขาดายิม ตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมือง และเรื่องธนาคารปูวิถีกุดิอาหารที่บ้านเป็ดใน หมู่ที่ ๒ ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง

๓. ประเด็นสุขภาพของครอบครัว นำเสนอประสบการณ์การสร้างสุขภาพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการ ๓๐ บาทรักษาทุกโรค ของตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง และการดำเนินงานชุมชนเป็นสุขของหมู่ที่ ๗ บ้านท่าเล็ ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมือง

๔. ประเด็นสุขภาพของเด็ก เยาวชนและครอบครัว นำเสนอประสบการณ์เรื่องการทำบัญชีรายวัน-สแกนสัมพันธ์ครอบครัว ของโรงเรียนสตรีวิทยาคมวังมั่งคลาภิเษก ตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง

จากนั้นได้มีการแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรเพื่อสุขภาพ กลุ่มนโยบายสาธารณะและสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ กลุ่มสุขภาพของเด็ก เยาวชนและครอบครัว รวมถึงกลุ่มสุขภาพของครอบครัว เพื่อให้สมาชิกที่เข้าร่วมเวทีสมัชชาสุขภาพ ได้ร่วมกันพิจารณาข้อเสนอตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาของแต่ละกลุ่ม เมื่อได้ข้อสรุปของข้อเสนอแล้ว ที่ประชุมได้เสนอให้คณะทำงานนำข้อสรุปเหล่านั้น จัดทำเป็นเอกสารยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วย

งานที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง ผลที่สืบเนื่องจากเวทีในวันนั้นก็คือ ชุมชนมีการนำกลไกขับเคลื่อนกระบวนการสมัชชาสุขภาพไปประยุกต์ใช้ในท้องถิ่น โดยนำผลสรุปที่ได้จากการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพไปดำเนินการต่อ อาทิ

- **โครงการผลไม้ปลอดสารพิษ** มีการประสานขอความร่วมมือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเทศบาล ให้จัดหาสถานที่จำหน่ายและประชาสัมพันธ์เพื่อทำการตลาดให้กับเกษตรกร รวมทั้งขอการสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานของรัฐในการให้ความรู้และพัฒนาทักษะเรื่องระบบการตรวจรับรองคุณภาพ ทั้ง GAP และการหาสารตกค้างในผลผลิต โดยได้รับความร่วมมืออย่างดี ด้วยการสร้างศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีคุณภาพ เพื่อให้นโยบายเกษตรปลอดสารของจังหวัดตราดดำเนินต่อไปได้อย่างดี

- **โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเขาตาฮ่อม** มีการฝึกอบรมเพื่อให้เยาวชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

- **โครงการบัญชีรายวัน - สานสัมพันธ์ครอบครัว** ทางผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาได้นำไปกำหนดเป็นนโยบาย โดยให้โรงเรียนสมัครเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องการทำบัญชีครอบครัวและการออม ทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวดีขึ้น อีกทั้งสามารถดึงให้ผู้ปกครองกลับมาสัมผัสภาพที่ดีกับโรงเรียนอีกด้วย

ท้ายสุดของเวทีสมัชชาสุขภาพครั้งนี้ ทางสมาชิกได้มีมติร่วมกันว่าจะใช้ประเด็นเกษตรเพื่อสุขภาพ นโยบายสาธารณะและสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ สุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว รวมถึงสุขภาพองค์รวมเป็นประเด็นขับเคลื่อนหลัก ๆ ของสมัชชาสุขภาพจังหวัด

บทสรุปของสัจจะชีวิต สัจจะชุมชน

จากรายงานการประเมินผลสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ประจำปี ๒๕๔๗ ของ รศ.ดร. กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เวทีสมัชชาสุขภาพของจังหวัดตราดมีการจัดการที่ดีมาก สามารถจัดงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี กิจกรรมต่างๆ มีความน่าสนใจ โดยเฉพาะประเด็นที่น่าเสนอ มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสภาพปัญหาของพื้นที่ เช่น เกษตรปลอดสารพิษ สุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว สำหรับนวัตกรรมที่คัดเลือกมานำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันนั้น มีแนวคิดและรูปแบบการจัดการที่สามารถนำมาเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น มีการเคลื่อนไหวในการฟื้นฟูป่าชายเลน การทำธนาคารปู การสร้างบ้านปลาโดยการนำยางรถยนต์มัดกับท่อซีเมนต์ไปไว้ในคลองและทะเล ถือเป็นการวางแผนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางน้ำไว้ให้ชุมชนรุ่นหลังได้มีอาหารทะเลอย่างสมบูรณ์ตลอดไป ขณะที่โครงการทำบัญชีรายวัน ก็นับได้ว่าเป็นการป้องกันความเครียดและส่งเสริมสุขภาพจิต ของคนในครอบครัวเป็นอย่างดี ตลอดจนได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ให้ความเคารพนับถือต่อพระสงฆ์และผู้สูงอายุ ด้วยการตักบาตรและนำอาหารมารับประทานร่วมกัน

สำหรับเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้สมัชชาสุขภาพของจังหวัดตราดประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างได้นั้น รศ.ดร.กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ ได้วิเคราะห์ไว้อย่างน่าสนใจ โดยสรุปว่า

เพราะสมัชชาสุขภาพจังหวัดตราดเป็นสมัชชาที่ใช้ฐานชุมชนเดิมใช้กลุ่มเดิม จึงทำให้มีพลังชุมชนที่เข้มแข็งและมีการรวมตัวกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องนั้น ๆ มาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จุดเด่นที่สุด

ของจังหวัดตราดคือ การแสดงให้เห็นถึงพลังของประชาชนที่เข้มแข็งในพื้นที่ ขณะที่ท้องถิ่นก็มีการนำกลไกไปขับเคลื่อนกระบวนการสมัชชาสุขภาพไปประยุกต์ใช้ในท้องถิ่น วิธีการคือ นำผลสรุปที่ได้ไปดำเนินการต่อ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วม ประเมินได้จากคณะกรรมการจัดงานมักจะประกอบด้วยภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผู้เข้าร่วมประชุมมักจะมาจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

นอกจากนี้ ช่องทางการสื่อสารในท้องถิ่นก็มีการพัฒนาและหนุนเสริมกระบวนการสมัชชาสุขภาพนั้น ให้สะดวกครอบคลุมมากขึ้น โดยมีทั้งการถ่ายทอดสัญญาณเสียงผ่านวิทยุชุมชน และถ่ายทอดสัญญาณเสียงผ่านอินเทอร์เน็ตรวมถึงเคเบิลทีวีท้องถิ่น เป็นการนำเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ ๆ เข้ามารองรับช่องทางของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้เป็นอย่างดี จึงสามารถเข้าถึงประชาชนได้หลายด้าน ถือว่าเป็นวิธีการที่ได้ผลมาก

ในส่วนของการตั้งประเด็นข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพนั้น ได้มีกระบวนการตั้งประเด็นข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้การประชุมกลุ่มย่อยในการประชุมสมัชชา นอกจากนี้ หลังจากเสร็จสิ้นเวทีสมัชชาสุขภาพแล้ว คณะทำงานได้นำผลการประชุมเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพราะได้มีการทำงานทางด้านวิชาการ โดยการเก็บข้อมูลหาปัญหาในพื้นที่มาก่อน ร่วมกับการใช้ฐานข้อมูลเดิมที่ข้าราชการประจำเก็บรวบรวมเอาไว้มาผสมผสาน และได้มีการประชุมเตรียมการของนักวิชาการในการหาประเด็นปัญหา เมื่อมีข้อมูลทั้งสองส่วน ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิแล้ว ก็ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยการปฏิบัติจริง สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ทั้งสองส่วนด้วยในคราวเดียวกัน เมื่อได้ข้อมูลที่เป็นปัญหาของชุมชนของพื้นที่แล้วก็นำผลไปปฏิบัติต่อ โดยกำหนดเป็นประเด็นข้อเสนอแนะและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพให้หน่วยงานองค์กรภาครัฐในรูปแบบของรายงานการสรุปผล ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่มีการวางแผน มีขั้นตอนชัดเจน ประเมินผลได้ง่าย

ข้างต้น คือเหตุปัจจัยสำคัญที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของสมัชชาสุขภาพของจังหวัดตราด แต่บทสรุปของความสำเร็จที่แท้จริงนั้น คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นเพราะความเข้มแข็งของชุมชนดั้งเดิมที่เกิดจากความตั้งใจและดำเนินการของ “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์” ที่ถือเป็นต้นทุนสำคัญของการก่อเกิดเวทีสมัชชาสุขภาพในครั้งนี้นั่นเอง ด้วยคุณลักษณะเฉพาะของชุมชนที่มีการตื่นตัว ต้องการจะรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมปฏิรูประบบสุขภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการมีศาสนาเป็นศูนย์รวมของความรักความอาทร และยึดหลัก “สัจจะ” ที่พัฒนากลายเป็นคุณธรรมที่ครบวงจรชีวิตเหล่านี้ ต่างช่วยเหลือหลอม ให้สมาชิกของชุมชนเกิดพลังความสามัคคี มีความกรุณาขึ้นภายในจิตใจเป็น “ชุมชนแห่งสัจจะ” ที่โน้มนำไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะแห่งการให้การสงเคราะห์ซึ่งกันและกันต่อไปในรูปแบบต่าง ๆ และจริงจังกับการดำเนินงานส่วนรวมไม่ว่าจะในรูปแบบใด

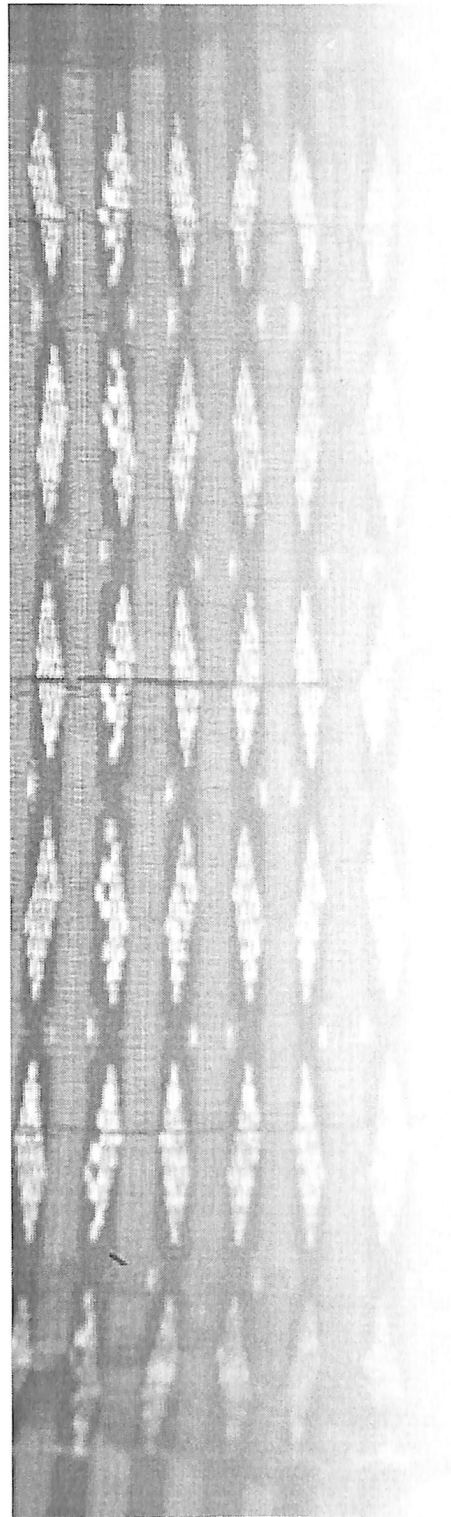
กระบวนการและการจัดการ ที่เกิดจากพลังร่วมที่เข้มแข็งและมีจุดกำเนิดจากจิตวิญญาณของชุมชนเช่นสมัชชาสุขภาพจังหวัดตราดนี้ คงเป็นภาพสะท้อนที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่า หากเป็น “ต้นทุน” ของชุมชนอย่างแท้จริง มีการจัดการโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดการ โดยชุมชน โดยไม่มีการครอบงำจากองค์กรใดองค์กรหนึ่ง การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ ทำให้เข้าใจสภาพปัญหาเพราะผ่านประสบการณ์ที่คล้าย ๆ กัน ตลอด

จนได้ผ่านกระบวนการทำงานแบบกลุ่มแบบองค์รวมแล้ว จึงไม่ยากที่จะรับสมัชชาสุขภาพเข้ามาเป็นอีกภารกิจหนึ่งของชุมชน ทำให้ง่ายต่อการเชื่อมต่อและขยายกลุ่มสมัชชาสุขภาพในระดับพื้นที่ สามารถขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่สอดคล้องสอดคล้องกับบริบทและความเป็นจริงในชุมชนอย่างแท้จริง และนั่นก็คงหมายถึงความสำเร็จที่บังเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน.....ยาวนาน.....

.... สังคมที่ดีงาม จะต้องทำให้ประชาชนรู้สึกในความเป็นชุมชน ชุมชนนั้นทำให้ความโดดเดี่ยวอ้างว้างมลายไป ช่วยให้คนมีจิตสำนึกในความผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ อันจะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิต.....

"อัครวิน ทอฟเฟล"

ตลาด เป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ประมง และค้าขาย ที่นี้จึงไม่มีการทำอาชีพอื่นใช้มาตั้งแต่เดิม ปัจจุบัน หน่วยงานของรัฐกำลังสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านมีการทอดผ้า โดยเฉพาะการทอดผ้าสามัคคี ที่นี้จึงได้ริเริ่มทอดผ้าสามัคคีจากจังหวัดทางภาคอีสาน และขยายประยุกตที่คิดค้นขึ้นใหม่

ชุมชนต้นแบบสุขภาพองค์รวม

สมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทรา

“... การมองเห็นแค่เพียงปรากฏการณ์
แต่ไม่เห็นกระบวนการ ~~ไม่~~ อาจทำให้เกิดความเข้าใจ
และเกิดการเรียนรู้ต่อสิ่งนั้น ๆ ได้เลย
เหมือนคนที่มองเห็นแต่ภูเขา น้ำแข็งด้านบน
แต่ไม่รู้เลยว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างภายใต้ก้อนน้ำแข็งนั้น...”

เปิดบทเรียน...

บทเรียนอย่างน้อย ๒ ประการ ที่ได้จากการศึกษาสมัชชาสุขภาพ
จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประการแรก การมองเห็นแค่เพียงปรากฏการณ์ แต่ไม่เห็น
กระบวนการ ไม่อาจทำให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ต่อสิ่งนั้น ๆ
ได้เลย เหมือนคนที่มองเห็นแต่ภูเขา น้ำแข็งด้านบน แต่ไม่รู้เลยว่าเกิดอะไร
ขึ้นบ้างภายใต้ก้อนน้ำแข็งนั้น

อีกประการ คือ การมีกรอบในใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่ง
ต่อการเข้าถึงความจริงของสิ่งที่ศึกษา เพราะมันทำให้เราหลงอยู่ในกรอบ
แล้วมุ่งจะตัดสินว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” อยู่ตลอดเวลา

แรกทีเดียว เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับสมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทรา
มาดูคร่าว ๆ อ่านผ่าน ๆ ก็รู้สึกไม่เห็นอะไรมากไปกว่า การนำเสนอ
“ชุมชนต้นแบบสุขภาพองค์รวม” ความคิดแบบนี้ ทำให้มีข้อสงสัย
และเกิดคำถามมากมายตามมา...

ทำไมต้องชุมชนต้นแบบ ?

ประเด็น “สุขภาพของครัวเรือน” กว้างไปไหม ? เล่นทั้ง ๖ ประเด็น
จะไหวหรือ ?

การบริหารจัดการในรูปเครือข่ายรัฐ-ชุมชน... ใครนำใครกันแน่ ?
ชุมชนต้นแบบจะเป็นนวัตกรรมได้อย่างไร ?

จากคำถาม สู่...การค้นหาคำตอบ

หลังจากค่อย ๆ ศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลที่มี จึงเริ่มมองเห็นวิธี
คิดอันแยบยลที่ซ่อนอยู่ภายใต้ความไม่มีอะไร ยิ่งศึกษาลงลึกในรายละเอียด
ก็ยิ่งมองเห็นภาพกระบวนการและเป้าหมายสุดท้ายชัดเจนขึ้น ยิ่งชัดก็ยิ่ง
ละเอียดที่ “ถ้วนสรุป” เร็วเกินไป

เมื่อภาพเริ่มชัดก็เริ่มสนุก รับผิดชอบขอข้อมูลเพิ่มเติม และพูดคุย
กับผู้ที่ได้เข้าไปร่วมงาน ในที่สุด คำถามที่มีก็ค่อย ๆ คลี่คลาย... กลายเป็น
ภาพสมัชชาสุขภาพระดับชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน ที่งดงาม
ไม่แพ้ใคร...

ทำไมต้องชุมชนต้นแบบ ?

“การเริ่มต้นจากสิ่งเล็ก ๆ น่าจะทำให้เห็นภาพชัดและสำเร็จได้
ง่ายกว่า แล้วค่อย ๆ ขยายผล ๆ ไปสู่ชุมชนอื่น” นี่คือเหตุผลแรกจากคำบอก
เล่าของทีมงานผู้จัดในพื้นที่

คิดดูก็เห็นด้วย เพราะนิสัยคนไทยมักจะรอดูทำที่ก่อน พอมีคน

ทำสำเร็จได้ผลดีแน่จึงทำตาม ดังนั้น การมีชุมชนต้นแบบเล็ก ๆ ก่อน นอก
จากทำได้ง่ายเห็นภาพชัดแล้ว ยังเป็นแรงจูงใจให้คนเห็นประโยชน์ที่เป็น
รูปธรรม กระทั่งอยากเข้ามามีส่วนในความสำเร็จบ้าง

เหตุผลที่สอง คือ “ชุมชน” เป็นหน่วยที่มีองค์ประกอบของสังคม
ครบถ้วน ทั้งองค์กรภาครัฐ การเมืองท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรชาวบ้าน
หรือแม้แต่สื่อก็มีในชุมชน การทดลองใช้กระบวนการสมัชชาสุขภาพใน
ระดับชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของคนเล็ก ๆ ในพื้นที่ และด้วย
ขนาดที่กะทัดรัด การจัดการจึงง่ายกว่า การเชื่อมองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็น
เครือข่ายก็ง่ายขึ้นเช่นกัน

อีกเหตุผล ด้วยขนาดเล็ก สมาชิกมีไม่มากและรู้จักกันดี
กระบวนการก็จัดในพื้นที่ ข้อมูล สภาพปัญหาที่อยู่ในพื้นที่ ผู้มีส่วน
เกี่ยวข้อง มีอำนาจตัดสินใจ ส่วนใหญ่ก็อยู่ในพื้นที่ ประโยชน์ที่เกิดก็ตก
อยู่กับพื้นที่อย่างแน่นอน การจัดงานในชุมชนเอื้อให้ชาวบ้านเข้าถึงได้ง่าย
รู้สึกเป็นทั้งเจ้าของบ้านและเจ้าของงานก็เลยออกมาช่วยเหลือกันคนละไม้
คนละมือ คนนอกพื้นที่ที่มาในฐานะแขก นอกจากมาเรียนรู้แล้ว ก็ยัง
ช่วยให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเจ้าของพื้นที่อีกด้วย แบบนี้
เรียกว่าต่างคนต่างได้ประโยชน์ ได้ทั้งเพื่อนได้ทั้งกำลังใจ เป็นทั้งผู้ให้และ
ผู้รับในคราวเดียวกัน นอกจากนี้ การจัดงานในชุมชน มีชุมชนเป็น
เจ้าภาพ การอยู่นอกสถานที่ราชการจะช่วยลดช่องว่างระหว่างรัฐกับ
ชาวบ้านได้ดี การพูดจาหรือจึงเป็นไปแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย เอื้อต่อความ
สัมพันธ์ที่เสมอกัน ไม่มีท่าน ไม่มีเขา มีแต่พวกเราชาวสมัชชา

สำหรับเหตุผลที่เลือก “ตำบลดงน้อย” อำเภอราชสาส์น เป็น
ตำบลต้นแบบนั้น เมื่อได้ศึกษาจากเอกสารรายงานผลการจัดสมัชชา

สุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า มาจากการพิจารณาของคณะกรรมการจัดสมัชชาระดับจังหวัด ซึ่งลงความเห็น ว่า ชุมชนตำบลลงน้อยเป็นชุมชนที่มีศักยภาพทั้งในด้านผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อสม. และพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน มีผลงานที่แสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชนมาโดยตลอด จึงน่าจะง่ายต่อการเริ่มต้นทดลองใช้กระบวนการสมัชชาสุขภาพเป็นแห่งแรก เมื่อได้ผลดีจึงค่อยขยายไปชุมชนอื่น ขยับไปสู่ระดับอำเภอและจังหวัด ต่อไป

ประเด็น “สุขภาพองค์รวม” กว้างไปไหม ?

ประเด็นหลักของสมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทราคือการพัฒนาตำบลลงน้อยให้เป็น “ชุมชนต้นแบบ สุขภาพองค์รวม” โดยแบ่งออกเป็นประเด็นย่อย ๖ ประเด็น ล้อตามแนวคิดในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย ๑) เกษตรกรรมที่เอื้อต่อสุขภาพและอาหารปลอดภัย ๒) บริการสาธารณสุขแบบองค์รวม ๓) นโยบายสาธารณะที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ๔) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนากำลังคน ๕) สุขภาวะเด็ก เยาวชนและครอบครัว และ ๖) การสื่อสารสาธารณะ

หากมองที่ตัวประเด็นหลักและประเด็นย่อยแล้วจะเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่มาก และถ้าเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นซึ่งมักจะเลือกทำประเด็นใดประเด็นหนึ่งเท่านั้น ก็อดสงสัยไม่ได้ว่า การเลือกใช้ประเด็นสุขภาพองค์รวมจะกว้างและใหญ่เกินกำลังไปหรือไม่

แต่ถ้ามองถึงขนาดของพื้นที่ที่ทำ ซึ่งเป็นระดับชุมชน และมีเป้าหมายคือ ต้องการให้เป็นชุมชนต้นแบบแล้ว ก็เกิดความเข้าใจมากขึ้น

นั่นคือ ถ้าเรามองชุมชนเป็นพื้นที่ทดลองการจัดการระบบสุขภาพแบบองค์รวม โดยมีกระบวนการสมัชชาเป็นเครื่องมือ การเริ่มต้นจากการเอาแนวคิดในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติมาจับ ก็น่าจะมีความเป็นไปได้ เพราะครอบคลุมระบบสุขภาพทั้งระบบ สิ่งที่ได้อีกคือ แผนสุขภาพะชุมชนที่มาจากคนในชุมชนที่ช่วยกันคิดช่วยกันวางแนวทาง อีกประการไหน ๆ จะทำให้เป็นชุมชนต้นแบบ ก็น่าจะคิดให้ครบทุกด้าน เพราะข้อเสนอและแผนที่ได้แต่ละด้าน อาจจะมีอะไรที่ต้องเชื่อมโยงหรือทำไปพร้อม ๆ กันได้

ข้อดีประการหนึ่ง คือ การหยิบยกเอาทุกเรื่องในระบบให้เข้ามาอยู่ในประเด็นของกระบวนการสมัชชาสุขภาพนั้น จะช่วยเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างพร้อมเพรียงกัน เป็นจุดเริ่มต้นของการเชื่อมร้อยเครือข่ายรัฐ ท้องถิ่น และชุมชนเข้าด้วยกันให้ได้มากที่สุด เพราะเมื่อมองเชิงระบบ ใคร ๆ ก็ล้วนเกี่ยวข้องและน่าจะเข้ามาช่วยกันคิดตั้งแต่เริ่มต้น มุมมองต่อระบบสุขภาพที่เป็นสุขภาพะของชุมชนก็จะสมบูรณ์ เพราะมาจากการบูรณาการร่วมกันตั้งแต่วิธีคิดจนถึงเป้าหมาย ในอนาคต หากมีข้อเสนอแผนงานเจาะลึกลงไปในรายละเอียดของประเด็นใด ก็จะได้ผู้มีส่วนรับผิดชอบครบทุกด้าน การประสานข้อมูลความช่วยเหลือก็จะง่ายขึ้น

ในแง่ของความเป็นไปได้ สังเกตจากความพยายามประสานกับเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่มากมาย ผู้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการและคณะทำงานมีกระบวนการบริหารจัดการชัดเจน ได้กำหนดขั้นตอนการทำงาน และกำหนดทีมผู้มีหน้าที่รับผิดชอบชัดเจนทั้ง ๖ ประเด็น แต่ละทีมมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานของตนเองแตกต่างกันไปตามลักษณะงาน มีการประชุมคณะกรรมการทุกระดับและทุกประเด็น ติดตามความคืบหน้าของงานเป็นระยะ ๆ จนมั่นใจได้ว่า กระบวนการ

สมัชชาสุขภาพในแต่ละประเด็นคงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และจะหัน
นำเสนอในเวทีสมัชชาสุขภาพใหญ่แน่นอน

นอกจากนี้ การได้รับคัดเลือกให้เป็นทั้งชุมชนต้นแบบและชุมชนเจ้า-
ภาพจึงเป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้านตื่นตัว มีความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันทำงาน
ทุ่มเทอย่างเต็มที่ เพื่อให้สมกับเป็นชุมชนต้นแบบ ดังที่ชาวบ้านที่เป็น
คณะทำงานท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า

“เขายกย่องให้เราเป็นต้นแบบ เป็นตัวอย่างของที่อื่น เราก็ต้อง
ทำให้ดี แยกมาบ้าน มาดูงาน ก็จะได้ไม่อายเขา คนในชุมชนทั้งหมด
ถือเป็นเจ้าของบ้านเหมือนกัน ก็ต้องช่วยกันเต็มที่”

ใครนำใคร?...ในเครือข่ายรัฐ-ชุมชน

ติดตามประเด็นขอบจับผิด ก็อดสงสัยไม่ได้ว่า งานใหญ่ขนาด
นี้ เชื่อมคนมากมายขนาดนั้น ชาวบ้านจะทำได้อย่างไร ก็คงไม่พ้นให้รัฐหรือ
ราชการนำ !

จากข้อมูลที่มี ประกอบกับการสอบถามแกนนำชาวบ้านที่มีส่วน
ในการจัดกระบวนการสมัชชาที่ตำบลดงน้อย ได้ความตรงกันว่า ก่อนที่
จะมีความคิดเรื่องการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทรานั้น ในพื้นที่มี
การรวมกลุ่มกันทำงานในนามเครือข่ายต่าง ๆ เกิดขึ้นมาก่อนแล้ว เช่น
เครือข่ายรัฐชุมชนคนแปดริ้ว ชมรมรวมพลังเพื่อผู้บริโภค ชมรมแพทย์
แผนไทย ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น เครือข่ายเหล่านี้มีการ
เชื่อมกับหน่วยงานรัฐ องค์การท้องถิ่นหรือองค์กรชุมชนอื่น ๆ อยู่เสมอ ทำให้
ทั้งรัฐและชาวบ้านมีประสบการณ์ ค่อนข้างกับวิธีการทำงานร่วมกันมาตลอด
เป็นการทำงานในรูปแบบเครือข่าย ไม่มีใครนำใคร เมื่องานของเครือข่าย
รัฐก็มาช่วย และเมื่อมีงานของรัฐ ก็ดึงเครือข่ายชาวบ้านไปมีส่วนร่วมด้วย

เป็นอย่างนี้เรื่อยมากระทั่งมีกระบวนการสมัชชาสุขภาพเข้ามา จึงได้มีการ
เชื่อมเครือข่ายเก่า ๆ และทำงานสมัชชาสุขภาพร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง

จากการพูดคุยกับ คุณไพเราะ ไตรดิลาพันธ์ ผู้ประสานงาน
สมัชชาสุขภาพจังหวัด ได้ให้ข้อมูลว่าการทำงานสมัชชาที่ตำบลดงน้อย
มีแบ่งเป็นกลุ่มงานตามความสนใจและความเกี่ยวข้องของตัวเอง โดย
แต่ละกลุ่มพยายามดึงชาวบ้านในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ให้
ชาวบ้านเป็นประธาน ส่วนบุคคลภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่รัฐจะเข้ามา
เกี่ยวข้องเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น อาทิ ให้คำแนะนำเรื่องวิชาการหรือ
ทำเอกสารรายงาน

อันที่จริง ระบบราชการก็ใช้ว่าจะเลวร้าย หรือมีแต่ด้านที่จะ
ไปครอบงำชาวบ้านเสมอไป ข้อดีอย่างหนึ่งก็คือ ประสิทธิภาพ ความ
เชี่ยวชาญเชิงวิชาการ ซึ่งจะช่วยหนุนในส่วนที่ชาวบ้านยังขาดได้มาก

ประสบการณ์ส่วนตัวหลายครั้งสอนว่า การทำงานวิชาการของ
ชาวบ้าน ถ้ามีคนคอยแนะก็จะไปได้เร็ว ไม่ต้องลองผิดลองถูก อย่างเช่น
การวางแผนการทำงาน งานเอกสาร ซึ่งชาวบ้านไม่มีความถนัด ระยะเวลา
เจ้าหน้าที่ก็ทำให้ หลังจากนั้นก็ให้ลองทำเอง ค่อย ๆ เรียนรู้ไป จนปัจจุบัน
หลายคนสามารถเขียนแผนได้ สรุปประชุมเป็น ทำบัญชีเอง ขณะที่บางคน
ก็สามารถเขียนรายงานเองได้แล้ว

สิ่งที่สะท้อนว่าภาคราชการเองก็ระมัดระวังที่จะไม่เข้าไปนำ หรือ
ครอบงำชุมชนมากเกินไปก็คือ การที่เลือกจัดเวทีสมัชชาสุขภาพในพื้นที่
ชุมชนต้นแบบ คือ ตำบลดงน้อย แทนที่จะมาจัดในส่วนกลางคือจังหวัด
ด้วยเหตุผลว่า ชุมชนจะได้รู้สึกว่าเป็นเจ้าของงานนี้

ข้อดีอย่างหนึ่งของการมีราชการช่วยหนุนคือ การทำงานจะมีระบบแบบแผนที่ดี รัดกุม ชัดเจน และเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านเรียนรู้ไปในตัวด้วย

หากพิจารณาจากโครงสร้างการทำงาน อาจจะเป็นลักษณะของความไม่เป็นราชการบ้าง เพราะมีทั้งคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด มีคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพตำบลลงน้อย และยังมีคณะทำงานตามประเด็นย่อยอีก ๖ ชุด แต่เมื่อศึกษาถึงองค์ประกอบ ก็จะพบว่าครบทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน เครือข่ายและองค์กรชาวบ้าน เมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ จะพบว่าคณะกรรมการระดับจังหวัดส่วนใหญ่มาจากส่วนราชการ ขณะที่ประธานเครือข่ายหรือองค์กรต่าง ๆ มีหน้าที่ให้การสนับสนุนเชิงนโยบาย ซึ่งจะทำให้การประสานงานระดับปฏิบัติสะดวก คล่องตัวขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาเป็นกลไกที่จะนำข้อเสนอไปสู่การปฏิบัติของแต่ละฝ่ายได้อีกด้วย สำหรับคณะกรรมการระดับพื้นที่มีหน้าที่เป็นทีมบริหารจัดการและประสานงานกับเครือข่ายต่าง ๆ ที่อยู่นอกพื้นที่ชุมชนต้นแบบ โดยชักชวนให้เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ที่ จะพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบต่อไป

ส่วนคณะทำงานตามประเด็นย่อย ๖ ชุด เป็นทีมปฏิบัติงานในพื้นที่ ประกอบด้วยตัวแทนภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ตั้งแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้นำชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงผู้ได้รับผลกระทบ เข้ามาเป็นทีมงานทำงานร่วมกัน ประสานการทำงานกันอย่างใกล้ชิดและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้ชาวบ้านได้ฝึกการทำงานตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเวทีย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น การรวบรวม สังเคราะห์ข้อเสนอ ตลอดจนการคิดรูปแบบของการนำเสนอในเวทีสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด

ถึงเวลารวมพล...คนรักสุขภาพตำบลน้อย

เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทรา เลือกจัดในช่วงเทศกาลสงกรานต์ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึงวันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ในพื้นที่ตำบลต้นแบบ บริเวณลานอเนกประสงค์ตำบลน้อย อำเภอราชสาส์น ประเด็นหลักของงานคือ การนำเสนอรูปแบบการสร้างสุขภาพด้วยตำบลต้นแบบการสร้างสุขภาพองค์รวม

รูปแบบเวที เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น ๖ กลุ่มย่อยตามประเด็นในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ก่อนหน้านี้ แต่ละกลุ่มจะมีการทำงานทางด้านวิชาการ โดยรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นข้อเสนอ บางส่วนเป็นแผน บางส่วนก็มีผลงานออกมา นำเสนอด้วย ในส่วนของรูปแบบการนำเสนอ ได้มีห้องของกลุ่มย่อยสำหรับนำเสนอ ทั้งในส่วนที่เป็นข้อเสนอนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพของชุมชน แผนปฏิบัติงาน และผลที่ได้จากการปฏิบัติจริงบางส่วน

บรรยากาศภายนอกห้อง เป็นการนำเสนอทั้งในด้านแนวคิดและกิจกรรมการสร้างสุขภาพที่หลากหลาย เช่น นิทรรศการให้ความรู้เรื่องสุขภาพและสิทธิด้านสุขภาพของประชาชน นิทรรศการแสดงผลงานด้านสุขภาพของชุมชน นิทรรศการด้านเกษตรและอาหารปลอดภัย มีกิจกรรมการประเมินสุขภาพและการตรวจสุขภาพเบื้องต้น กิจกรรมสาธิตการตรวจสารปนเปื้อนในอาหาร การจำหน่ายผักปลอดสารพิษและสมุนไพร กิจกรรมการสร้างสุขภาพ เช่น การนวดแผนไทย การเดินแอโรบิค การแข่งขันวิ่งระยะยาว ผลการประกวดสุขภาพผู้สูงอายุ รวมถึงการประกวดบ้านน่าอยู่เป็นต้น

ผู้ที่ได้มีโอกาสไปร่วมงานสมัชชาสุขภาพที่ตำบลน้อยโดยส่วนใหญ่ ต่างรู้สึกประทับใจกับบรรยากาศของงานที่มีความเป็นกันเองสูง สนุกสนานด้วยพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การทำบุญเลี้ยงพระ การเลือกจัดงานในช่วงเทศกาลเช่นนี้ ทำให้มีคนมาร่วมงานมาก ทั้งคนในชุมชน คนท้องถิ่นที่ไปทำงานต่างจังหวัด และคนที่มาจากเครือข่ายต่าง ๆ นอกพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้มีจำนวนของคนเข้าร่วมงานมากกว่า ๕๐๐ คน ทำให้บรรยากาศของงานคึกคักเป็นพิเศษ

นวัตกรรม “ชุมชนต้นแบบสุขภาพองค์รวมดงน้อย”

พอเอ่ยถึง “นวัตกรรมสร้างสุขภาพ” เราก็มักจะมีกรอบไปจับว่าเป็นคนหรือกระบวนการ ? เป็นการสร้างสุขภาพหรือไม่ ? สำเร็จเพียงใด ? และเป็นของใหม่หรือมีใช้ ? และเกิดคำถามต่อว่า ชุมชนตำบลดงน้อยที่บอกว่าเป็นชุมชนต้นแบบสุขภาพองค์รวม จะถือเป็นนวัตกรรมสร้างสุขภาพได้หรือไม่ ? อย่างไร ?

แท้จริงแล้ว การมีเกณฑ์บ้างก็เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าวางเป็นกรอบก็อาจคับแคบเกินไป เพราะดูเหมือนว่าต้องครบตามกรอบจึงถือว่า “ใช่” กรอบแข็ง ๆ จึงมักจะกันบางสิ่งที่ดีและใช่แต่ไม่มีในกรอบให้ตกไปอย่างน่าเสียดาย

กรณีของ “ชุมชนต้นแบบสุขภาพองค์รวมดงน้อย” ก็เช่นกัน หากคิดนอกกรอบ ก็จะเห็นว่าพื้นที่เป้าหมายนั้นเป็นชุมชนซึ่งมีทั้งคนและกระบวนการพร้อมอยู่ในนั้น และเป้าหมายคือสุขภาพองค์รวมก็มากกว่าการสร้างสุขภาพด้วยซ้ำไป ถ้าคิดแค่นี้ ก็น่าจะตอบได้ว่า “ใช่” แต่ถ้าคิดต่อตามกรอบว่า สำเร็จหรือยัง ? เป็นตัวอย่างได้หรือไม่ ? เป็นของใหม่หรือ

มีใช่ ? นั่นละ ! จะกลายเป็นข้อถกเถียงกันอีก จนที่สุดอาจจะสรุปเป็น “ไม่ใช่” ไปเลยก็เป็นได้

ลักษณะที่เป็น “นวัตกรรมของตำบลต้นแบบดงน้อย” ที่ประมวลได้ มีอย่างน้อยสามด้าน คือ

หนึ่ง... การนำแนวคิดสุขภาพองค์รวมในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาทดลองใช้ในชุมชนเล็ก ๆ ก่อน เป็นความพยายามที่จะทำให้ภาพ “สมัชชา” ในอุดมคติเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น

สอง... การใช้วิธีสร้าง “ต้นแบบ” ขึ้นมาก่อน แล้วค่อยขยายไปพื้นที่อื่น

สาม... การบูรณาการกระบวนการสร้างสุขภาพเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

บทสรุปความสำเร็จ : เรียนรู้แบบองค์รวม

ความสำเร็จของการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดจะเชิงเทรา ประการแรก น่าจะอยู่ที่การเลือกวิธีทดลองทำกระบวนการสมัชชาสุขภาพในรูปแบบต้นแบบ ข้อดี คือ สามารถลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่ได้เลย ประสานง่าย ไม่ต้องรอใคร เริ่มจากการร่วมกันคิด สังเคราะห์จนได้ข้อ-
เสนอของชุมชน ส่วนใดทำได้ก็นำไปทำแผน แล้วลงมือทำกิจกรรมเลย ~~ลง-~~
ผิลงถูกด้วยชุมชนเอง ทุกคนได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันบนพื้นฐานข้อมูลจริงของพื้นที่ สรุปในพื้นที่แล้วสามารถนำข้อเสนอจากสมัชชาไปปฏิบัติได้
เลย

ตัวอย่าง เช่น คณะทำงานนโยบายสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เริ่มจากเวทีพูดคุยระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์ข้อเสนอ

ออกมา แล้วทำเป็นแผนพัฒนาสุขภาพชุมชนของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหลายกิจกรรมที่สามารถทำได้เลย เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลทำป้ายรณรงค์กำจัดขยะ ตีเส้นจราจรทางโค้ง ติดตั้งสัญญาณไฟจราจร ออกข้อบัญญัติตำบลในการควบคุมตลาด ส่วนของชุมชนมีการรณรงค์บ้านนาอยู่ ขณะที่ส่วนของโรงพยาบาลราชสาส์น มีการตรวจสุขภาพพนักงานโรงงาน เป็นต้น

เห็นได้ว่า ในพื้นที่เล็กสามารถทำอะไรได้มากกว่ากระบวนการสมัชชา เพราะสามารถนำข้อเสนอจากเวทีสมัชชาไปปฏิบัติได้เลย และเห็นผลทันที

ประการที่สอง การบูรณาการกระบวนการสร้างสุขภาพเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

“ดงน้อย” จัดเป็นตำบลขนาดใหญ่ เพราะมีถึง ๑๖ หมู่บ้าน ๑,๕๑๖ หลังคาเรือน สิ่งพิเศษอีกอย่างก็คือ ที่นี้มีโรงพยาบาลขนาด ๑๐ เตียงอยู่ด้วย ลักษณะเด่นสำคัญคือ ที่นี้มีทุนทางวัฒนธรรมสูงเพราะเป็นชุมชนที่มีเชื้อสายมาจากเขมร จึงเกิดความรู้สึกรักในรากเหง้าของตนเอง

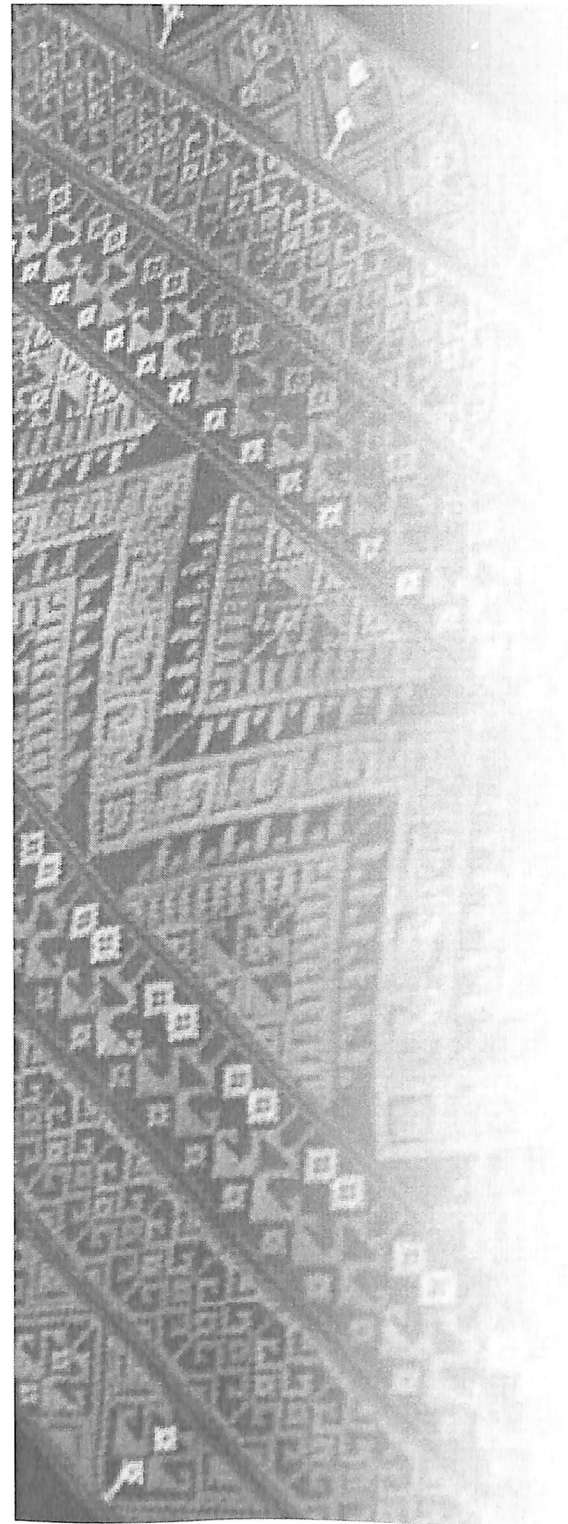
ด้วยบริบททางสังคมดังกล่าวนี้เอง คณะผู้จัดจึงออกแบบให้กระบวนการสมัชชาสุขภาพ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณีประจำปีท้องถิ่นคือประเพณีสงกรานต์ ข้อดีคือ ทำให้มีคนมาร่วมงานมากมาย โดยเฉพาะคนที่เป็นเจ้าของท้องถิ่น สะท้อนวิธีคิดที่เป็นกุศโลบายสำคัญคือการให้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นศูนย์รวมจิตใจให้สมาชิกในชุมชนมารวมตัวกัน แล้วบูรณาการกิจกรรมสร้างสุขภาพเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ดึงหมู่คนให้กลับมาหาครอบครัว มาหาชุมชน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน

หนึ่งเดียวกัน แล้วใช้พลังของความรู้สึกร่วมของคนจำนวนมากนี้กระตุ้นต่อ
ให้ประชาชนตื่นตัวเรื่องสุขภาพมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

กรณีศึกษาสมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทรา จึงอาจเรียกได้ว่าเป็น
นวัตกรรมด้านรูปแบบของการจัดสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ที่ไม่เหมือนใคร
จริง ๆ

ไล่เรียงความสำเร็จมาได้ขนาดนี้ จะปฏิเสธว่าสมัชชาสุขภาพจังหวัด
ฉะเชิงเทราไม่ใช่กรณีที่น่าศึกษา...คงไม่ได้แล้วกระมัง !

คนเมืองแปดริ้วแต่เดิมไม่มีการทอผ้าใช้เอง แม้ปัจจุบัน จะมีการส่งเสริมให้มีกลุ่มทอผ้า โดยเฉพาะการทอผ้าผ่านตมไม่ให้เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น แต่ก็ไม่ใช่ว่า
ของท้องถิ่น เพราะการทอผ้าเป็นวัฒนธรรมที่ติดมากับกลุ่มคนทางอีสานที่ย้ายถิ่นมาตั้งรกรากที่นี่ โดยได้นำทักษะการทอผ้ามาเผยแพร่ที่เมืองแปดริ้วแห่งนี้
ในภายหลัง

“... เชื่อหรือไม่ว่า ณ ที่แห่งหนึ่ง กำลังเขียนและใช้หลักสูตร
ที่ร่างแล้วดำเนินการด้วยความร่วมมือของกลุ่มคนในชุมชนหนึ่ง
หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น
ดำเนินการเองได้ โดยเป็นไปเพื่อความเหมาะสมพร้อมและ
คล่องตัว เป็นไปเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผืนภูมิแห่งตน
ไม่อิงการ แต่ท้าทายเหลือเกินกับ
การเข้าไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้...”

หลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชน... คือดอกผลแห่งสมาชิก ✓

สมาชิกสุขภาพจิตหัวนครปฐม

เสียงก้องจากห้องเรียน.....

นักเรียน

... ก.เอ๋ย ก.ไก่... ข.ไข่ ในเล้า... ข.ขาว ของเรา ... ค.ควาย
เข้านา... ค.คน ชิงช้า ... ✓

เชื่อว่าทุกคนยังคงจำเสียงเจื้อยแจ้วนี้ได้ โทนเสียงแหลมสูงที่ไม่เคย
จางหายไปจากห้องเรียนของเด็กชั้นมูลที่เริ่มเรียนรู้ท่องจำ เสียงที่เป็น
เสมือนปฐมบทของ “หลักสูตรแรก” ซึ่งสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า “นักเรียน”
รู้จัก !

สมัยเป็นเด็กเล็กเล็ก เมื่อเริ่มหัดอ่านท่องเขียนในชั้นมูลชั้นประถม
เราอาจอ่อนตึงสาเกนไปที่จะรู้ว่าหลักสูตรการเรียนการสอนในห้องเรียน
นั้น มีผลต่อชีวิตตนเองและสังคมอย่างไร รู้แต่เพียงว่าเป็นหลักสูตรที่
ทำให้เรา “อ่านออก” “เขียนได้” และที่สำคัญทำให้เรา “สอบผ่าน” และ
“เลื่อนชั้น” ✓

แต่เมื่อเติบโตขึ้น ต้องผ่านการเรียนรู้ต่าง ๆ มากมาย ผ่านหลัก-
สูตรวิชาหลายระดับชั้นและหลายระดับวุฒิ นั่นแล้ว ! ถึงได้เกิดคำถามว่า... ✓

มีสักทีหลักสูตรเขียว ที่ไม่ทำให้ผู้เรียนต้องตกเป็นเหยื่อของอดีตตาตนเอง ไม่เป็นไปเพื่อแสวงหาความร่ำรวยโดดเด่น หรือไม่เป็นไปเพื่อการไขว่คว้าหากิเลสทั้งหลายทั้งปวง... ?

จะมีสักทีหลักสูตรเขียว ที่เป็นไปเพื่อเสริมต่อภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตัว ไม่ถอยห่างจากชุมชนถิ่นฐานบ้านเกิด ทุกที่ ... ทุกที่ ... ?

จะมีสักทีหลักสูตรเขียว ที่ถูกเชื่อมโยงให้ถึงกันด้วยครู โรงเรียน นักเรียน ชาวบ้าน และเป็นไปเพื่อแสดงศักยภาพของวิถีชุมชนได้อย่างแท้จริง ... ?

จะมีสักทีหลักสูตรเขียว ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนหลากหลายกลุ่มได้ร่วมกันวางแผน ร่วมคิด ร่วมร่างแล้วสร้างหลักสูตรเป็นของตนเอง สามารถนำหลักสูตรนั้นไปใช้ได้ทั้งในและนอกห้องเรียน หลักสูตรที่ครูและนักเรียนสามารถเป็นได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ... ?

จะเป็นไปได้หรือ ที่จะมีหลักสูตรเช่นนี้ในบ้านเมืองของเรา... ประเทศไทย !

แต่เชื่อหรือไม่ว่า ณ ที่แห่งหนึ่ง กำลังเขียนและใช้หลักสูตรที่ร่างแล้วดำเนินการด้วยความร่วมมือของกลุ่มคนในชุมชนหนึ่ง หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นดำเนินการเองได้ โดยเป็นไปเพื่อความเหมาะสมพร้อมและคล่องตัว เป็นไปเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผืนภูมิแห่งตน ไม่อหังการ แต่ทำทลายเหลือเกินกับการเข้าไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้...

ณ ที่แห่งนั้นคือ “นครปฐม” ดินแดนศักดิ์สิทธิ์ ที่ซึ่งประดิษฐาน “องค์พระปฐมเจดีย์” !

ก้าวอย่างแห่งสมัชชาสุขภาพ :

จากห้องสี่เหลี่ยมสู่โลกใบกลม...จากกลุ่มชุมชนสู่ก้อนพลัง

แม้ว่า “นครปฐม” จะเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ทางภาคกลาง แต่ก็เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพราะนอกเหนือจากเป็นจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานครแล้ว ยังเป็นเมืองประวัติศาสตร์สำคัญของชาติไทย เป็นถิ่นที่ประดิษฐานของ “องค์พระปฐมเจดีย์” องค์พระเจดีย์ที่คนไทยชาวพุทธต่างให้ความเคารพสักการะมานับแต่อดีตจวบปัจจุบัน

ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดนี้เป็นที่ราบลุ่ม มี “แม่น้ำท่าจีน” หรือที่เรียกตามชื่อพื้นถิ่นว่า “แม่น้ำนครชัยศรี” ไหลผ่าน ส่งผลให้ผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ด้วยเหตุนี้ที่นี่ยังเป็นเสมือนครัวของประเทศ เพราะเป็นแหล่งผลิตของอาหารหลายชนิด ทั้งทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะเป็นจังหวัดที่ขึ้นชื่อในเรื่องของการทำสวนผลไม้ เป็นที่เลื่องลือในนามของจังหวัดที่มีการเลี้ยงสุกรมากจังหวัดหนึ่ง

ระยะหลัง จังหวัดนครปฐมมี “โรงงานอุตสาหกรรม” เข้ามาขอแบ่งพื้นที่เพื่อประกอบธุรกิจมากขึ้นเรื่อย ๆ จนต้องเพิ่มสถิติให้เป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากมายอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศ และเพราะเหตุของการเป็นจังหวัดที่มีการดึงดูดทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างมากมาย ความอุดมสมบูรณ์ก็เริ่มน้อยลง มีพิกกล่าวถึง “ผลกระทบ” ที่บรรดาผู้ประกอบการต่าง ๆ ส่งคืนให้แผ่นดิน ผืนดิน และสายน้ำต่างเรียงหน้าประจันตัวกันอย่างถ้วนทั่ว ทั้งเรื่องของ ดินเน่า อากาศเสีย ขยะมลพิษ และ..... แม่น้ำไร้ชีวิต !

ด้วยเหตุนี้ ชาวนครปฐมกลุ่มหนึ่งจึงได้มีการรวมตัวกันขึ้น โดย

เฉพาะการรวมกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบ ๆ บริเวณ “แม่น้ำท่าจีน” วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มกัน ก็เพื่อต้องการ “พิทักษ์แม่น้ำท่าจีน” เหตุเพราะปัญหาที่เกิดขึ้นกับแม่น้ำท่าจีนอันเป็นเสมือนเส้นเลือดที่หล่อเลี้ยงชุมชนชาวนครปฐมแถบนั้นเริ่มหนักหน่วงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งปัญหาเรื่องผักตบชวาและเรื่องขยะที่ส่งผลให้แม่น้ำเน่าเสีย ด้วยความห่วงใยสุขภาพแม่แม่น้ำและต้องการเก็บสิ่งที่ดีไว้ให้ลูกหลานในอนาคต กลุ่มคนดี ๆ กลุ่มนี้จึงรวมตัวกันภายใต้ชื่อ “ชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีน นครปฐม” ซึ่งมีโครงสร้างของชมรมแบบสามเสา ครอบคลุมทั้ง วัด บ้าน และโรงเรียน โดยมี พระธรรมเสนานี เจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เป็นประธานที่ปรึกษาชมรมฯ ฝ่ายคณะสงฆ์ นอกจากนี้ ยังมี กำนัน สมชาย ชันอินทร์งาม กำนันตำบลบางระกำ มีนักวิชาการอย่าง ผศ.เด่นศิริ ทองนพคุณ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ นาย ประสพ ชันอินทร์งาม ศึกษาธิการจังหวัด นายชัยศักดิ์ ชิตธีระวัฒนา ประธานสภาเทศบาลตำบลบางเลน รวมถึงผู้ใหญ่บ้าน ครู นักเรียน ประชาชน และผู้นำท้องถิ่นอีกหลายคนที่ได้รวมก่อตั้งกลุ่มกันเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑

เวลาต่อมา คนกลุ่มนี้ก็พากัน “เปิดประตูห้องสี่เหลี่ยม” ออกสู่ “โลกใบกลม” เข้ามาแก้ปัญหาแม่น้ำเน่าเสียร่วมกับผู้คนในท้องถิ่น กระทั่งมีเรื่องของสมัชชาสุขภาพเข้ามาในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ทางสมาชิกของชมรมก็ได้ขยายบทบาท เข้าร่วมเป็นแกนนำที่สำคัญของสมัชชาสุขภาพ โดยมี คุณประเชิญ คนเทศ เป็นผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพจังหวัด มี ดร.วิสุทธิวิทย์ฐานกรณ์ จากศูนย์ประสานองค์กรเอกชนนครปฐม (ศอน.) ตลอดจน คุณอิวัฒน์ พันธุ์ประชา และคนอื่น ๆ เป็นผู้ร่วมประสานงาน แต่อย่างไรก็ตาม ทิศทางของการทำงานก็ยังคงมุ่งเน้นที่ “การดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนและการเกษตรที่เอื้อต่อสุขภาพ” เป็นสำคัญ ซึ่งตรงกับ

ปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่มาแต่เดิม ด้วยต้องการต่อยอดให้มั่นคงและยั่งยืนชั่วลูกชั่วหลาน

สำหรับกลไกการขับเคลื่อนกระบวนการสมัชชาสุขภาพนั้น เกิดจากการดำเนินการและประสานงาน อย่างต่อเนื่อง ของแกนนำต่าง ๆ ที่มาจาก “บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน” และส่วนใหญ่ได้ร่วมขับเคลื่อนเรื่องการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนมาแต่เดิมอยู่แล้ว ต่างกันก็เพียงการจัดสมัชชาคือต่อยอดการทำงานอย่างเป็นกระบวนการเท่านั้น จึงสะดวกและง่ายต่อการดำเนินการและประสานงาน คณะทำงานและผู้เข้าร่วมกระบวนการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครปฐมนี้ เกิดจากแนวคิดที่ว่า บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน จะต้องร่วมพลังกันอย่างแข็งขัน ต้องเดินไปด้วยใจที่เป็นน้ำหนึ่งเดียวกัน ดังนั้น คณะทำงานและผู้เข้าร่วมกระบวนการจึงมีความครอบคลุมทุกภาคส่วน ทุกรุ่น ทุกวัย ที่มีอยู่ อยู่แล้ว ก็ยืนพื้น ที่ขาดก็ต้องเติมให้เต็ม ด้วยเหตุนี้ สมัชชาสุขภาพของที่นี่ จึงมีทั้งกลุ่มครู นักเรียน ประชาชน ผู้ปกครอง นักการเมือง ตลอดจนพระภิกษุ โดยมีมติร่วมกัน พร้อมกำหนดเป็นวสีในการดำเนินการว่า “บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ร่วมพลังแข็งขัน เดินไปด้วยใจที่เป็นน้ำหนึ่งเดียวกัน”

ทิศทางของการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพนั้น คณะทำงานต้องการให้เกิดนวัตกรรมที่เป็น “นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ” ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เน้นหนักเรื่องการอนุรักษ์แม่น้ำ การเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย โดยเฉพาะการร่วมกันร่าง “หลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชน” ในนามของ “หลักสูตรแม่น้ำท่าจีน” ซึ่งเป็นการจัดหลักสูตรที่ว่าด้วยเรื่องของแม่น้ำท่าจีน ที่เน้นด้านการเรียนการสอนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการจากหลักสูตร

ปกติที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียน สำหรับหลักสูตรนี้ ได้รับการผลักดันให้เกิดกระบวนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรมโดยแกนนำคนสำคัญอย่าง **คุณบุญมี อบเชย** จากโรงเรียนบ้านดอนหวาย และได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลบางระทิก

การที่จังหวัดนครปฐมมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถาบันการศึกษาจำนวนมาก และบรรดาบุคลากรต่าง ๆ จากสถาบันการศึกษาต่างพากันมาเป็นพันธมิตรและร่วมขับเคลื่อนสมัชชา ช่วยให้แกนนำกลุ่มต่าง ๆ สามารถเข้าถึงทั้งเอกสารและบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญที่หลากหลายได้ง่าย นอกจากนี้ สถาบันการศึกษายังส่งบุคลากรและนักศึกษาเข้ามาศึกษาวิจัยชุมชนในด้านต่าง ๆ มากมาย ทำให้แกนนำสมัชชาและภาคประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมและเกิดฐานข้อมูลแห่งการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์แก่พื้นที่ แกนนำจากภาคประชาชนก็ยังสามารถทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์กับชุมชนของตนเองได้อีกด้วย จึงก่อเกิดเป็นหลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชนที่ครอบคลุมรอบด้านมากที่สุดหลักสูตรหนึ่ง

เนื่องจากคณะทำงานสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัดส่วนหนึ่ง เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย จึงมีส่วนช่วยร่างหลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชนนั้นให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น และพร้อมสนับสนุนนโยบายดังกล่าวของสมัชชา นอกจากนี้ ก็ได้มีการนำหลักสูตรนั้นไปเชื่อมโยงกับหลักสูตรปกติของสถาบันการศึกษา ช่วยผลักดันให้นักเรียนและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสมัชชาสุขภาพได้อีกกลุ่มหนึ่ง

กลไกที่ช่วยผลักดันและส่งเสริมให้กระบวนการสมัชชาได้เข้าถึงท้องถิ่นแต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่อง คือกระบวนการทำงานของกลุ่มแกนนำที่มาจาก ผู้นำชุมชน ประชาชน เครือข่ายของกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงโรงเรียน

วัด ที่ได้มีการพบปะประชุมกันเป็นระยะ ๆ เพื่อรายงานความก้าวหน้าของกิจกรรมกลุ่มว่า ได้ทำอะไรไปบ้าง ทำที่ไหน อย่างไร ขณะเดียวกันแกนนำเหล่านี้ ก็ได้รับเรื่องที่ได้รับจากการประชุมแต่ละครั้ง ไปปฏิบัติและขยายผลต่อไปในพื้นที่กระบวนการเช่นนี้เอง ที่ทำให้เกิดการไปกระตุ้นให้กลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ทำงานอย่างต่อเนื่อง และสามารถกระตุ้นให้เกิดสมาชิกใหม่หรือสร้างเครือข่ายใหม่ได้เรื่อย ๆ ดังกล่าวข้างต้น

นอกเหนือจากเรื่อง “หลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชน” อันหมายถึง “หลักสูตรแม่น้ำท่าจีน” ซึ่งคณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดต้องการต่อยอดเป็น “นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ” เรื่องการอนุรักษ์แม่น้ำและการเกษตรอินทรีย์แล้ว สิ่งที่ต้องการนำเสนอในเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครปฐมปี ๒๕๔๗ ก็คือ “นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพ” ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง นั่นคือ “การก่อตั้งตลาดขายอาหารปลอดสารพิษ” ขึ้นในชุมชน

การเกิดขึ้นของ “ตลาดขายอาหารปลอดสารพิษ” นั้น เป็นผลสืบเนื่องจากนโยบายเรื่องอาหารปลอดสารพิษ ที่ได้ดำเนินการมาแล้วประมาณ ๓ ปี นับแต่เริ่มขับเคลื่อนสมัชชา โดยต้องการให้เป็นตลาดที่ถูกสุขลักษณะ โดยขายอาหาร ผัก ผลไม้ ที่ปลอดจากสารพิษ และเกิดขึ้นโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ส่งผลเสียต่อแม่น้ำ

สำหรับกระบวนการที่ได้มาซึ่งนวัตกรรมดังกล่าวนั้น เบื้องต้นคณะทำงานสมัชชาสุขภาพ ผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนประชาชน ได้มีการพบปะพูดคุยกัน มีความคิดเห็นตรงกันว่า ประชาชนในพื้นที่ควรได้บริโภคอาหารปลอดสารพิษและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้ร่วมกันวิเคราะห์ผลดีผลเสียของการสร้างตลาดนี้ พร้อมสังเคราะห์โดยอาศัยวิธีการและกระบวนการทางวิชาการ ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ทำให้

คณะทำงานตัดสินใจสร้างตลาดขายอาหารปลอดสารพิษขึ้น เพราะถือเป็นสิ่งที่ประชาชนจะได้ประโยชน์ต่อสุขภาพในอนาคต อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะเปิดตลาด คณะทำงานก็ได้วางแผนยุทธศาสตร์การประเมินและติดตามผลเอาไว้ ดังนั้น หลังจากเกิดตลาดนี้ขึ้นมา แกนนำที่รับผิดชอบรวมถึงประชาชนในพื้นที่ ก็ได้มีการประเมินสถานการณ์ของตลาดแห่งนี้เป็นระยะๆ หลังจากนั้นจึงมาประชุมร่วมกันเพื่อรายงานความสำเร็จและความก้าวหน้า รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ช่วงแรกนั้น ตลาดแห่งนี้มีสินค้ามาขายไม่มากนัก แต่ตอนนี้กลับกลายเป็นตลาดใหญ่ เป็นตลาดตัวอย่างที่มีไว้ให้คนมาซื้ออาหารที่ปลอดภัยไปบริโภค และในอนาคต ทางคณะทำงานก็ตั้งใจจะเปิดเป็นตลาดเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ประชาชนได้บริโภคอาหารปลอดสารพิษอย่างกว้างขวาง

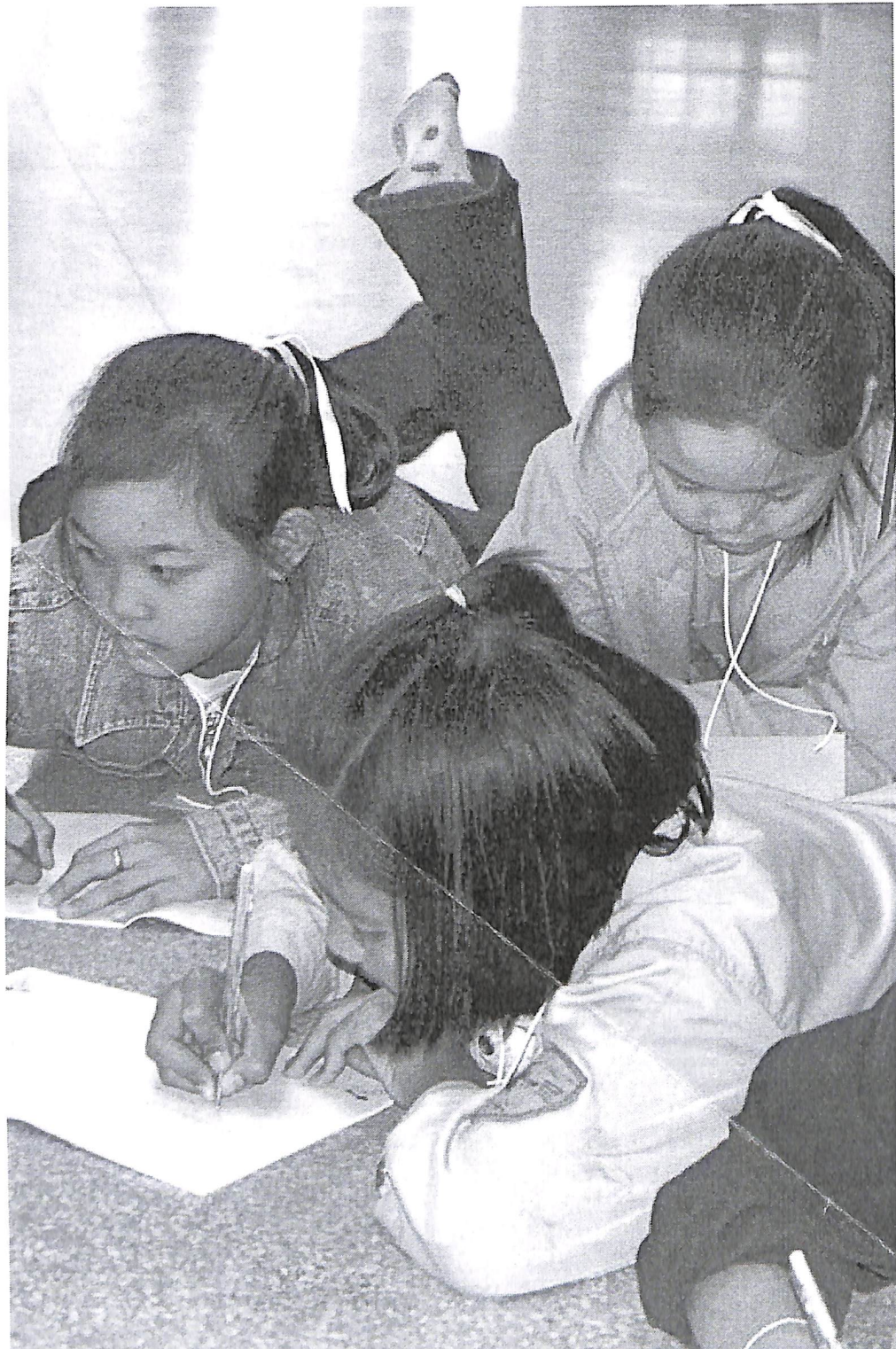
ถือได้ว่า “ตลาดขายอาหารปลอดสารพิษ” เป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นด้วยผลสืบเนื่องจากนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เน้นเรื่องการอนุรักษ์แม่น้ำ การเกษตรอินทรีย์ และอาหารปลอดสารพิษ ซึ่งตรงกับที่ทางคณะทำงานสมัชชาต้องการให้เป็น สอดคล้องกับประเด็นของการจัดเวทีสมัชชาที่มีข้อตกลงร่วมกันว่า “สิทธิของประชาชนทุกคน ควรได้รับประทานอาหารที่ปลอดสารพิษเพื่อการมีสุขภาพที่ดี”

“หลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชน” ซึ่งเป็นเสมือนเข็มทิศในการเดินทางของสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครปฐมนั้น ถือได้ว่า “สื่อ” ก็มีบทบาทในการสร้างหลักสูตรนั้นด้วย ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงทางอ้อมก็ตาม โดยเฉพาะ “สื่อโทรทัศน์” ที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนเสริมกระบวนการสมัชชา ที่ดำเนินการผ่านรายการ “รวมพลังสร้างสุข” ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับทราบเรื่องราวและข่าวสารของสมัชชาอย่างทั่วถึงก็เพราะ

[68]

รายการนี้ ขณะที่ “วิทยุชุมชน” ก็เข้ามามีส่วนช่วยในกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วย โดยร่วมกระจายข่าวต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น เรื่องของกฎหมาย เรื่องร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ ก็ยังมีสื่ออื่นๆ ที่ได้มาช่วยเสริม เช่น มี “อสม. และบุคลากรโรงพยาบาล” ได้ช่วยสื่อสารด้านสุขภาพโดยตรง ส่วนในโรงเรียน “เด็กนักเรียน” ได้ช่วยกันทำโปสเตอร์และมีการประกวดโปสเตอร์เพื่อสุขภาพกัน มีการจัดบอร์ดให้ความรู้เรื่องสุขภาพต่าง ๆ เป็นต้น

เวทีสมัชชาสุขภาพ : ห้องเรียนชุมชน...รวมหมู่คนมาร้อยเรียง...

หากหลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชนตามนาม “หลักสูตรแม่น้ำท่าจีน” ถือเป็นประเด็นขับเคลื่อนของสมัชชาสุขภาพ “เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครปฐม” ก็เป็นเสมือน “ห้องเรียน” เพราะเป็นแหล่งที่หมู่คนเข้ามาร่วมเรียนรู้ ต่างกันก็เพียงห้องเรียนที่นี้เป็น “ห้องเรียนชุมชน” แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันแบบชุมชน ๆ ที่ซึ่งผู้คนสามารถผลัดกันเป็นครูและนักเรียนได้ ขณะที่ “ห้องเรียนในโรงเรียน” โดยส่วนใหญ่มีครูที่ทำหน้าที่ “สั่งและสอน” ส่วนนักเรียนก็มีหน้าที่ “ตามและเรียน” แค่นั้น !

เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครปฐม จัดขึ้น ณ โรงเรียนโสตศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๗ โดยมีชื่องานในครั้งนี้ว่า “บ้านเรียนรู้ คู่ปัญญา ทอดผ้าป่าเพื่อเด็กพิการ” มีหลายฝ่ายมาช่วยงานกันอย่างพร้อมเพรียงและเต็มความสามารถ กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่ นักเรียน เยาวชน ครู นักการภารโรง ประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบล พระภิกษุ เป็นต้น สำหรับผู้เข้าร่วมเวทีมี

ประมาณ ๓๐๐ คน ซึ่งมีครบทั้ง ๓ ประสาน คือ ประชาชน วิชาชีพ ข้าราชการ หรือนักการเมือง มีสัดส่วนคณะทำงานและผู้เข้าร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการสมัชชาสุขภาพ ประกอบด้วย ประชาชน / ประชาคม : นักวิชาการ : นักการเมือง/ข้าราชการ คิดเป็น ๒๓ : ๑ : ๑ : ซึ่ง หากประเมินจากสัดส่วนคณะทำงานและผู้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แล้ว คงไม่เป็นไปตามที่กำหนด เนื่องจากสัดส่วนของผู้ที่แสดงบทบาทใน เวทีสมัชชาสุขภาพ เป็นประชาชนทั่วไปมากกว่ากลุ่มนักการเมืองหรือ ข้าราชการและมากกว่านักวิชาการ อย่างเห็นได้ชัด

บรรยากาศของเวที คึกคักด้วยกลุ่มนักเรียนและเยาวชนที่ต่างพามา ช่วยกันจัดและดูแลสถานที่อย่างพร้อมเพรียง บางกลุ่มก็มาต้อนรับผู้เข้าร่วมงาน บางกลุ่มก็อาสาช่วยเก็บข้อมูลภายในงานเพื่อสานต่อหลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชน ทุกคนทำงานด้วยใจ มีความรักและสามัคคี ส่วนผู้ดำเนินรายการก็พูดชักทายผู้คนที่มาในงานอย่างอารมณ์ดี ชักชวนให้อยู่ร่วมงาน และให้ติดตามกิจกรรมต่าง ๆ จนเสร็จงาน นอกจากนี้ยังมีรายการโทรทัศน์ "รวมพลังสร้างสุข" ที่เข้ามาเก็บบรรยากาศและร่วมเวทีด้วยเช่นกัน

ภายในโรงเรียนมีกิจกรรมหลายประเภท เช่น นิทรรศการด้าน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมบนเวทีของนักเรียนเครือข่ายชมรมคนรักแม่ น้ำท่าจีน หลังจากประธานได้กล่าวเปิดงานแล้ว บนเวทีก็เริ่มเสวนา เรื่องการดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยตัวแทนเด็กนักเรียนและเยาวชนที่เป็นเครือข่าย ซึ่งตัวแทนนักเรียนเหล่านี้ ได้ร่วมกันชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสมัชชาได้รับทราบวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งชักชวนให้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประเด็นสายน้ำกับสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเสวนาเรื่องการดูแลแม่น้ำท่าจีน เป็นต้น

สำหรับการจัดงานในครั้งนี้ นอกจากผู้เข้าร่วมเวทีจะได้ร่วมทำ กิจกรรมต่าง ๆ แล้ว ผู้เข้าร่วมยังได้ "ทำบุญ" อีกด้วย เพราะมีกิจกรรม หอดผ้าป่าเพื่อเด็กพิการร่วมด้วย

การที่สมัชชาสุขภาพของจังหวัดนครปฐมได้จัดขึ้นที่โรงเรียน โสธศึกษานั้น ถือเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหลายๆ กลุ่ม หลายๆ ฝ่าย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เพราะแม้กระทั่งนักเรียนที่มีความพิการ ก็มีส่วนในการพัฒนาประเทศได้ และการที่โครงการต่าง ๆ ได้เริ่มต้นที่ โรงเรียน ก็เท่ากับเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนัก ในเรื่องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขยายผลไปสู่บ้านและชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ยืนยันได้จากแนวคิดที่น่าสนใจของแกนนำสมัชชาสุขภาพรายหนึ่ง ที่ว่า

"เราคิดว่า คนหูดีร่วมกับคนหูหนวก ช่วยกันพัฒนาประเทศให้เจริญ ก้าวหน้าได้"

สำหรับประเด็นที่พูดคุยกันในเวทีสมัชชาสุขภาพ ได้มีการพูดเน้นย้ำถึงนโยบายสาธารณะที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม โดยคณะทำงานและผู้เข้าร่วมสมัชชาได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์วิกฤตการณ์ของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ มาสื่อสารให้สาธารณะได้รับรู้ ได้พูดคุยกับประชาชนและประชาคมต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดนครปฐมเองและจาก จังหวัดใกล้เคียงที่เข้าร่วมร่วมศึกษาเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงถึงร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติและวิธีการผลักดันร่างดังกล่าวด้วย โดยคาดหวังว่า หลังจากที่ถูกฝ่ายได้รับรู้ เข้าใจแล้ว ก็จะนำกระบวนการเหล่านี้ไปบอกต่อกับประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความเข้าใจและช่วยกันรวบรวมรายชื่อเพื่อผลักดันให้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ เป็นจริงได้ในอนาคต ดังเจตนารมณ์ของแกนนำรายหนึ่ง

"เรามีส่วนผลักดันมาก โดยเฉพาะเรื่องนโยบายสาธารณะที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม เราใช้เวทีนี้เป็นสื่อสาธารณะ นำเรื่องมาคุยกับประชาชน ประชาคมที่เราเชิญมา แล้วก็เชื่อมโยงกับร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ"

สมัชชาบูรณาการ : หลักสูตรชุมชน... คนปฐมนคร

หลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชนนาม "หลักสูตรแม่น้ำท่าจีน" นี้ ถือเป็นประเด็นสำคัญของเวทีสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๗ และได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมเวทีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ "ข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ" ที่ได้มีการผลักดันและให้เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงองค์กรทางภาครัฐด้วย เบื้องต้นคือ กำหนดให้เป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการเรียนการสอนที่มีผลเชื่อมโยงถึงเรื่องสุขภาพ ซึ่งแกนนำสมัชชาได้เชื่อมโยงหลักสูตรดังกล่าวกับองค์กรรัฐคือ โรงเรียน โดยกระบวนการนั้นประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เนื่องจากคณะทำงานสมัชชาสุขภาพส่วนหนึ่งเป็นข้าราชการจากกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จึงมีส่วนช่วยสนับสนุนนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ทำให้เกิดนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่เชื่อมโยงและบูรณาการเข้ากับหลักสูตรปกติของโรงเรียนได้ สามารถผลักดันให้นักเรียนและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสมัชชาสุขภาพได้มาก สิ่งที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ การที่หน่วยงานเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะโรงเรียน นักเรียน และ ผู้บริหาร ได้รับรู้ร่วมกัน ด้วยการให้นำเรื่อง "แม่น้ำท่าจีน" เข้ามาเสริมในหลักสูตร โดยมีแผนดำเนินการขั้นตอนต่อไปว่า จะมีการเปิดการเรียนการสอนวิชาดังกล่าว และปัจจุบัน คณะทำงานก็มีความพร้อมที่จะสนับสนุนโรงเรียนต่าง ๆ ให้เปิดสอนหลักสูตรดังกล่าวได้แล้ว

นี่เองคือ "จุดเด่น" ของสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครปฐม ที่มีแนวคิดในการขับเคลื่อนกระบวนการสมัชชาโดย "บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน" ต่างร่วมพลังกันอย่างแข็งขัน เดินไปด้วยใจที่เป็นหนึ่งเดียวกัน ใจดวงที่ "รักถิ่นฐานบ้านเกิด" การที่มีพระภิกษุในโรงเรียนผู้ปกครอง และกลุ่มนักธุรกิจ เข้ามาร่วมด้วยช่วยประสานเช่นนี้ ทำให้กระบวนการสมัชชาสุขภาพของจังหวัดนครปฐม มีความเข้มแข็งและมีพลังในการขับเคลื่อนอย่างเต็มที่

และที่น่าทึ่งที่สุดก็คือ ปรากฏการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นจากการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๗ ของจังหวัดนครปฐม นั่นคือ หลังจากเวทีสมัชชาเสร็จสิ้นลง ก็ได้มีการนำกระบวนการสมัชชาสุขภาพไปปรับใช้ในพื้นที่โดยภาคส่วนต่างๆ ทั้งที่ใช้ในการประชุม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ หรือแม้กระทั่งเวทีประชุมในโรงเรียน ก็ได้นำกระบวนการแบบนี้ไปใช้ เพราะเห็นพ้องต้องกันว่าวิธีการแบบ "กระบวนการสมัชชา" เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมคิดร่วมคุยกันอย่างเสมอภาค ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้บริหาร ทุกคนมีความเสมอภาคกันในการพูด ถือเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้ทุกคนได้กล้าคิดอย่างสร้างสรรค์ ครูท่านหนึ่ง ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

"เวทีสมัชชา เปิดโอกาสให้คนหลากหลายมาแสดงความคิดเห็น แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ เรานำมาปรับใช้ไคร้อยเปอร์เซ็นต์ เราสามารถเอาไปใช้กับกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มยุทธศาสตร์ ได้ หรือแม้แต่เปิดเวทีในโรงเรียน ให้ทุกคนได้มาคิดภายใต้ความเสมอภาคกัน ครู นักเรียน ผู้บริหาร ทุกคนมีความเสมอภาคกัน ทุกความคิดมีคุณค่า เป็นกลไกอย่างหนึ่งให้ทุกคนได้กล้าคิด กล้าสร้างสรรค์"

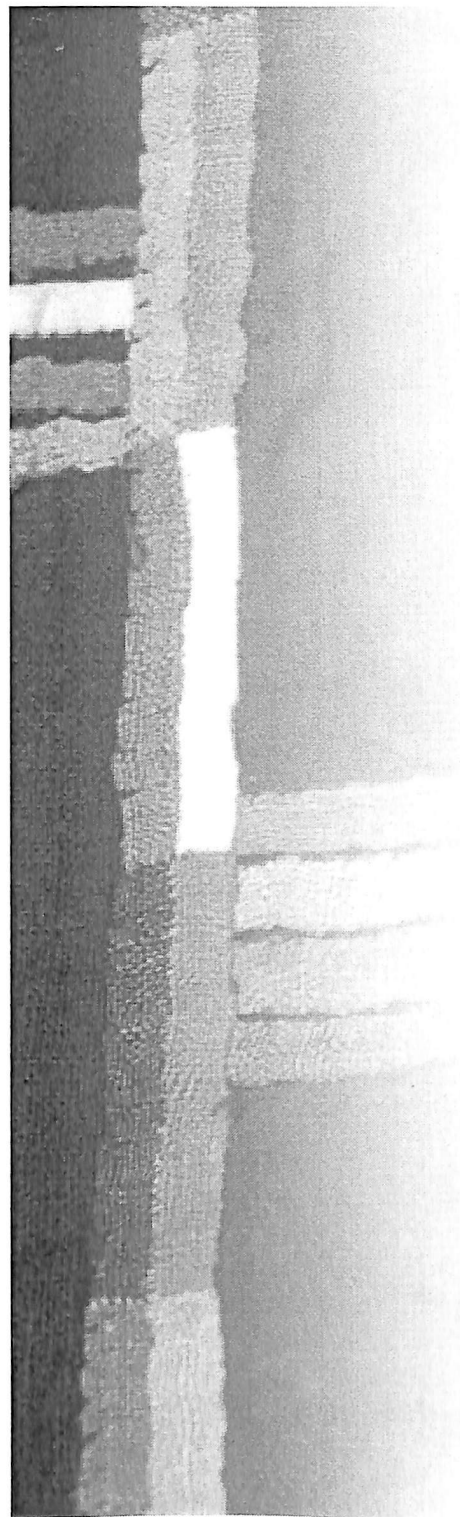
การที่กระบวนการสมัชชาสุขภาพได้ถูกนำไปปรับใช้ในพื้นที่เกือบ

ทุกเวที ที่ต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา
เช่นนี้ ถือเป็นนิมิตหมายที่ดี เพราะช่วยให้มีทางออกในการแก้ไขปัญหาที่
หลากหลาย นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายต่าง ๆ หรือการระดมความคิดเห็นจากหลาย ๆ ฝ่าย หลาย ๆ
องค์กร ได้เป็นอย่างดี และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ถือเป็น “ดอกผลแห่งสมัชชา” นับเป็น
“หลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชน” อีกหนึ่งหลักสูตร ซึ่ง สร้างสรรค์...
สมบูรณ์... และเป็นหลักสูตรของชุมชน เป็นไปเพื่อชุมชน... อย่าง
แท้จริง !

ฟ้าทองดำ ถิ่นฐานเดิมของไทยตั้งอยู่บริเวณเมืองแกลง ประเทศเวียดนาม ชาวไทดำนิยมบ่มงุ่นด้วยผ้าสีดำ จึงเป็นพื้นผ้าของชื่อเรียกชนเผ่าตามลักษณะเครื่องแต่งกาย
ว่า “ไทดำ” แม้ภายหลังมีชาวไทยดำบางกลุ่มอพยพย้ายถิ่นมาอยู่ในประเทศไทย แต่ก็ยังคงรักษารากฐานวัฒนธรรมเดิมนี้มาได้ จึงถูกเรียกอีกอย่างว่า “ผู้ไทดำ” หรือ
“ไททรงดำ”

แกะรอยตาหนา... สมัชชาเมืองคนคอน

สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช

แลตาหนา ประสาปักษ์ใต้

“ตาหนา” หรือที่นิยามง่าย ๆ ว่าเป็น “นิสัย” ของคนปักษ์ใต้ ถูกฎีกาและให้สัญญาโดยคนต่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมว่า “หัวหมอ สะตอ สามัคคี และ... คบยาก”

บุคลิกภาพของชาวใต้โดยทั่วไป ปรากฏตามผลการศึกษาของ ชวน เพชรแก้ว เอกวิทย์ ฤทธกลาง และคนอื่น ๆ ที่ได้อ้างอิงในรายงาน การวิจัยเรื่อง “หัวเชือกวัวชน” ของ “สมาคม เดชทองคำ” ซึ่งสรุปได้ สอดคล้องกัน คือ มีท่าทีแข็งกร้าว ตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีอัตตาสูง ทำตัวเป็นหัวเรือใหญ่ ซึ่งการนำ พระนางในศักดิ์ศรี ไม่ยอมรับ นับถือหรือนิยามยกย่องใครง่าย ๆ เมื่อยอมรับก็สงวนท่าที ไม่ยอม เสียเปรียบเสียรู้ใคร ชอบศึกษาหาความรู้เพื่อจะได้เท่าทัน มีท่าทีไว้เชิง และไม่เปิดตัวก่อนเมื่อพบคนแปลกหน้า ค่อนข้างเฉียบขาด รวดเร็ว หนักแน่นในการตัดสินใจ รักใครรักจริงเกลียดใครเกลียดจริง เป็นคนรัก หมู่คณะของตน มีความคล่องตัวทางภาษา ช่างเจรจา ฉับไวในการ ตั้งกระทู้หาข้อโต้แย้ง ค่อนข้างเจ้าถ้อยหมอความ ฯลฯ บุคลิกภาพเหล่านี้

“...ถึงที่สุดแล้ว เงื่อนไขที่ซับซ้อนกว่า และมือทริพลสูงสุคน่าจะมาจาก “เงื่อนไขทางวัฒนธรรม” ที่ทับซ้อน ภายใตเงื่อนไขทั้งปวง ซึ่งหมายถึง “วัฒนธรรม” ที่เป็นเบ้าหลอม บุคลิกภาพตามแบบฉบับของคนใต้ คือ “ตาหนา” อันเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของ “คนคอน” นั่นเอง...”

ทำให้คนต่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมรู้สึก ว่า คนใต้แข็งกระด้าง ปกครองยาก
ขาดคารวธรรม หยิ่ง ดุ คืออื่น และไม่น่าไว้วางใจ

เมื่อศึกษาถึงโครงสร้าง (คติความเชื่อ กลุ่มประชากร อาชีพและรายได้ -
ได้ การตั้งถิ่นฐานและสถาบันสังคม ฯลฯ) ตลอดจนพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้
ก็พบว่า เป็นโครงสร้างที่แข็งแกร่งและมีความเป็นพลวัตเฉพาะตัว โดย
หลอมรวมเข้าด้วยกันภายใต้ระบบนิเวศทางวัฒนธรรมหลายแบบระคนกัน
เป็นวัฒนธรรมแบบคาบสมุทรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีความ
อุดมสมบูรณ์มากพอที่จะพึ่งตนเองได้ วัฒนธรรมการเป็นเมืองศูนย์
กลางการค้าทางทะเลที่มีโอกาสปะทะสังสรรค์กับคนต่างวัฒนธรรมที่มี
เล่ห์เหลี่ยม วัฒนธรรมเหล่านี้เองที่หล่อหลอมให้เกิดบุคลิกเฉพาะในแบบ
ฉบับของคนปักษ์ใต้ ทั้ง “วางท่า” และ “ไว้งเชิง” !

“ดาหนา” เหล่านี้สำหรับคนทั่วไปอาจมองว่าเป็นพลังอำนาจทาง
ด้านลบ คือ คบยากและไม่น่าไว้วางใจ ขณะเดียวกัน ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่า
ดาหนาของคนปักษ์ใต้หลายด้าน คือพลังอำนาจทางด้านบวกที่อยู่
เบื้องหลังปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ มีความโดดเด่น
ไม่เหมือนใคร รวมถึงเป็นที่มาแห่งความสำเร็จของงานหรือโครงการต่าง ๆ
มากมาย นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับ
“สมัชชาสุขภาพของจังหวัด” ในเมืองของ “คนคอน” เมืองที่เขาร่ำลือ
กันหนาหูว่า “ดาหนา” ของคนที่นี่เข้มข้นที่สุดในหมู่คนปักษ์ใต้ด้วยกัน ...
ชั้นอย่างแรง... !

รู้จักตัวคนและเมืองคอน

นครศรีธรรมราชจัดอยู่ในเขตภาคใต้ตอนกลางของประเทศไทย

เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีเนื้อที่มากกว่า ๙,๙๐๐ ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ตอนบนติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตอนล่างติดกับตรัง พัทลุงและ
สงขลา มีจำนวนประชากรทั้งหมด ๑๕,๓๐๕,๘๔ คน อาชีพหลักคือ
เกษตรกรรม

ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่มีความหลากหลายทั้งเขตเทือกเขา
ลุ่มน้ำ พื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมซ้ำซาก และพื้นที่ชายทะเล ทำให้มีความอุดม
สมบูรณ์ทางทรัพยากรด้านอาหารเป็นอย่างมาก เป็นศูนย์รวมของแหล่ง
ผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ เช่น เขตลุ่มน้ำปากพนัง เขียวใหญ่ หัวไทร
ชะอวด เป็นพื้นที่ทางการเกษตรประเภทข้าวและพืชผัก ส่วนพื้นที่เขต
เทือกเขาลานสกา และพรหมคีรี เป็นแหล่งผลไม้ที่มีชื่อเสียงของประเทศ
ขณะที่พื้นที่แถบแนวชายฝั่งทะเลเป็นเขตที่ชาวบ้านมีการหาอยู่หากินกับ
การประมง

ปัจจุบัน นครศรีธรรมราชยังคงความเป็นเมืองแห่งอู่ข้าวอู่น้ำสำคัญ
ของภูมิภาค มีตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ คือ
ตลาดกลางพืชผลการเกษตรหัวไร่ เป็นแหล่งรวบรวมและกระจายสินค้า
เกษตรไปเลี้ยงประชากรทั้งภาคใต้ ซึ่งเป็นข้อยืนยันได้ว่า นครศรีธรรมราช
เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ มีความ
มั่นคงทางด้านอาหารเป็นอย่างยิ่ง และเป็นจุดแข็งของจังหวัดตั้งแต่อดีต
จนถึงปัจจุบัน

การที่นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า
๑,๖๐๐ ปี เคยเป็นเมืองศูนย์กลางที่มีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดของภูมิภาค
ในนามอาณาจักรศรีวิชัย เป็นเมืองเอกฝ่ายใต้ที่มีอำนาจครอบครองบรรดา
หัวเมืองทั้งหลายในแถบนี้จนได้ชื่อว่าเป็น “เมืองสิบสองนักษัตร” และยังเป็น
เมืองชั้นนำทางด้านประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ การค้า ศาสนาและการ

ปกครองตลอดสมัยอยุธยา อีกทั้งยังเป็นอยู่ชั่ววู้น้ำของภูมิภาคนี้มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น นอกจากวัฒนธรรมที่ทำให้คนนครมีบุคลิกลักษณะตามแบบฉบับของคนได้ทั่วไปแล้ว ความภาคภูมิใจของการได้ชื่อว่าเป็นทั้ง “เมืองแม่ทางวัฒนธรรม” “เมืองสิบสองนักษัตร” และ “เมืองพระ” ยังทำให้คนนครมีบุคลิกลักษณะบางอย่างที่ต่างจากคนได้โดยทั่วไป นั่นคือต้องทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาและดำรงไว้ซึ่ง “ความยิ่งใหญ่” ในฐานะของ “คนเคยใหญ่” !

มีความเป็นไปได้อย่างยิ่ง ที่ “ตาดนา” เหล่านี้ จะเป็นเบื้องหลังความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของ “สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช” !

กลไกสำคัญการขับเคลื่อน :

เครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช

เครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มก่อตัวขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ด้วยนาม “คณะกรรมการประชาสังคมด้านสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช” ในขอบข่ายขับเคลื่อนเพื่อการปฏิรูประบบสุขภาพกับสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) ต่อมา เมื่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ริเริ่มชุดโครงการเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพระดับจังหวัด จึงได้เชิญชวนเข้าร่วมดำเนินการในลักษณะ “เครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช” ร่วมกับจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ เช่น เชียงใหม่ น่าน แพร่ พิจิตร ขอนแก่น สกลนคร สุพรรณบุรี อ่างทอง สงขลา เป็นต้น

ขอพบแรก เป็นการเสาะหาภาคีและชุมชนชาวบ้าน ในการสนับสนุนกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพซึ่งทำให้เกิดกิจกรรมที่ดีที่กำลังขยาย

ผลถึงทุกวันนี้ เช่น โครงการสร้างเยาวชนเรียนรู้สุขภาพ โครงการลานวัดลานศิลป์ ฯลฯ ขอพบปีที่ ๒ และ ๓ จึงมีโครงการสร้างสุขภาพที่เกิดขึ้นจากขบวนการของเครือข่ายขยายพื้นที่ต่าง ๆ มากมายทั่วจังหวัด กระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นทีมเลขานุการของคณะทำงานจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช และรับหน้าที่เป็นกลไกประสานงานหลักในการจัดสมัชชาสุขภาพในปีต่อ ๆ มา จนถึงปัจจุบัน

กระบวนการสมัชชาสุขภาพในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เริ่มต้นจากการเชิญชวนเพื่อนพ้องที่ดำเนินงานด้านสุขภาพ ภาคีเครือข่ายสาธารณสุขจังหวัด และศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาสุขภาพภาคประชาชนภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช มาร่วมกันปรึกษาหารือและวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานสร้างสุขภาพของจังหวัด โดยยึดหลักว่า ต้องสร้างกลไกการขับเคลื่อนที่เป็นขบวน และสอดคล้องประสานกับการหนุนเสริมของส่วนราชการฝ่ายปกครอง ภาคเอกชน และเครือข่ายภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง

จากความพยายามในการชักชวนหาแนวร่วมในการทำงาน ในที่สุดก็ได้เครือข่ายที่สมัครใจมาร่วมกันทำงานมากมาย ในนามของคณะทำงานประสานอำนวยการสมัชชาสุขภาพนครศรีธรรมราชปี ๒๕๔๗ ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ในจังหวัดเป็นที่ปรึกษา และมีเครือข่ายภาคประชาชนกว่า ๕๐ เครือข่าย เป็นคณะทำงานอาทิ เครือข่ายสุขภาพะภาคประชาชน เครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช ศูนย์อนามัยที่ ๑๑ ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาสุขภาพภาคประชาชนภาคใต้ นครศรีธรรมราช สถานีอนามัยบ้านสี่แยกสวนป่า อำเภอบางขัน เครือข่าย สอ.-หมอนามัยนครมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยชุมชนศิลปินพื้นบ้านศรีวิชัย

อนาถ - จ. ๒๐๖/๒๕๖๑

เครือข่ายักทอพลังแผ่นดินฯ เครือข่ายประชาสัมพันธ์ภาคประชาชน สหทัยมูลนิธิ นครศรีฯ ชมรม อสม. จังหวัดนครศรีฯ เครือข่ายแม่-แม่บทชุมชน เป็นต้น โดยมีหัวเรี่ยวหัวแรงคนสำคัญอย่าง นายแพทย์ บัญชา พงษ์พานิช เป็น "หัวหน้าคณะทำงาน" และเป็น "ผู้ประสานงาน สมัชชาสุขภาพจังหวัด"

เครือข่ายเหล่านี้ คือเรี่ยวแรงสำคัญของการจัดงานสมัชชาสุขภาพ นครศรีธรรมราชในปี ๒๕๔๗ ทั้งด้านการบริหารจัดการ งานวิชาการ และมีการผลักดันให้เกิดโครงสร้างและกลไกเพื่อระบบอาหารปลอดภัยในเวลาต่อมา

จากประสบการณ์เก่า...กระบวนทำใหม่

จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ผ่านการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นการร่วมกระบวนพิจารณาร่างกรอบแนวคิด พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นการการจัดเวที สมัชชาสุขภาพระดับจังหวัดเฉพาะพื้นที่อำเภอบางขัน ในประเด็นการ คัดกรองผู้บริโภค

จากประสบการณ์ทั้ง ๒ ปี ๒ รูปแบบ พบว่า ผลลัพธ์ทั้งสองเวที มีความแตกต่างกันมาก สังเกตได้จาก ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่มีผู้เข้าร่วมเวที จำนวนมากและมีความหลากหลาย ทำให้ยากลำบากในการจัดการ ไม่สามารถพูดคุยลงลึกถึงเนื้อหาได้ ผู้เข้าร่วมขาดความเข้าใจและความ ชัดเจนในกระบวนกรสมัชชา ตามรูปการณ์จึงมีลักษณะเป็นเวที นำเสนอกรอบความคิดเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทำให้ประเด็นหารือขาด แนวร่วมที่มีพลัง แต่กระนั้น สมัชชาสุขภาพปี ๒๕๔๕ ก็มีเสน่ห์ดึงดูด

ผู้คนให้สนใจและเกิดรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ได้อย่างน่าสนใจ เพราะการจัดเวทีขนาดใหญ่ ทำให้เกิดการสื่อสารสร้างกระแสที่มีพลังมากพอสำหรับการขับเคลื่อนทั้งจังหวัด

ขณะที่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ นั้น เป็นเวทีสมัชชาเฉพาะพื้นที่อำเภอ บางขัน ในประเด็นคัดกรองผู้บริโภค พบว่า มีความชัดเจนในการขับเคลื่อน สามารถเจาะกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้ตรง เนื้อหาการพูดคุยเจาะลึกลง ไปถึงการปฏิบัติในพื้นที่จริง มีการจัดบรรยายภาคทั่วไปได้ลงตัวเป็นไปตาม วิถีของพื้นที่ เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เข้าเวทีอย่างทั่วถึง แต่จุดอ่อนก็คือ กระแสที่เกิดขึ้นไม่มีพลังเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งจังหวัดได้

บทเรียนจากประสบการณ์ดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการปรับ กระบวนทำในการจัดสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๗ โดยได้กำหนดประเด็นหลัก เป็นเรื่องอาหารปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของผู้นำ ซีอีโอ. และ นโยบายภาครัฐที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นครัวโลก อีกทั้งยังเป็นประเด็น ที่ต่อเนื่องจากปี ๒๕๔๖ ต่างกันตรงที่ปีนี้จะนำมาทำทั้งจังหวัด และต้องการ ทำให้ครบวงจรของระบบอาหาร

สำหรับรูปแบบของการจัดงาน ได้ประมวลจุดเด่นของการทำงาน ทั้งสองปีมารวมกัน โดยออกแบบให้มีเวทีสมัชชาทั้งในระดับพื้นที่และระดับ จังหวัด มุ่งเน้นการขับเคลื่อนในกลุ่มพื้นที่เป้าหมายที่มีความสนใจก่อนเพื่อ เป็นการเริ่มต้นขับเคลื่อนประเด็นอาหารปลอดภัย และสืบค้นสิ่งดีดีจากการ สร้างสุขภาพในพื้นที่ไปพร้อม ๆ กัน ออกแบบให้เวทีสมัชชาสุขภาพระดับ จังหวัดเป็นเวทีนำเสนอประสบการณ์และสิ่งดีดีจากพื้นที่ รวมถึงเป็นเวที ประสานกลไกการขับเคลื่อนประเด็นอาหารปลอดภัยให้ดำเนินไปพร้อมกัน เป็นขบวนทั้งจังหวัด

ภาพรวมของการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงปรากฏออกมาเป็น ๓ จังหวัด คือ

เชื่อมร้อยเครือข่ายภาคี ⇒ จัดเวทีสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่
⇒ นำเสนอสิ่งดีดีของเครือข่าย

“เชื่อมร้อยเครือข่ายภาคี” ด้วยการจัดเวทีเล็ก ๆ เล่าสู่กันฟัง เพื่อชักชวนเนวร่วม หาเครือข่ายเข้ามา^{หน้า}ร่วมกัน ในนามกิจกรรมสมัชชาสุขภาพของคนคน เพื่อคนคน เมื่อได้เครือข่ายที่สนใจมากพอ จึงได้จัดเวทีทำความเข้าใจร่วมกัน ก่อนจะแยกย้ายไปจัดเวทีในพื้นที่ของตนเอง

“จัดเวทีสมัชชาระดับพื้นที่” ในประเด็นหลักเรื่องอาหารปลอดภัย และประเด็นรองตามความสนใจของแต่ละแห่ง รวมถึงการค้นหาสิ่งดีดีในพื้นที่ รวม ๒๐ เวที

“นำเสนอสิ่งดีดีของเครือข่าย” เป็นการหลอมรวมผลที่ได้จากเวทีเล็ก ๆ ทั้ง ๒๐ เวที เข้าด้วยกันในงานสมัชชาสุขภาพจังหวัด ในรูปแบบของ “ตลาดนัดสุขภาพคนคน” เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งดีดีจากพื้นที่ และแสวงหาแนวทางร่วมสู่ “ระบบอาหารปลอดภัย”

๒๐ ความพยายามเล็ก ๆ เพื่อระบบอาหารปลอดภัย

จากการกำหนดจังหวัดของกระบวนการสมัชชาสุขภาพดังกล่าว การจัดเวทีสมัชชาระดับพื้นที่จึงเกิดขึ้น กระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ ตลอดเดือนเมษายนรวม ๒๐ เวที โดยจำแนกเป็น ๓ กลุ่มหลักตามวงจรของระบบอาหาร คือ ๑) ระบบการผลิต ๒) การแปรรูป การปรุง และจำหน่าย

และ ๓) การคุ้มครองผู้บริโภค

กลุ่มที่ ๑ ระบบการผลิต เช่น เครือข่ายเรียนรู้ต้นน้ำตาปี กลุ่มเกษตรอินทรีย์นากะชะ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ม่วงทอง ชมรมไร่นาสวนผสม กลุ่มน้ำปากพอง โรงเรียนเกษตรกรบ้านควนชะลิก ศูนย์สาริตและพัฒนากระบวนการเรียนรู้กิจกรรมชุมชนบ้านบางยี่ว ถั่วเม็ดเดียวสู่ชุมชนที่โรงเรียนบ้านร่อน เครือข่ายสุขภาพชุมชนเขาแก้ว เป็นต้น

กลุ่มที่ ๒ ระบบการแปรรูป ปรุง และจำหน่าย เช่น กลุ่มแมลงลอย ในเทศบาล ชมรมร้านอาหารจังหวัด กลุ่มสินค้าชุมชน กลุ่มตลาดสด เป็นต้น

กลุ่มที่ ๓ ระบบการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น ชมรม อสม. บางขัน ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคโรงเรียนลานสกาประชาสรรค์ ชมรมรักษ์สุขภาพมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ กลุ่มจัดการระบบอาหารปลอดภัย ในโรงเรียนของโรงเรียนเชียรใหญ่ เป็นต้น

ผลของการจัดสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่ ๒๐ เวที ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่น่าสนใจ มีการแลกเปลี่ยนสิ่งดีดีและองค์ความรู้ระหว่างเครือข่ายอย่างเปิดเผย จริงใจ โดยเฉพาะในกลุ่มระบบการผลิต ทุกคนให้ความสำคัญกับการผลิตที่มีความปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ได้เห็นตัวอย่างของการปรับเปลี่ยนจากระบบการผลิตที่ใช้สารเคมีมาใช้สารชีวภาพแทน เกิดการรวมกลุ่มและขยายเป็นเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการผลิต ขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ สำหรับกลุ่มการปรุงและจำหน่ายนั้น พบว่าได้แนวทางของการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย (Clean Food Good Taste) และมาตรฐานการปฏิบัติที่ดี (Good Manufacturing Practice : GMP) ของกลุ่มร้านค้า ร้านอาหาร แมลงลอยและ

ตลาดสด นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอที่จะนำเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานร่วมกับภาครัฐด้วย ส่วนกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภคนั้น ได้พยายามสร้างกลไกการตรวจสอบ ควบคุมกำกับ และพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคในรูปเครือข่ายทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน ชุมชน เยาวชน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ สิ่งดีที่ค้นพบ ความเห็น และข้อเสนอที่ได้จากเวทีนี้ได้นำไปสู่การแลกเปลี่ยนในเวทีสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง

๑๕/๕/๕๕

ร้อยเรื่องราว...ในตลาดนัดสุขภาพเมืองคอน

งานตลาดนัดสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดขึ้นเป็นเวลา ๓ วัน ระหว่างวันที่ ๒ ถึง ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ หัวข้องานว่าด้วย “ระบบอาหารปลอดภัยในเมืองนคร” พื้นที่การจัดงานกินบริเวณกว้างต่อเนื่องกันตั้งแต่บริเวณด้านหน้าศาลากลาง สนามหน้าเสาธง จนถึงบริเวณหน้าศาลจังหวัด โดยมีการจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ ส่วนตามลักษณะของกิจกรรม คือ

ส่วนแรก อยู่บริเวณลานตะเคียนหน้าศาลากลางจังหวัด เป็นพื้นที่จัดนิทรรศการของเครือข่าย ภาคี และหน่วยงานภาครัฐ มีเวทีเล็ก ๆ สำหรับจัดกิจกรรมภาคกลางวัน มีการตั้งวงพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างเครือข่ายและผู้สนใจ ส่วนที่สอง บนพื้นที่สนามขนาดใหญ่หน้าเสาธง ประกอบด้วยเวทีกลางที่ใช้ในพิธีเปิดและกิจกรรมภาคบ่ายและค่ำ นอกจากนั้น บริเวณนี้ยังมีการสาธิตกิจกรรมของเครือข่าย ภาคี รวมถึงการจำหน่ายอาหารและสินค้าจำพวกของกินจากชุมชนอีกด้วย รอบ ๆ สนามมี โต๊ะ เก้าอี้ ไว้บริการสำหรับผู้มาร่วมงานได้นั่งรับประทานอาหารพร้อมชมกิจกรรมบนเวที สำหรับ ส่วนที่สาม อยู่บริเวณสนามหน้าศาล

จังหวัด ส่วนนี้เป็นคาราวานร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าประเภทของใช้สอยต่าง ๆ ที่ผลิตจากชุมชน

เหตุเพราะมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์การจัดงานอย่างทั่วถึงครอบคลุม โดยผ่านทั้งทางสื่อบุคคล ไปสเตอร์ แผ่นป้าย สื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนการบันทึกเทปผ่านรายการรวมพลังสร้างสุข สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ ทำให้มีผู้มาร่วมงานท่วมท้นเกินความคาดหมาย เพราะนอกจากเครือข่ายที่เป็นผู้ร่วมจัดแล้ว ยังมีสมาชิกที่มาจากเวทีสมัชชาระดับพื้นที่ เช่น เครือข่ายต้นน้ำตาปี กลุ่มไร่นาสวนผสมลุ่มน้ำปากพนัง มหาวิทยาลัยศิลปินพื้นบ้านศรีวิชัย สมาคมคนพิการ กลุ่มตำนานลานสกา กลุ่มเกษตรอินทรีย์นาเกาะ กลุ่มน้ำบ้านหนองดี กลุ่มถั่วเมล็ดเดียวสุ่มชนชมรมร้านอาหารและสถานบันเทิง ชมรมรักสุขภาพมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ กลุ่มผู้นำศาสนาเครือข่ายสุขภาพเขาแก้ว และอื่น ๆ อีกมากมาย จึงทำให้มีผู้เข้าร่วมงานสมัชชาสุขภาพมากมาย เฉพาะวันแรกมีจำนวนถึง ๒๔๐ คน รวมทั้ง ๓ วัน นับแล้ว มีจำนวนผู้เข้าชมงานมากกว่า ๑,๐๐๐ คนทีเดียว

วันแรก เริ่มด้วยการทำพิธีเปิดของ “นายไมตรี บุญยัง” รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อด้วยการเสวนาระหว่างผู้แทนส่วนราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับระบบอาหารในเมืองนคร ก่อนปิดเสวนา นายไมตรี บุญยัง ได้เน้นย้ำอีกว่า “ระบบอาหารปลอดภัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน ดังนั้น ทุกคนต้องร่วมมือ ใส่ใจ เชื้ออาหารต่อกัน ผู้ผลิตต้องผลิตอย่างมีคุณภาพ ผู้บริโภคต้องรู้ว่าบริโภคอย่างไรจึงจะปลอดภัย และทุกคนต้องช่วยกันสอดส่องดูแลให้ถือว่าเป็นเรื่องของทุกคน เป็นเรื่องของบ้านเมือง ในภาครัฐจะต้องมีกลไกกำกับดูแลให้ดีที่สุด” ซึ่งกระตุ้นความรู้สึกของภาคี เครือข่ายสมัชชาสุขภาพ

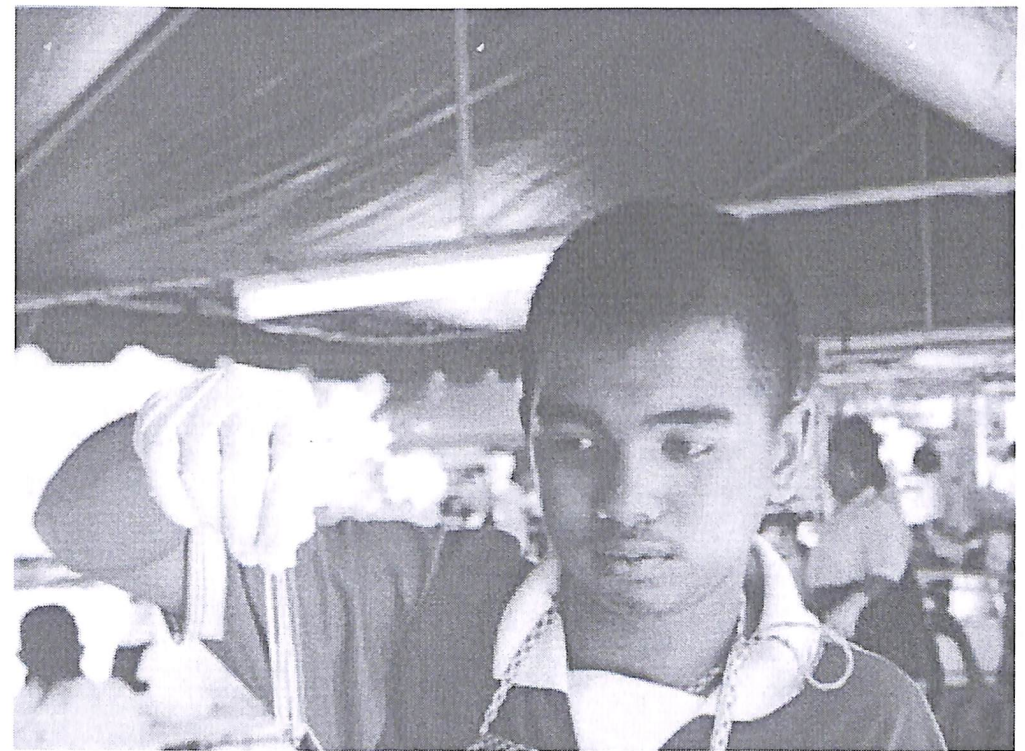

และประชาชนที่สนใจ ให้มาร่วมรับฟังเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เราเลิกภารกิจประจำวัน เช่น ส่งลูกไปโรงเรียน กลับจากกรีดยาง ฯลฯ ทำให้ประชาชนตื่นตัวที่จะเข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อยที่ตนเองมีความเกี่ยวข้องหรือสนใจ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดในช่วงถัดไปหลังเสร็จสิ้นพิธีการ

ในช่วงเสวนาสัมชากกลุ่มย่อยนี้ แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม (ตามระบบอาหาร) ซึ่งเป็นการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอที่ได้มาจากการจัดเวทีสมัชชาระดับพื้นที่จนได้ข้อสรุปของแต่ละกลุ่ม โดยคณะทำงานได้ตั้งโจทย์สำหรับการพูดคุยไว้ ๔ ประเด็น คือ ๑) สิ่งดีดีเพื่อระบบอาหารปลอดภัย ๒) แนวทางการพัฒนาต่อ ๓) ข้อเสนอเชิงนโยบายในพื้นที่ และ ๔) กลไกหนุนเสริมต่อการปฏิบัติในพื้นที่ หลังจากนั้น จึงนำมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอของสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัดในตอนท้าย และนำเข้าสู่เวทีกลางเพื่อสรุปและประกาศข้อตกลงร่วมกันในตอนเย็น

สำหรับในวันที่สองและสามนั้น เริ่มงานตั้งแต่ ๑๑ โมงเช้าจนถึงเย็น โดยจัดเป็นเวทีนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอและสิ่งดีดีของเครือข่ายที่ได้จากเวทีสมัชชาระดับพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการพัฒนาเพื่อระบบอาหารปลอดภัย เช่น ถั่วเม็ดเดียวสู่ชุมชน เกษตรอินทรีย์นาคะชะ สวนส้มโชกุนปลอดภัยเคมี การแปรรูปสมุนไพร ระบบการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียน และการอนุรักษ์พันธุ์ผักพืชสวน เป็นต้น นอกจากนี้ในแต่ละวันได้มีการกำหนดหัวข้อเสวนาในเวทีกลางที่ไม่ซ้ำกัน โดยพยายามให้มีการนำเสนออย่างครอบคลุมทั้ง ๓ ประเด็นหลักของระบบอาหาร และให้นำเสนอโดยผู้แทนกลุ่มจากทุกเวที

ภาพรวมของงาน ดูราบรื่นกลมกลืนกันดี ทั้งเรื่องราว เนื้อหา และกระบวนการที่ใช้ โดยออกแบบให้บรรยากาศของงานในวันแรกมีลักษณะ

ของความเข้มข้นจริงจังเชิงวิชาการ ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการเสวนา นิทรรศการ การสาธิต และกระบวนการสังเคราะห์ข้อเสนอเพื่อแสวงหาแนวทางร่วมในการผลักดันข้อเสนอสู่กลไกระบบอาหารปลอดภัย ส่วนสองวันหลังนั้น เน้นที่การแลกเปลี่ยนสิ่งดีดีอย่างเต็มอ้อมสมกับที่ได้ลงทุนลงแรงเตรียมงานมาจากเวทีระดับพื้นที่ถึง ๒๐ เวที นอกจากนี้ ตลอดงานทั้ง ๓ วัน ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมายที่ช่วยให้บรรยากาศคึกคัก ดึงดูดความสนใจของผู้คนได้ตลอด อาทิ การตรวจสอบเคมีปนเปื้อนในอาหาร การตรวจสอบสุขภาพเบื้องต้นและตรวจหาสารเคมีตกค้างในร่างกาย การออกร้านสาธิตกิจกรรมสิ่งดีดีและจำหน่ายสินค้าจากชุมชน แต่ส่วนที่สร้างสีสันให้กับงานเป็นพิเศษคือ การใช้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านสอดแทรกเป็นช่วง ๆ ทั้งบนเวทีกลางและเวทีเล็ก ดูสัมพันธ์สวาทไปกับบรรยากาศและเนื้อหา เช่น การเปิดเวทีด้วยเสียงปี่เสียงทับพร้อมบรรเลงเพลงกลอนหน้าฉากมโนราห์ของกลุ่มศิลปิน ซึ่งนำทีมโดย “นาย

หนังบุญธรรม เทิดเกียรติชาติ" ที่ได้ขับร้องเรื่องราวบอกที่มาที่ไปของงาน เป็นลักษณะของการเชิญชวนผู้คนให้มาร่วมในเวทีมาก ๆ สลับบรรยากาศ ด้วยศิลปะการแสดงพื้นบ้านอันเป็นเอกลักษณ์ของคนปักษ์ใต้ เช่น "มโนราห์" "เพลงบอก" เป็นต้น ปิดพิธีด้วยการแสดงพลัง "มโนราห์ แอโรบิค" โดยสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ๑๗ ชมรม ที่มีจำนวนสมาชิก มากกว่า ๘๐๐ คน ทั้งหมดนี้ ล้วนช่วยสร้างสีสันและบรรยากาศของงาน ให้มีความ ~~ดี~~ ^{รัก} สนุกสนานเป็นกันเอง

จากข้อเสนอ...สู่กลไกระบบอาหารปลอดภัย

ข้อเสนอที่ได้จาก ๒๐ เวที ดังกล่าว ถูกนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กันต่อในเวทีสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด มีการสังเคราะห์เป็นข้อเสนอเพื่อนำไปสู่ระบบอาหารปลอดภัยในเมืองนคร โดยแยกเป็นข้อเสนอต่อท้องถิ่น ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล ต่อหน่วยงานภาครัฐ ต่อตนเอง และครอบครัว ต่อกลุ่มหรือองค์กรภาคประชาชน รวมถึงข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์และเชิงนโยบายสาธารณะที่มีต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิงนโยบาย

สำหรับการผลักดันข้อเสนอที่ได้ไปสู่กลไกระบบอาหารปลอดภัย ที่เป็นจริงนั้น พบว่า มีความพยายามในหลากหลายรูปแบบ และได้รับ ผลตอบรับที่น่าพอใจมากพอสมควร เพราะนอกจากในเวทีที่ผู้ว่าราชการ จังหวัดจะรับไปประสานส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และได้ประกาศเป็น ข้อตกลงร่วมกันในเวทีก่อนพิธีปิดแล้ว ยังมีกระบวนการสื่อสารสาธารณะ เพื่อสร้างกระแสการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบโปสเตอร์ แผ่นป้าย ป้ายผ้า สื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่น มีการถ่ายทอดสดบรรยากาศของงาน ผ่านทางสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ รวมถึงได้เผยแพร่ผ่านทางวารสาร สุขภาพ คือ "สุขสาร - สารสุข" ของคนนคร อีกด้วย

นอกเหนือจากนี้ หลังการจัดงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดแล้ว ทีมวิชาการก็ยังได้มีการประมวลภาพข้อเสนอทั้งหมด แล้วจัดทำเป็น เอกสารวิชาการ เช่น เอกสารแนวทางการพัฒนาระบบอาหารปลอดภัยในเมืองนครแบบครบวงจร และเอกสารเล่มเล็กเกี่ยวกับผลการจัดงานสมัชชา สุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากกระบวนการผลักดันข้อเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ ข้างต้น เชื่อได้ ว่า คงมีพลังมากพอที่จะทำให้เกิดกลไกสู่ระบบอาหารปลอดภัยในเมือง นครเป็นจริงได้ในอนาคตอันใกล้แน่นอน

แลตานานาทางเดิน : เล็ก ๆ ไม่ใหญ่ ๆ ทำ

จุดเด่นที่เป็นความสำเร็จของ ~~เวที~~ ^{เวที} สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรี- ธรรมราช ปี ๒๕๕๗ ประการแรก คือ ภาพรวมของงานที่ ดูยิ่งใหญ่ อลังการ สมกับเป็นจังหวัดใหญ่ในภูมิภาคนี้ สามารถสร้างกระแสการ ตอบรับจากทุกภาคส่วนได้อย่างมีพลัง เห็นได้จากจำนวนผู้เข้าร่วมงานและ การตอบสนองในเวทีเสวนาของหัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีการนำเสนอแผนพัฒนาขององค์กรที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาไป สู่กลไกเพื่อระบบอาหารปลอดภัย เช่น เกษตร ปศุสัตว์ ประมง เป็นต้น นอกจากนี้ ข้อเสนอที่ได้จากโครงการสมัชชาสุขภาพว่าด้วยระบบอาหาร ปลอดภัยในเมืองนครนี้ ยังได้รับการบรรจุไว้เป็นโครงการในยุทธศาสตร์ของ จังหวัดนครศรีธรรมราชอีกด้วย

ประการที่สอง คือ รูปแบบของงานที่สามารถเปิดพื้นที่การ มีส่วนร่วมได้อย่างทั่วถึงในทุกระดับ ซึ่งนอกจากจะช่วยกระตุ้นกระแส การขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ได้แล้ว ยังสามารถเชื่อมพลังจากเครือข่าย

ต่าง ๆ ร่วมผลักดันให้เกิดกลไกสู่ระบบอาหารปลอดภัย โดยออกแบบกระบวนการให้มีการจัดเวทีทั้งในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด รวมถึงการเลือกประเด็นใหญ่และทำทั้งระบบ คือ ระบบอาหารแบบครบวงจร ทำให้ข้อเสนอที่ได้มีความสมบูรณ์ ครบถ้วนในทุกแง่มุมของระบบอาหาร ซึ่งนำไปสู่การจัดการแก้ปัญหาเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพได้ในอนาคต

ส่วนเงื่อนไขอันเป็นที่มาแห่งความสำเร็จที่เห็นชัดที่สุด คือ ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการและได้วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบของคณะทำงาน ทำให้งานราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ ได้รับคำชื่นชมจากทีมประเมินและผู้เข้าร่วมงานอย่างสูง ประกอบกับเครือข่ายที่มีพลังอยู่แล้วในพื้นที่ ก็ยิ่งช่วยฉายภาพของความสำเร็จให้เด่นชัดมากขึ้น

แต่ทว่า ถึงที่สุดแล้ว เงื่อนไขที่ซับซ้อนกว่าและมีอิทธิพลสูงสูดน่าจะมาจาก “เงื่อนไขทางวัฒนธรรม” ที่ทับซ้อนภายใต้เงื่อนไขทั้งปวงซึ่งหมายถึง “วัฒนธรรม” ที่เป็นเบ้าหลอมบุคลิกภาพตามแบบฉบับของคนใต้ คือ “ตาดหนา” อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ “คนคอน” นั่นเอง และนี่คือตัวอย่าง ...

“ตาดหนาแบบพระนางในศึกดีศรี” ไม่ยอมรับนับถือหรือยกย่องใครง่าย ๆ ไม่ยอมเสียเปรียบเสียรู้ใคร รักความเป็นธรรมและความเสมอภาค เพราะฉะนั้นจึงไม่ยอมให้ใครมาคิดหรือตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนและกลุ่มโดยเด็ดขาด แต่จะต้องเข้าไปร่วมรับรู้และแสดงความความคิดเห็นด้วย คุณสมบัติเหล่านี้ต้องการพื้นที่ที่มีการมีส่วนร่วมสูงมาก จึงเป็นโอกาสเหมาะที่เวทีสมัชชาสุขภาพจะเป็นพื้นที่รองรับกลุ่มคนที่มีบุคลิกภาพแบบนี้ได้อย่างลงตัวพอดี

“ตาดหนาของความคล่องตัวทางภาษา ช่างเจรจา จับใจในการ

ตั้งกระทู้หาข้อโต้แย้ง ค่อนข้างเจ้าถ้อยหมอความ และชิงการนำ" ได้มาจากวัฒนธรรมของการเป็นศูนย์กลางทางการค้า ที่ต้องปะทะสังสรรค์กับคนต่างวัฒนธรรมมากมาย ผลก็คือ ทำให้ได้ผู้นำที่หลากหลายและต้องมีความสามารถสูงจริง ๆ จึงจะเป็นที่ยอมรับให้บริหารจัดการกลุ่มและคุมกระบวนการได้ ซึ่งต้องสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นให้มากที่สุด เพราะสมาชิกที่เข้ามาคล้าแสดงออกอยู่แล้ว เวทีสมัชชาสุขภาพเปิดเต็มที่สำหรับคนที่มีความหลากหลายแบบนี้ !

อีกหนึ่ง "ดาหนา" น่าจะเป็นเรื่องของบุคลิกภาพแบบ "คนคอนแท้ ๆ" นั่นคือ หากจะต้องทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้อง "ใหญ่" เท่านั้น จะ "เล็ก" ไม่ได้เด็ดขาด นี่ไม่ได้หลงประชด... แต่จริง ๆ ให้

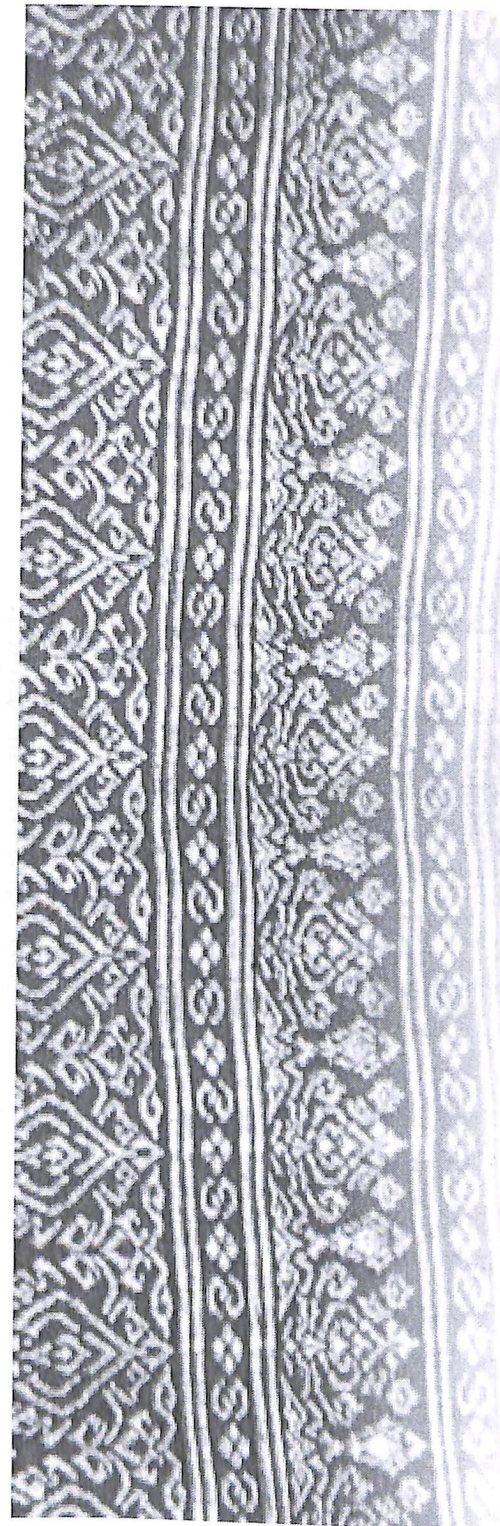
ฟ้าผ่า!

โธ่แล้วนี่ละ

ที่สุดแห่งความสำเร็จของเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช น่าจะสอดคล้องกับสิ่งที่ อาคม เดชทองคำ ได้สรุปไว้ในรายงานการวิจัยเรื่อง "หัวเขือกว๊วชน" เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓

ความว่า.....

"หากจะพัฒนาภาคใต้ให้ได้สัมฤทธิ์ผลภายใต้โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมของท้องถิ่นแล้ว ทุกส่วนเสี้ยวของสังคม ทั้งภาครัฐและเอกชน จะต้องเริ่มต้นที่การมีส่วนร่วม (Co-operation) อย่างเสมอภาคให้มากกว่า การสั่งการให้มีส่วนร่วม (Top-Down Participation) เพื่อสนองตอบดาหนาของความหยิ่งทะนงในศักดิ์ศรี เพราะการเริ่มต้นที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ย่อมหมายถึงการให้ความสำคัญ ยอมรับในเกียรติยศและศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะตัวแทนจากภาครัฐจะต้องถอยร่นให้ดูประหนึ่งว่า 'ไม่ใช่สัญลักษณ์ของความเป็น 'นาย' ผู้กระหายอำนาจ"

พยาก ฝ่ายการเมืองนครมีทั้งฝ่ายทองและฝ่ายใหม่ เป็นของทำให้เฉพาะคนชั้นสูง ส่วนคนธรรมดาทั่วไปให้ฝ่ายเก่า ตามประวัติได้บอกเล่าต่อกันมาว่า ฝ่ายการเมืองนครได้ทำทางออกจากเมืองใหม่เริ่มเป็นคู่สวนวิธีการทยอยออกจากที่เคยพ้อพื้นเรียบแบบดั้งเดิม ปัจจุบันนี้ ยังคงมีการสืบทอดการทอดผ้ากั้นเมืองนครไว้กับบุคคลทั่วไป

กอบก่อเป็นกองทราย... สงบง่ายไ้ธรรม

สภานาสุขภาพจังหวัดพัทลุง

๖ มิถุนายน ๒๕๔๘ ...

ลานทรายหน้าอุโบสถ วัดป่าลิไลยก์...

สายฝนที่หล่นโปรยเมื่อเย็นวาน คงพอจะทำให้อากาศกรุ่นร้อน คลายความอบอ้าวลงบ้าง ผืนทรายภายในบริเวณ “วัดป่าลิไลยก์” ที่ร้อนผะผ้วมาหลายชั่วยาม เชา้นี้กลับชุ่มชื้นด้วยทรายเม็ดเล็ก ๆ ที่ต่าง กอบตัวอุ้มน้ำเอาไว้ ลำแสงแรกของดวงตะวันส่องกระทบเม็ดทรายหมาดฝน สะท้อนวาววับดุจอัญมณีเม็ดงามทอประกายระยิบระยับไปทั่วบริเวณวัด และหากลองชำแรกสวนใดส่วนหนึ่งของร่างกายลงไปในผืนทรายชุ่มน้ำ ก็คงสัมผัสได้ถึงแรงยึดของมวลทราย หน่วงนำ... ทว่า... จำเริญ....!

ก็คงไม่ต่างจากชีวิตคน ยามใดที่ใจอ่อนล้าแห่งร้อน หากมีน้ำเย็น มาหล่อเลี้ยงขโลมรด ใจที่เคยอ่อนล้ากลับกระชุ่มกระชวย ที่เคยแห่งร้อน กลับจำเริญ คงไม่เป็นวิบัติขลุมนจนเกินไปนักที่จะกล่าวว่า หลายครั้งที่ น้ำเย็นช่วยขโลมรดใจให้กับผู้คนนั้นคือ “ธรรมะ” ธรรมชาติของสรรพสิ่งที “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ได้ทรงมอบเป็นอาภรณ์ประดับใจให้ กับมวลมนุษยมานานับ หลายคนที่มิทุกข์ร้อนไฟลนลุมนอกแทบไหม้

“...เสียงร้องเรียกพูดคุยแน่นไม่ก้องแสบแก้วหู
แต่ก็กระครื้นพอที่จะรู้ว่านี่ไม่ใช่บรรยากาศปกติของวัด
เหตุที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะที่นีกำลังมีงานสำคัญ
เป็นการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่
เป็นวันสำคัญเปรียบเสมือนการ
“รวมหมู่คนบนลานทราย” หมู่คนเล็ก ๆ
ที่กำลังจะ “กอบทราย...แล้วก่อให้เป็นกอง”! ...”

กลับดับได้เพียงแค่ใกล้ขีดธรรมะ ร่างดับได้เพียงเพราะข้อคิดคำเตือน
สติจากพระสงฆ์สาวกแห่งศาสนา หรือบางรายที่หอบร้อนมาเต็มร่าง หาก
แค่สัมผัสทรายเม็ดเล็ก ๆ ภายในวัด ก็ถึงซึ่งความสงบเย็นได้อย่างง่ายดาย...

ลานทรายของวัดแห่งนี้ทำหน้าที่เสมือนลานที่แบ่งรับปรับทุกข์ร้อน
จากผู้คน ลมหายใจที่อวลอบมาจากภายนอกก็ค่อย ๆ เบาคลาย หลาย
ครั้งที่รากความสัมพันธ์ของหมู่คนแตกร้างก็สมานสนิทได้ที่นี่ เป็นอย่างนี้มา
นานนับแต่อดีต ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือเหตุการณ์ศึกสงครามเก้าทัพครั้ง
สมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อคราวสมัยที่ “พระมหาช่วย”
อดีตเจ้าอาวาส ได้สมานทัพชาวบ้านที่ขวัญแตกกระเจิงเมื่อได้ข่าวว่าพม่า
จะบุกเมืองพัทลุง ท่านสร้างขวัญและกำลังใจให้ชาวบ้านช่วยกันรักษาชาติ
ถึงแม้ว่าเจ้าเมืองในขณะนั้นจะหนีเอาตัวรอด แต่เจ้าอาวาสไม่ยอมแพ้
กลับปักหลักไว้วัดและลานทรายแห่งนี้เป็นฐานมั่นกำลังพล ยืนทัพให้ขวัญ
กำลังใจแก่ชาวบ้านจนรักษาเมืองเอาไว้ได้ในที่สุด ทุกวันนี้ อนุสาวรีย์ของ
“พระมหาช่วย” ยังคงประดิษฐานให้ผู้คนรุ่นหลังได้กราบสักการะอยู่บริเวณ
หน้าเมืองพัทลุง

ไม่ต่างจากปัจจุบัน สถานที่แห่งนี้ยังคงทำหน้าที่เป็นแหล่งสืบทอด
พระศาสนา อุโบสถเก่าคร่ำหลังเล็ก ๆ ที่สร้างขึ้นคราวสมัยกรุงศรีอยุธยา
แม้จะโหมทรุดไปตามกาลเวลา แต่ก็ยังคงเป็นร่มธรรมให้เหล่าศาสนิกได้
ประกอบกิจทางศาสนาอยู่มิขาด พระสงฆ์ยังหยดยืนยึดหลักธรรมคำสอน
ช่วยส่องทางแก่พุทธสาวกตามพระปณิธานขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
อย่างต่อเนื่อง หลายต่อหลายครั้งที่กิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมนอกเหนือจาก
พิธีกรรมปกติทางศาสนา ตั้งหลักและดำเนินการกันภายในบริเวณวัดป่า
ลิไลยก์ ซึ่งรวมถึง “เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดพัทลุง” ที่ได้ก่อร่างสร้าง
กลุ่มด้วยกัน ณ วันเวลานี้เมื่อปีกลาย บนลานทรายได้ร่มธรรมผืนนี้ !

รวมหมู่คนบนลานทราย

พัทลุงเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของภาคใต้ เป็นเสมือนทางผ่านที่ผู้คนพบปะกันมาแต่ครั้งแล้วเลย ความสนใจหรือการเหลียวแลจากภาครัฐจึงมีน้อย การสร้างกลุ่มสร้างองค์กรต่าง ๆ ของจังหวัดนี้จึงเป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ไม่มีจำนวนสมาชิกมากมายนัก ทว่าเกิดขึ้นได้เพราะความสนใจของกลุ่มจริง ๆ และส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นโดยสอดคล้องกับการหาอยู่หากินหรือตามวิถีปฏิบัติปกติในชีวิต เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มทอผ้า กลุ่มبيعชีวภาพ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากใบตอง กลุ่มขี่จักรยาน กลุ่มเพื่อนแพ เป็นต้น ปัจจุบันกลุ่มต่าง ๆ มีเครือข่ายกระจายทั่วทั้งจังหวัดแล้วกว่า ๒๐ เครือข่าย

การก่อรูปของ “สมัชชาสุขภาพจังหวัดพัทลุง” เกิดจากการรวมตัวของแต่ละกลุ่มแต่ละเครือข่ายซึ่งเป็นพันธมิตรกัน ถึงแม้ว่าการขับเคลื่อนกิจกรรมจะเน้นย้ำต่างกัน แต่หากมีภารกิจก็พร้อมจะจับมือร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน หรือแม้ฐานรากของกลุ่มอาจไม่แข็งแกร่งนัก เนื่องจากขาดงบประมาณและการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ด้วยจิตอันเป็นกุศลและศรัทธาในการสร้างคุณประโยชน์ให้จังหวัด กลุ่มเครือข่ายที่มีอยู่ก็พร้อมที่จะสานพลังกัน หวังใจจะขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดให้ได้ ระยะแรกของการทำสมัชชาในจังหวัดนี้ ทางสำนักงานปฏิรูประบบสาธารณสุขแห่งชาติ (สปรส.) ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเพื่อปรับฐานความคิดให้ตรงกัน พร้อมทั้งได้ตั้งคณะทำงานขึ้น มีสมาชิกเบื้องต้นจำนวน ๑๕ คน ดำเนินการจัดการโดยใช้ชื่อว่า “ประชาคมสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง” ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเครือข่ายประชาสังคมในพื้นที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ข้าราชการบำนาญและนักการเมืองท้องถิ่น โดยมีอาจารย์สมพงษ์ เหมียนย่อง เป็นผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพจังหวัด

ส่วนประเด็นเรื่องการขับเคลื่อนทางด้านสุขภาพนั้น ได้ยึดแนวคิดเดิมของพื้นที่ที่ให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพและเกษตรปลอดภัยหรือเรื่องของ การออกกำลังกาย โดยมีองค์วิชาการอย่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ลงมาให้การสนับสนุนเรื่องข้อมูล ด้วยเหตุนี้รูปแบบสมัชชาจังหวัดพัทลุงจึงเป็นลักษณะของการทำงานแบบร่วมมือกันแล้วเรียนรู้ไปด้วยกัน ก่อตัวด้วยกลุ่มก้อนเล็ก ๆ มีหน่วยงานของรัฐซึ่งทำงานใกล้ชิดกับชาวบ้านกับชุมชนจริง ๆ เท่านั้น ที่เข้าร่วมสนับสนุน

สำหรับกระบวนการของร่างความคิดในการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดนั้น สืบเนื่องมาจากการจัดสมัชชาสุขภาพปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ในเรื่องพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ผวนกับปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ได้ไปเข้าร่วมกับสมัชชาสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ซึ่งมีการใช้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประเด็นสัมมนา จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ประเด็นดังกล่าวก็ยังได้รับความสนใจจากทั้งกลุ่มประชาคมและประชาชนทั่วไป โดยเน้นย้ำถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยเรื่องของสมุนไพร ผักปลอดสารพิษ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการออกกำลังกาย เป็นประเด็นพิจารณาสำคัญของการขับเคลื่อนในเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัด ที่ตั้งใจจะให้เกิดขึ้น พร้อม ๆ กันนั้น ก็ได้ประชาสัมพันธ์การจัดเวทีสมัชชาสุขภาพล่วงหน้าผ่านวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว ติดป้ายประกาศ รวมถึงได้สื่อสารไปยังจังหวัดข้างเคียง โดยขอความร่วมมือจากเหล่าเครือข่ายพันธมิตรระหว่างจังหวัดให้ช่วยเผยแพร่ เป็นวิธีการง่าย ๆ ไม่เร่งรีบ

ไม่เร่งร้อน....

๖ มิถุนายน ๒๕๔๗ ... บนลานทรายและร่องรอยชีวิต...

ลานทรายภายในวัดป่าลิไลยก์ที่เคยราบเรียบเมื่อวาน วันนี้กลับ

เต็มไปด้วยร่องรอยการย่างย่ำของผู้คน เสียงร้องเรียกพูดคุยแน่นไม่ก้องแสบ
แก้วหู แต่ก็กระชั้นพอที่จะรู้ว่านี่ไม่ใช่บรรยากาศปกติของวัด เหตุที่เป็น
เช่นนี้ ก็เพราะที่นีกำลังมีงานสำคัญ เป็นการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพพระดับ
พื้นที่ เป็นวันสำคัญเปรียบเสมือนการ “รวมหมู่คนบนลานทราย” หมู่
คนเล็ก ๆ ที่กำลังจะ “กอบทราย...แล้วก่อให้เป็นกอง” !

จากที่เคยใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา วันนี้
“ศาลาวัด” ถูกเปลี่ยนสถานภาพไปชั่วคราว เหตุเพราะทางคณะกรรมการ
จัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดได้ใช้เป็นเวทีสำหรับสนทนา มีการจัดโต๊ะแบบ
ห้องเรียนในโรงเรียน ด้านหน้าเป็นโต๊ะเก้าอี้สำหรับผู้ดำเนินงาน ไม่มีพิธีการ
อะไรให้ยุ่งยากหรูหรา มีแต่ความสงบงามเท่านั้น คล้ายพิธีกรรมของหมู่สงฆ์
ที่ง่าย ๆ แต่ทว่า... เคร่งขรึม !

สำหรับกลุ่มผู้เข้าร่วมเวทีสมัชชาครั้งนี้ กระว่าว ๆ ได้ประมาณกว่า
ร้อยคน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มแพทย์พื้นบ้าน กลุ่มเกษตรอินทรีย์
กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ กลุ่มนักเรียนที่สร้างเสริมกิจกรรมในเวลา
ว่าง กลุ่มปั่นจักรยาน กลุ่มแอโรบิค กลุ่มออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และ
ส่วนหนึ่งก็เป็นสมาชิกที่มาจากการพัฒนาจิตของพระภิกษุสงฆ์ในวัด
ป่าติโลยกันเอง ขณะที่กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักการเมืองหรือข้าราชการ
กลับมีจำนวนไม่มากนัก เป็นคณะทำงานจัดสมัชชาสุขภาพเสียส่วนใหญ่

ส่วนรูปแบบของงานนั้น เป็นลักษณะของการนำเสนอผลงานของ
แต่ละกลุ่ม ในรูปของนิทรรศการและการแสดงตลอดจนการนำผลผลิต
ของกลุ่มมาจำหน่าย นอกจากนี้ ก็เป็นลักษณะของการให้ความรู้และ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกกลุ่มย่อยในแต่ละพื้นที่ เช่น กลุ่มเกษตร
ที่เอื้อต่อสุขภาพ กลุ่มออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น
และการแพทย์แผนไทย กลุ่มการบริหารสาธารณสุขแบบผสมผสาน กลุ่ม

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกลุ่มการบริการสาธารณสุขแบบองค์รวม เป็นต้น มีการแบ่งภาคเวทีออกเป็น ๒ ส่วน คือส่วนของภาคเช้าและส่วนของภาคบ่าย สำหรับภาคเช้าที่ผ่านมานั้น เริ่มต้นด้วยการกล่าวเปิดเวที สัมมนาสุขภาพโดยประธานในพิธีคือ นายทวีเกียรติ เลาหะวลีสันต์ นักวิชาการสาธารณสุข ๙ ด้านส่งเสริมและพัฒนา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง มีเนื้อหาที่เน้นย้ำว่า การมีสุขภาพที่ดีนั้นจะต้องเริ่มต้นจากตนเอง เพราะตนเองจะเป็นผู้ที่ดูแลสุขภาพได้ตั้งแต่การกินการอยู่ และการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดสุขภาพที่ดีแล้ว ยังจะก่อให้เกิดสุขภาพะที่ดีแก่สังคมตามมาด้วย ถัดจากนั้น หลวงปู่นิช วรรณธมโม รองเจ้าอาวาสวัดป่าลิไลยก์ ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์หลังคอยสนับสนุนและให้กำลังใจแก่กลุ่มคนทำงาน ท่านได้ให้อวาทเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้เข้าร่วมเวที ได้เล่าให้ฟังถึงประวัติของวัดและเมืองพัทลุง พร้อมแสดงธรรมให้กับชาวบ้านที่เข้ามาร่วมฟัง สาระสำคัญก็คือต้องมีการพัฒนาในเรื่องของสุขภาพจิตควบคู่ไปกับการสร้างสุขภาพกายให้แข็งแรง ท่านได้รับปากว่าทางวัดป่าลิไลยก์ยินดีที่จะเป็นศูนย์กลางของการให้ความรู้ โดยเฉพาะความรู้ด้านการพัฒนาจิตใจสำหรับชุมชน กลุ่มองค์กร และผู้ที่สนใจต่าง ๆ หลวงปู่ยังเน้นอีกว่า เรื่องของการสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะจะทำให้เกิดความเจริญและความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ส่วนหนึ่งของพิธีเปิดในเช้าวันนี้ มีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งการแสดงมโนราห์ของเด็ก ๆ อายุ ๓ ถึง ๑๒ ปี จากอำเภอบางแก้ว และการแสดงระบำทองโง้งจากอำเภอควนขนุน สำหรับเนื้อหาของการแสดงมโนราห์นั้น เด็ก ๆ ได้มีการว่ากลอนมโนราห์ ที่มีเนื้อหาเชิดชูยกย่องพระคุณของครูบาอาจารย์ ร้องขอให้มีการสนับสนุนของดีพื้นบ้านของพัทลุง และการร่วมสืบสานมโนราห์ให้ยาวนานสืบไป การแสดงชุดนี้ของเด็ก ๆ

สร้างความประทับใจให้กับผู้เข้าร่วมงานเป็นอย่างมาก สำหรับการแสดงระบำทองโง้งจากอำเภอควนขนุนนั้นเป็นการนำเสนอการออกกำลังกายโดยการที่ใช้ไม้ไผ่ต่อขาขึ้นไปและออกท่าทางต่าง ๆ ตามจังหวะของเสียงเพลง การแสดงชุดนี้สร้างความสนุกสนานและความตื่นเต้นให้กับผู้เข้าร่วมเวทีอย่างมาก นอกจากนี้ ยังมีการสาธิตการออกกำลังกายโดยใช้ไม้พลองของ "บ้านบุญมี" อีกด้วย

ส่วนภาคบ่ายในวันนี้เป็นการนำเสนอผลการจัดเวทีระดับอำเภอใน ๔ ประเด็น พร้อมระดมความเห็นจากสมาชิกที่เข้าร่วมในเวทีครั้งนี้เพื่อหาทางออกร่วมกัน ในส่วนของการจัดประเด็นปัญหา เวทีสัมมนาสุขภาพจังหวัดพัทลุงใช้วิธีการเจาะลึกในประเด็นปัญหาที่นำไปสู่การสร้างกระแสความคิด และบอกถึงความสำคัญของปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเป็นรูปธรรมที่จะนำไปสู่นโยบายสาธารณะ จำแนกได้เป็น

ประเด็นการเกษตรเพื่อสุขภาพ

ที่ประชุมซึ่งเลือกประเด็นนี้มาพิจารณาได้ชี้แจงเหตุผลว่า ที่ผ่านมากเกษตรกรในจังหวัดพัทลุงเจ็บป่วยบ่อย สืบเนื่องมาจากการทำการเกษตรโดยใช้สารเคมีอันเนื่องมาจากการสนับสนุนของภาครัฐ จึงหาทางออกด้วยการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งการปลูกผัก ผลไม้ ข้าว การทำฟาร์มเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งผลที่ได้นอกจากสุขภาพดีขึ้น สิ่งแวดล้อมดีขึ้นแล้ว วิถีชุมชนแบบเดิมที่กำลังจางหายไปได้กลับคืนมาอีกครั้ง จึงมีการทำเกษตรแนวนี้อย่างกว้างขวาง มีการทำการวิจัยและนำนวัตกรรมการเกษตรมาใช้หลายอย่าง จังหวัดพัทลุงเอง โดยเฉพาะอำเภอไชยบุรี เป็นแหล่งปลูกพริกขึ้นชื่อนวนรายใหญ่เพื่อส่งไปขายที่ประเทศมาเลเซีย อำเภอศรีบรรพตเป็นแหล่งปลูกผักปลอดสาร และที่อำเภอบางแก้วมีฟาร์มตัวอย่างใน

๑๖๕
๑๖๖
๑๖๗
๑๖๘
๑๖๙
๑๗๐
๑๗๑
๑๗๒
๑๗๓
๑๗๔
๑๗๕
๑๗๖
๑๗๗
๑๗๘
๑๗๙
๑๘๐
๑๘๑
๑๘๒
๑๘๓
๑๘๔
๑๘๕
๑๘๖
๑๘๗
๑๘๘
๑๘๙
๑๙๐
๑๙๑
๑๙๒
๑๙๓
๑๙๔
๑๙๕
๑๙๖
๑๙๗
๑๙๘
๑๙๙
๒๐๐
๒๐๑
๒๐๒
๒๐๓
๒๐๔
๒๐๕
๒๐๖
๒๐๗
๒๐๘
๒๐๙
๒๑๐
๒๑๑
๒๑๒
๒๑๓
๒๑๔
๒๑๕
๒๑๖
๒๑๗
๒๑๘
๒๑๙
๒๒๐
๒๒๑
๒๒๒
๒๒๓
๒๒๔
๒๒๕
๒๒๖
๒๒๗
๒๒๘
๒๒๙
๒๓๐
๒๓๑
๒๓๒
๒๓๓
๒๓๔
๒๓๕
๒๓๖
๒๓๗
๒๓๘
๒๓๙
๒๔๐
๒๔๑
๒๔๒
๒๔๓
๒๔๔
๒๔๕
๒๔๖
๒๔๗
๒๔๘
๒๔๙
๒๕๐
๒๕๑
๒๕๒
๒๕๓
๒๕๔
๒๕๕
๒๕๖
๒๕๗
๒๕๘
๒๕๙
๒๖๐
๒๖๑
๒๖๒
๒๖๓
๒๖๔
๒๖๕
๒๖๖
๒๖๗
๒๖๘
๒๖๙
๒๗๐
๒๗๑
๒๗๒
๒๗๓
๒๗๔
๒๗๕
๒๗๖
๒๗๗
๒๗๘
๒๗๙
๒๘๐
๒๘๑
๒๘๒
๒๘๓
๒๘๔
๒๘๕
๒๘๖
๒๘๗
๒๘๘
๒๘๙
๒๙๐
๒๙๑
๒๙๒
๒๙๓
๒๙๔
๒๙๕
๒๙๖
๒๙๗
๒๙๘
๒๙๙
๓๐๐
๓๐๑
๓๐๒
๓๐๓
๓๐๔
๓๐๕
๓๐๖
๓๐๗
๓๐๘
๓๐๙
๓๑๐
๓๑๑
๓๑๒
๓๑๓
๓๑๔
๓๑๕
๓๑๖
๓๑๗
๓๑๘
๓๑๙
๓๒๐
๓๒๑
๓๒๒
๓๒๓
๓๒๔
๓๒๕
๓๒๖
๓๒๗
๓๒๘
๓๒๙
๓๓๐
๓๓๑
๓๓๒
๓๓๓
๓๓๔
๓๓๕
๓๓๖
๓๓๗
๓๓๘
๓๓๙
๓๔๐
๓๔๑
๓๔๒
๓๔๓
๓๔๔
๓๔๕
๓๔๖
๓๔๗
๓๔๘
๓๔๙
๓๕๐
๓๕๑
๓๕๒
๓๕๓
๓๕๔
๓๕๕
๓๕๖
๓๕๗
๓๕๘
๓๕๙
๓๖๐
๓๖๑
๓๖๒
๓๖๓
๓๖๔
๓๖๕
๓๖๖
๓๖๗
๓๖๘
๓๖๙
๓๗๐
๓๗๑
๓๗๒
๓๗๓
๓๗๔
๓๗๕
๓๗๖
๓๗๗
๓๗๘
๓๗๙
๓๘๐
๓๘๑
๓๘๒
๓๘๓
๓๘๔
๓๘๕
๓๘๖
๓๘๗
๓๘๘
๓๘๙
๓๙๐
๓๙๑
๓๙๒
๓๙๓
๓๙๔
๓๙๕
๓๙๖
๓๙๗
๓๙๘
๓๙๙
๔๐๐
๔๐๑
๔๐๒
๔๐๓
๔๐๔
๔๐๕
๔๐๖
๔๐๗
๔๐๘
๔๐๙
๔๑๐
๔๑๑
๔๑๒
๔๑๓
๔๑๔
๔๑๕
๔๑๖
๔๑๗
๔๑๘
๔๑๙
๔๒๐
๔๒๑
๔๒๒
๔๒๓
๔๒๔
๔๒๕
๔๒๖
๔๒๗
๔๒๘
๔๒๙
๔๓๐
๔๓๑
๔๓๒
๔๓๓
๔๓๔
๔๓๕
๔๓๖
๔๓๗
๔๓๘
๔๓๙
๔๔๐
๔๔๑
๔๔๒
๔๔๓
๔๔๔
๔๔๕
๔๔๖
๔๔๗
๔๔๘
๔๔๙
๔๕๐
๔๕๑
๔๕๒
๔๕๓
๔๕๔
๔๕๕
๔๕๖
๔๕๗
๔๕๘
๔๕๙
๔๖๐
๔๖๑
๔๖๒
๔๖๓
๔๖๔
๔๖๕
๔๖๖
๔๖๗
๔๖๘
๔๖๙
๔๗๐
๔๗๑
๔๗๒
๔๗๓
๔๗๔
๔๗๕
๔๗๖
๔๗๗
๔๗๘
๔๗๙
๔๘๐
๔๘๑
๔๘๒
๔๘๓
๔๘๔
๔๘๕
๔๘๖
๔๘๗
๔๘๘
๔๘๙
๔๙๐
๔๙๑
๔๙๒
๔๙๓
๔๙๔
๔๙๕
๔๙๖
๔๙๗
๔๙๘
๔๙๙
๕๐๐
๕๐๑
๕๐๒
๕๐๓
๕๐๔
๕๐๕
๕๐๖
๕๐๗
๕๐๘
๕๐๙
๕๑๐
๕๑๑
๕๑๒
๕๑๓
๕๑๔
๕๑๕
๕๑๖
๕๑๗
๕๑๘
๕๑๙
๕๒๐
๕๒๑
๕๒๒
๕๒๓
๕๒๔
๕๒๕
๕๒๖
๕๒๗
๕๒๘
๕๒๙
๕๓๐
๕๓๑
๕๓๒
๕๓๓
๕๓๔
๕๓๕
๕๓๖
๕๓๗
๕๓๘
๕๓๙
๕๔๐
๕๔๑
๕๔๒
๕๔๓
๕๔๔
๕๔๕
๕๔๖
๕๔๗
๕๔๘
๕๔๙
๕๕๐
๕๕๑
๕๕๒
๕๕๓
๕๕๔
๕๕๕
๕๕๖
๕๕๗
๕๕๘
๕๕๙
๕๖๐
๕๖๑
๕๖๒
๕๖๓
๕๖๔
๕๖๕
๕๖๖
๕๖๗
๕๖๘
๕๖๙
๕๗๐
๕๗๑
๕๗๒
๕๗๓
๕๗๔
๕๗๕
๕๗๖
๕๗๗
๕๗๘
๕๗๙
๕๘๐
๕๘๑
๕๘๒
๕๘๓
๕๘๔
๕๘๕
๕๘๖
๕๘๗
๕๘๘
๕๘๙
๕๙๐
๕๙๑
๕๙๒
๕๙๓
๕๙๔
๕๙๕
๕๙๖
๕๙๗
๕๙๘
๕๙๙
๖๐๐
๖๐๑
๖๐๒
๖๐๓
๖๐๔
๖๐๕
๖๐๖
๖๐๗
๖๐๘
๖๐๙
๖๑๐
๖๑๑
๖๑๒
๖๑๓
๖๑๔
๖๑๕
๖๑๖
๖๑๗
๖๑๘
๖๑๙
๖๒๐
๖๒๑
๖๒๒
๖๒๓
๖๒๔
๖๒๕
๖๒๖
๖๒๗
๖๒๘
๖๒๙
๖๓๐
๖๓๑
๖๓๒
๖๓๓
๖๓๔
๖๓๕
๖๓๖
๖๓๗
๖๓๘
๖๓๙
๖๔๐
๖๔๑
๖๔๒
๖๔๓
๖๔๔
๖๔๕
๖๔๖
๖๔๗
๖๔๘
๖๔๙
๖๕๐
๖๕๑
๖๕๒
๖๕๓
๖๕๔
๖๕๕
๖๕๖
๖๕๗
๖๕๘
๖๕๙
๖๖๐
๖๖๑
๖๖๒
๖๖๓
๖๖๔
๖๖๕
๖๖๖
๖๖๗
๖๖๘
๖๖๙
๖๗๐
๖๗๑
๖๗๒
๖๗๓
๖๗๔
๖๗๕
๖๗๖
๖๗๗
๖๗๘
๖๗๙
๖๘๐
๖๘๑
๖๘๒
๖๘๓
๖๘๔
๖๘๕
๖๘๖
๖๘๗
๖๘๘
๖๘๙
๖๙๐
๖๙๑
๖๙๒
๖๙๓
๖๙๔
๖๙๕
๖๙๖
๖๙๗
๖๙๘
๖๙๙
๗๐๐
๗๐๑
๗๐๒
๗๐๓
๗๐๔
๗๐๕
๗๐๖
๗๐๗
๗๐๘
๗๐๙
๗๑๐
๗๑๑
๗๑๒
๗๑๓
๗๑๔
๗๑๕
๗๑๖
๗๑๗
๗๑๘
๗๑๙
๗๒๐
๗๒๑
๗๒๒
๗๒๓
๗๒๔
๗๒๕
๗๒๖
๗๒๗
๗๒๘
๗๒๙
๗๓๐
๗๓๑
๗๓๒
๗๓๓
๗๓๔
๗๓๕
๗๓๖
๗๓๗
๗๓๘
๗๓๙
๗๔๐
๗๔๑
๗๔๒
๗๔๓
๗๔๔
๗๔๕
๗๔๖
๗๔๗
๗๔๘
๗๔๙
๗๕๐
๗๕๑
๗๕๒
๗๕๓
๗๕๔
๗๕๕
๗๕๖
๗๕๗
๗๕๘
๗๕๙
๗๖๐
๗๖๑
๗๖๒
๗๖๓
๗๖๔
๗๖๕
๗๖๖
๗๖๗
๗๖๘
๗๖๙
๗๗๐
๗๗๑
๗๗๒
๗๗๓
๗๗๔
๗๗๕
๗๗๖
๗๗๗
๗๗๘
๗๗๙
๗๘๐
๗๘๑
๗๘๒
๗๘๓
๗๘๔
๗๘๕
๗๘๖
๗๘๗
๗๘๘
๗๘๙
๗๙๐
๗๙๑
๗๙๒
๗๙๓
๗๙๔
๗๙๕
๗๙๖
๗๙๗
๗๙๘
๗๙๙
๘๐๐
๘๐๑
๘๐๒
๘๐๓
๘๐๔
๘๐๕
๘๐๖
๘๐๗
๘๐๘
๘๐๙
๘๑๐
๘๑๑
๘๑๒
๘๑๓
๘๑๔
๘๑๕
๘๑๖
๘๑๗
๘๑๘
๘๑๙
๘๒๐
๘๒๑
๘๒๒
๘๒๓
๘๒๔
๘๒๕
๘๒๖
๘๒๗
๘๒๘
๘๒๙
๘๓๐
๘๓๑
๘๓๒
๘๓๓
๘๓๔
๘๓๕
๘๓๖
๘๓๗
๘๓๘
๘๓๙
๘๔๐
๘๔๑
๘๔๒
๘๔๓
๘๔๔
๘๔๕
๘๔๖
๘๔๗
๘๔๘
๘๔๙
๘๕๐
๘๕๑
๘๕๒
๘๕๓
๘๕๔
๘๕๕
๘๕๖
๘๕๗
๘๕๘
๘๕๙
๘๖๐
๘๖๑
๘๖๒
๘๖๓
๘๖๔
๘๖๕
๘๖๖
๘๖๗
๘๖๘
๘๖๙
๘๗๐
๘๗๑
๘๗๒
๘๗๓
๘๗๔
๘๗๕
๘๗๖
๘๗๗
๘๗๘
๘๗๙
๘๘๐
๘๘๑
๘๘๒
๘๘๓
๘๘๔
๘๘๕
๘๘๖
๘๘๗
๘๘๘
๘๘๙
๘๙๐
๘๙๑
๘๙๒
๘๙๓
๘๙๔
๘๙๕
๘๙๖
๘๙๗
๘๙๘
๘๙๙
๙๐๐
๙๐๑
๙๐๒
๙๐๓
๙๐๔
๙๐๕
๙๐๖
๙๐๗
๙๐๘
๙๐๙
๙๑๐
๙๑๑
๙๑๒
๙๑๓
๙๑๔
๙๑๕
๙๑๖
๙๑๗
๙๑๘
๙๑๙
๙๒๐
๙๒๑
๙๒๒
๙๒๓
๙๒๔
๙๒๕
๙๒๖
๙๒๗
๙๒๘
๙๒๙
๙๓๐
๙๓๑
๙๓๒
๙๓๓
๙๓๔
๙๓๕
๙๓๖
๙๓๗
๙๓๘
๙๓๙
๙๔๐
๙๔๑
๙๔๒
๙๔๓
๙๔๔
๙๔๕
๙๔๖
๙๔๗
๙๔๘
๙๔๙
๙๕๐
๙๕๑
๙๕๒
๙๕๓
๙๕๔
๙๕๕
๙๕๖
๙๕๗
๙๕๘
๙๕๙
๙๖๐
๙๖๑
๙๖๒
๙๖๓
๙๖๔
๙๖๕
๙๖๖
๙๖๗
๙๖๘
๙๖๙
๙๗๐
๙๗๑
๙๗๒
๙๗๓
๙๗๔
๙๗๕
๙๗๖
๙๗๗
๙๗๘
๙๗๙
๙๘๐
๙๘๑
๙๘๒
๙๘๓
๙๘๔
๙๘๕
๙๘๖
๙๘๗
๙๘๘
๙๘๙
๙๙๐
๙๙๑
๙๙๒
๙๙๓
๙๙๔
๙๙๕
๙๙๖
๙๙๗
๙๙๘
๙๙๙
๑๐๐๐

วันที่ 5 มิ.ย. 66

โครงการตามพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เคยเสด็จทอดพระเนตรหลายครั้ง และทรงแนะนำเกษตรกรของพัทลุงให้หันมาปลูกข้าวพื้นเมืองให้มากขึ้น เนื่องจากเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ แต่การทำเกษตรอินทรีย์ของพัทลุงยังมีปัญหาเรื่องสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ยังไม่มากพอและไม่ต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอจากเวทีว่า ต้องผลักดันให้เกษตรอินทรีย์เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างให้จังหวัดพัทลุงเป็นครัวของโลกตามนโยบายของรัฐบาลที่เคยประกาศเอาไว้ และจากผลกระทบจากการใช้สารเคมีอันเนื่องมาจากการสนับสนุนของภาครัฐนี้เอง เกษตรกรในพื้นที่ที่เข้าร่วมในเวทีได้แสดงความเห็นทั้งท้ายด้วยว่า หากรัฐจะพัฒนาในเรื่องใดก็ตาม ต้องถามประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อร่วมกันหาวิถิพัฒนาที่สอดคล้องกับชุมชนและเกิดความยั่งยืน

ประเด็นการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

เหตุผลของการเลือกพิจารณาประเด็นนี้ก็คือ จังหวัดพัทลุงมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมสร้างสุขภาพมากมาย ทั้งชมรมจักรยานจังหวัดพัทลุงเป็นชมรมที่เน้นการสร้างสุขภาพด้วยการปั่นจักรยานไปตามที่ต่างๆ อย่างน้อยวันละ ๒๐ กิโลเมตร มีประชาชนมาร่วมทำกิจกรรมนี้มากมาย หลายคนที่เคยสูบบุหรี่ก็เลิกไปและมีสุขภาพที่แข็งแรงขึ้น ทั้งยังปั่นจักรยานร่วมกันไปทำกิจกรรมในหลาย ๆ จังหวัดรวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่กิจกรรมแอโรบิค ได้มีการรวมตัวของชาวบ้านของอำเภอควนขนุนเพื่อเดินแอโรบิคกัน กิจกรรมระบำทองโยงของอำเภอควนขนุน กิจกรรมมโนราห์อำเภอบางแก้ว กิจกรรมการออกกำลังกายไม้พลอง "ป้านูญมิ" ของอำเภอเขาชัยสน ด้วยเหตุนี้ จึงต้องการให้มีการสนับสนุนและเผยแพร่การสร้างเสริมสุขภาพวิธีนี้กระจายทั่วทั้งจังหวัด ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับสุขภาพของคนในพื้นที่

ประเด็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

การพิจารณาประเด็นนี้ มีเหตุผลสนับสนุนว่า ชมรมแพทย์แผนไทยของจังหวัดพัทลุง ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรักษาในรูปแบบของแพทย์แผนไทย จะเน้นสร้างนำซ่อมเป็นหลัก โดยการนำภูมิปัญญาของชาวพัทลุงในเรื่องของตำรายาแผนไทยต่างๆ มาเผยแพร่ พร้อมทั้งต้องการส่งเสริมให้ใช้การรักษาแบบนี้อย่างแพร่หลาย และได้เสนอให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างให้เกิดรูปธรรมอย่างจริงจังในการใช้แพทย์แผนไทยเพื่อการสร้างสุขภาพในทุกภาคส่วนต่อไป

ประเด็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สืบเนื่องจากจังหวัดพัทลุงได้มีการรวมตัวกันของเยาวชนในสถานศึกษา แล้วร่วมกันดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติในกิจกรรมต่างๆ เช่น ค่ายพัฒนาและสำรวจสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ปลาโลมาที่ทะเลน้อยตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทั้งการอนุรักษ์ต้นน้ำและกิจกรรมอื่น ๆ ที่ประชุมจึงสนับสนุนให้มีการพิจารณา โดยได้เสนอว่าต้องมีการร่วมกันดูแลธรรมชาติอย่างจริงจัง และต้องสำรวจลงลึกในทุกพื้นที่ การดูแลและร่วมแก้ปัญหากันในทุกภาคส่วนร่วมกัน ต้องเข้ามาช่วยเหลือกันสร้างเครือข่าย พร้อมทั้งจัดหาเจ้าภาพเพื่อการดำเนินงานต่าง ๆ ในโอกาสต่อไป

ในส่วนของข้อเสนอที่ได้จากเวทีสมัชชาสุขภาพครั้งนี้ ประกอบด้วย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร เช่น เกษตรอินทรีย์ การส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายทุกรูปแบบ การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพหรือภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย และอาหารที่เอื้อต่อสุขภาพ โดยประเด็นข้อเสนอนโยบายและวิธี

การผลักดันข้อเสนอดังกล่าว ได้มาจากการระดมความคิดเห็นและผลจากการค้นหาสิ่งดี ๆ ในพื้นที่จากการเปิดเวทีในชุมชนและการจัดเวทีระดับจังหวัด

กรณีของสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้ร่วมเรียนรู้ในชุมชนและได้นำมาเสนอในเวทีสมัชชาสุขภาพครั้งนี้ เป็นนวัตกรรมที่มีอยู่เดิมและที่ค้นพบใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำผลิตภัณฑ์จากกล้วย ทั้งในรูปของอาหาร ภาชนะ เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องประดับ นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพ เช่น ข้าวซ้อมมือ การแปรรูปอาหาร การผลิตยาสมุนไพร ขณะที่การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นลักษณะของการใช้ปุ๋ยชีวภาพและร่วมอนุรักษ์ปลาโลมา นอกจากนี้ ยังมีนวัตกรรมที่เกี่ยวกับกระบวนการดูแลรักษาสุขภาพทางเลือกในชุมชน โดยเฉพาะการออกกำลังกาย ได้แก่ การวิ่งเพื่อสุขภาพ การปั่นจักรยาน การเดินแอโรบิค เป็นต้น

สำหรับนวัตกรรมการสร้างเสริมสุขภาพนั้น เป็นสิ่งง่าย ๆ ที่ปรับมาจากวิถีปกติที่ชาวบ้านกระทำเป็นกิจวัตรอยู่แล้ว เช่น การปลูกผักสวนครัว การออกกำลังกาย หมูป่าปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำหลักสูตรตลาดโตนด การอนุรักษ์ทรัพยากร การนวดแผนโบราณหรือการแพทย์แผนไทย การแสดงทองโย่ง การออกกำลังกายแบบแอโรบิค ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากมีการแลกเปลี่ยนในเวทีสมัชชาครั้งนี้ โดยมีกลุ่มผู้สนับสนุนหลัก ๆ คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง สำนักงานเกษตรจังหวัด ตลอดจนกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกรตะโหมด ชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพ สิ่งให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมที่สุดที่เกิดขึ้นจากเวทีสมัชชาสุขภาพครั้งนี้ก็คือ ชุมชนมีข้อสรุปร่วมกันว่าจะจัดตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน เช่น การตั้ง

กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ ตั้งกลุ่มพัฒนาน้ำตกหม่อมจ๊วย กลุ่มเลี้ยงสุกรสมุนไพร เป็นต้น

ค่อย ๆ กอบ ค่อย ๆ ก่อ : เรียนรู้และรอคอย ...

จุดเด่นของการจัดเวทีสุขภาพแห่งชาติจังหวัดพัทลุงก็คือ มีรูปแบบการจัดงานที่เรียบง่าย เป็นมิตรและอาศัยความร่วมมือร่วมใจเป็นหลัก เป็นบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกัน โดยมีกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาร่วมเวที เช่น กลุ่มออกกำลังกาย กลุ่มส่งเสริมสุขภาพ ทำให้ได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ได้รู้จักหรือขยายเครือข่ายให้กว้างขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ กิจกรรมที่กลุ่มนำเสนอล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องใกล้ตัวในท้องถิ่น ประเด็นทางด้านสุขภาพที่เลือกมานำเสนอในเวทีถือเป็นปัญหาของพื้นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง มีการประชาสัมพันธ์การจัดงานล่วงหน้าผ่านวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว และมีการติดป้ายประกาศในหลายจุด รวมทั้งสื่อสารไปยังจังหวัดข้างเคียงโดยขอความร่วมมือจากเพื่อนภาคีที่ไปเข้าร่วมโครงการสื่อดีมีสุขให้ช่วยเผยแพร่ต่อไป มีการเลือกสถานที่ที่เหมาะสม คือวัดปาลิไลยก์ ซึ่งเป็นวัดที่มีความสงบและมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจมาก โดยเฉพาะสถานที่ที่เคยเป็นศูนย์บัญชาการการรบของชาวบ้าน คราวต่อต้านศึกพม่ายุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยแล้ว ถือเป็นกุศโลบายในการรวมกลุ่มทำงาน และเป็นแหล่งรวมพลเพื่อขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดศูนย์ไปโดยปริยาย นอกจากนี้ บอร์ดนิทรรศการและกลุ่มสาธิตกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ แพทย์พื้นบ้าน และการใช้สมุนไพรก็น่าสนใจไม่แพ้กัน เพราะมีตัวอย่างงาน มีสิ่งดีดีของชุมชนมานำเสนอ ถือเป็นสิ่งใหม่ ๆ ที่ทางทีมจัดสมัชชาสุขภาพได้พยายาม

จัดหามาประกอบ

อย่างไรก็ตาม การจัดเวทีครั้งนี้ก็ยังคงมีจุดที่น่าสังเกต โดยเฉพาะกระบวนการที่จะนำไปสู่ข้อเสนอจากเวที ยังเป็นไปในลักษณะของข้อคิดเห็นมากกว่าการใช้หลักความรู้ทางวิชาการ นอกจากนี้ ในส่วนของสมาชิกของสมัชชาสุขภาพยังมีสัดส่วนที่ไม่สมดุลเท่าที่ควร ภาคการเมืองและภาควิชาการยังมีสัดส่วนน้อย นักการเมืองท้องถิ่นเองก็ไม่ยอมรับและไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร หน่วยงานราชการเข้ามาร่วมรับรู้รับฟังความคิดเห็นไม่มากนัก โดยเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่ในการวางแผนหรือดำเนินการระดับจังหวัด การที่ผู้ดำเนินการขับเคลื่อนส่วนใหญ่เป็นภาคประชาชนและองค์กรเครือข่าย ซึ่งยังไม่มีพลังอำนาจในการต่อรองนี้เอง อาจจะทำให้โอกาสในการนำแนวคิดจากเวทีสมัชชาไปสู่การปฏิบัติมีความเป็นไปได้น้อย

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเวทีในวันนี้ ทางกลุ่มที่เข้าร่วมประชุมได้มีการพยายามเสนอทางออก เช่น หาวิธีการเพื่อผลักดันให้มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องระดับนโยบายสนับสนุนและนำเสนอในลำดับต่อไป เสนอให้มีการให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าวให้มากขึ้น สร้างเครือข่ายให้ถึงชุมชนระดับรากหญ้าให้มากกว่านี้โดยวิธีการทุกรูปแบบ ตลอดจนต้องมีคณะทำงานแต่ละประเด็นและมีการทำงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในส่วนของแผนการทำงานที่พยายามผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสุขภาพให้เกิดผลในทางปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องมีองค์กรหรือตัวแทนหลายภาคส่วนเข้าร่วมด้วย จึงจะเกิดแนวทางและนโยบายที่เป็นความร่วมมือร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง โดยที่ประชุมในเวทีได้เสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์กลางในการประสานงานให้ชุมชนเป็นตัววางนโยบายเพื่อให้ไปสู่การปฏิบัติ ชุมชนต้องคิดเองทำเอง บริหารเอง และจัดเวทีระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ชาติ อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันควรเชิญภาคีรัฐหรือนักวิชาการให้เข้ามามีส่วน

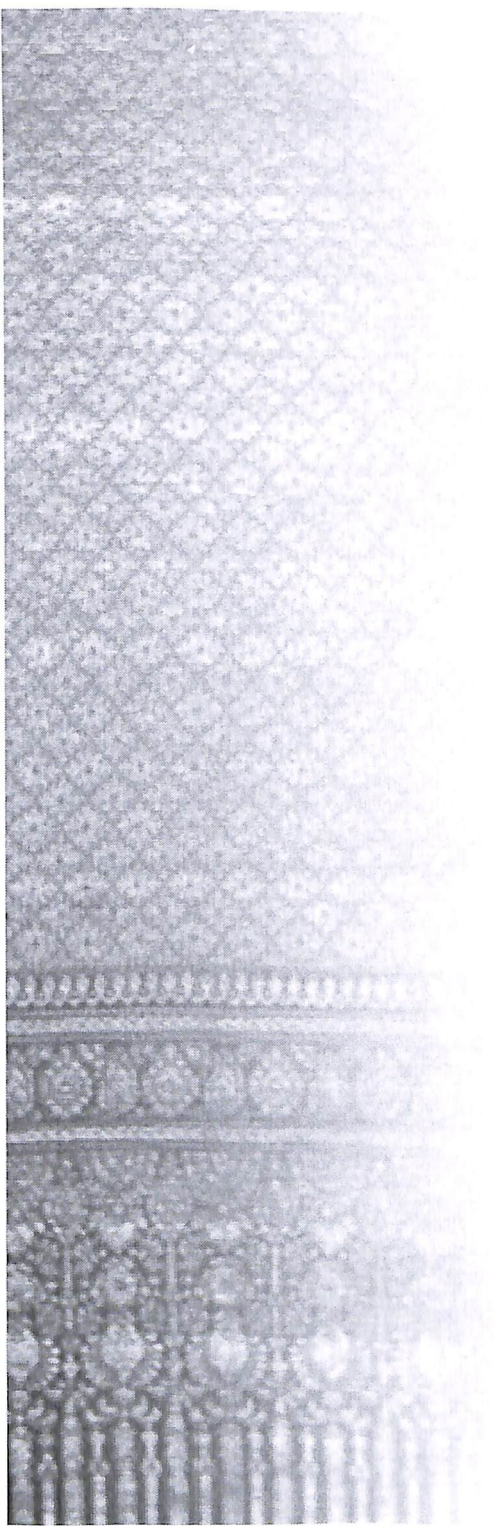
ร่วมมากกว่านี้ โดยเฉพาะทำหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยผลักดันให้ข้อเสนอมีความเป็นไปได้จริงในเชิงนโยบาย

แต่กระนั้น นี่ก็ไม่น่าจะใช้สิ่งที่เป็นบทสรุปชี้ชัดว่า ~~เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดพัทลุงไม่ประสบผลสำเร็จ~~ เพราะหลักการของ ~~จัดเวทีสมัชชาสุขภาพโดยแท้จริงนั้น~~ คงต้องการเห็นภาพของกระบวนการรวมตัวกันอย่างมีเหตุผลและเพื่อกันและกันของแต่ละกลุ่มแต่ละเครือข่ายในพื้นที่เป็นสำคัญ คงไม่หวังผลเชิงปริมาณที่มีคนเข้าร่วมเวทีมากมาย มีกิจกรรมอลังการงานสร้าง ครั้นเวลาผ่านไป สมัชชาสุขภาพก็ค่อย ๆ เลือนหาย หากเป็นไปตามวัตถุประสงค์แรก เวทีสมัชชาสุขภาพของจังหวัดพัทลุงก็ทำหน้าที่นั้นได้อย่างสมบูรณ์ ที่ไม่ได้หวังให้เวทีสมัชชาใหญ่โตด้วยจำนวนคน ไม่มีการระดมทุนให้ได้เงินมากมายเพียงเพื่อจัดเวทีให้หรูหราอลังการ แต่เน้นการรวมตัวที่เกิดจากศรัทธาที่จะแก้ปัญหา เป็นเวทีที่หวังใจเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่ต้องจัดอย่างใหญ่โต จำนวนผู้คนเข้าร่วมไม่ต้องมากนักก็ได้ ถึงแม้ว่าจำนวนผู้เข้าร่วมในเวทีมีสัดส่วนไม่สมดุล ทำให้ขาดความคล่องตัวทางกระบวนการ มีการนำหลักคิดทางวิชาการมาใช้น้อยกว่าทฤษฎีและความรู้สึก แต่หากพลิกคิดอีกด้าน การก่อตัวของเวทีสมัชชาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติอย่างแท้จริง เปรียบไปก็คล้าย ๆ หลักปฏิบัติธรรม ที่ต้องค่อย ๆ เรียน ค่อย ๆ รู้ ค่อย ๆ แก้ปัญหา เป็นเวทีที่เต็มไปด้วยการเอื้อเพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เป็นที่รวมคนทุกกลุ่มไม่เว้นแม้แต่เพศบรรพชิตที่ต้องการเห็นสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นกับชีวิตและชุมชนในพื้นที่ เวทีสมัชชาที่นี้จึงเสมือนการกอบทรายร่วมกันแล้วก่อให้เป็นกอง จากสมัชชาสุขภาพที่เล็ก ๆ เรียบง่ายในวันนี้ ค่อย ๆ เติบโตไปตามธรรมชาติและสงบงามในวันหน้า ไม่ต่างจากผืนทรายอุ่มน้ำ ที่ค่อย ๆ ซึมซับ ทว่าหนักแน่นด้วยแรงยึด...!

๖ มิถุนายน ๒๕๔๘ บณฺฑนทรยผินเดิม

เมษครมเหือทะเลสาบลำปำค้อย ๆ ลอยเนิบเข้าสู่น่านฟ้าของ
อาณาบริเวณวัด ร่มเมฆสีเทาสอเค้าวาฝนคงจะตกในไม่ช้า ผืนทรายที่
ชุ่มน้ำเมื่อเย็นวาน ชั่วอึดใจคงจะรองรับหยาดฝนอีกหน แน่นอนที่สุดว่า
ฝนบางหยาดอาจซึมหายไหลลงสู่ทะเลสาบเบื้องหน้า แต่คงมีบางหยาด
หยดที่ถูกโอบอุ้มไว้ด้วยกลุ่มเม็ดทราย ช่วยเสริมยึดมวลทรายที่จำฝนเมื่อ
เย็นวานให้แน่นหนักยิ่งกว่าเดิม...!

เวลาอีกไม่นานนับจากวันนี้ ลานทรายภายในวัดป่าลิไลยก์ก็คงจะ
พร้อมรับรอยย่างย่างของผู้คนที่มาร่วมใน “เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัด
พัทลุง” อีกครั้ง เสียงร้องเรียกพุดคุย ภาพการรวมตัวกันอย่างง่ายงาม
ภายใต้ความสงบเย็นคล้ายวิถีของหลักธรรมะจะกลับมาฉายซ้ำที่นี้ ถึงวันนั้น
“กองทรายแห่งสมัชชา” คงก่อตัวขึ้นอย่างแน่นหนักกว่าเดิม และหาก
ซ้ำแรงแสวนใดส่วนหนึ่งของร่างกายลงไป ก็คงสัมผัสได้ถึงแรงยึดของมวล
ทรายที่หน่วงนำ และยังจำเ็น... *ไม่มีเปลี่ยน !*

พัทลุง จังหวัดพัทลุงแต่เดิมเดิมถือเป็นเมืองกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา รูปแบบการทอดผ้าจึงเป็นลักษณะของการทอด แบบเกาะยอ จังหวัดสงขลา ซึ่งถือเป็นกลุ่ม
ชนกลุ่มน้ำเดียวกัน วัสตุที่ใช้ในการทอดผ้าเป็นผ้า แต่ได้มีการนำวัสดุสิ่งกระทำให้เข้ามาใช้ทอดด้วยในระยะหลัง โดยส่งมอบให้กลุ่มใหญ่ทอดเป็นผ้าชิ้น ผ้าได้ส่ง ผ้าขาวม้า เป็นต้น

คล้ายบม...

“๙ กรณีศึกษาสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ปี ๒๕๕๗” เป็นดังการคล้ายบมให้กับผืนผ้าแห่งภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้ง เนื้อ อีสาน กลาง ใต้ ตะวันออก... เผยให้เห็นถึงเส้นด้ายและลายทอที่ชัดเจนขึ้นของ “พลังแห่งการมีส่วนร่วม” เป็น ๙ รูป ๙ ลาย ทั้งงดงามและโดดเด่นแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละถิ่น เป็น “ผืนผ้า” ที่ผ่านการถักทอตามรูปรอยเฉพาะ และหากนำผ้า ๙ ผืน นี้มา เชื่อมต่อกัน ก็คงเป็นผ้าผืนใหญ่ที่ให้ความงดงามแปลกตา เปรียบไปก็คง เป็นเสมือน “วัฒนธรรมใหม่” ที่ประสานสอดคล้องกับโครงสร้างและพลวัต ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งผ่านกระบวนการวิวัฒนาการมาเนิ่นนาน

การส่งผ่านวัฒนธรรมใหม่เพื่อ “สังคมสมานฉันท์” ภายใต้ ความเชื่อมั่นใน “พลังของการมีส่วนร่วม” ตามนามของ “กระบวนการ สมัชชาสุขภาพ” นี้ จะแผ่ขยายไปสู่อาณาบริเวณที่กว้างไกลและยืนยาว เพียงใด ขึ้นอยู่กับพลังอำนาจของวัฒนธรรมใหม่ ว่ามีความสอดคล้อง กับวัฒนธรรมดั้งเดิมของแต่ละถิ่นที่หรือไม่เป็นสำคัญ

ด้วยเหตุผลนี้ การส่งผ่าน “กระบวนการสมัชชาสุขภาพ” จึงไม่ควรอย่างยิ่งที่จะมีสูตรสำเร็จตายตัว ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบ กระบวนการ หรือแม้แต่สัดส่วนของสมาชิกที่เข้าร่วม

เหนือสิ่งอื่นใด นิยามแห่งความสำเร็จของ “กระบวนการสมัชชาสุขภาพ” ต้องไม่วัดกันด้วยผลลัพธ์ที่เห็นได้ด้วยตาหรือวัดด้วยเครื่องมือทางสถิติเท่านั้น

เพราะ... “กระบวนการสมัชชาสุขภาพ” ก็คงเหมือนกับ “การเดินทาง” ไปสู่จุดหมายที่ใดที่หนึ่ง จะต่างกันก็ตรงที่ ครั้งนี้... คือการเดินทางของวัฒนธรรม

นักเดินทางหลายคนมักกล่าวว่า “การเดินทางต่างหากที่สำคัญ ไม่ใช่การไปถึง” เพราะเนื้อแท้ของการเดินทาง น่าจะอยู่ตรงเรื่องราวที่พบปะระหว่างทางมากกว่าจุดหมาย เพราะมันทั้งทดสอบความเชื่อมั่นและสอนเราในแง่มุมที่ไม่ซ้ำแบบเดิมเลย ขณะที่บางคนคิดว่า จุดหมายอาจมีความสำคัญพอ ๆ กับก้าวแรกที่เริ่มต้นออกย่างเท้า เพราะหากไม่มีแรงดึงดูดมากพอ เราคงไม่อาจข้ามผ่านสิ่งต่าง ๆ ทั้งทุกข์และสุขไปได้

“กระบวนการสมัชชาสุขภาพ” ก็เช่นกัน... ไม่ว่าจุดหมายของมันเป็นสูงส่งยิ่งใหญ่เพียงใด ความสำเร็จของมันก็คงไม่ได้อยู่ที่ภาพของการจัดงานเพียงวันเดียว !

กระนั้น แม้ “๙ กรณีสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ปี ๒๕๔๗” ที่ได้นำมาเล่าความไว้ จะมีคุณค่าในตัวเอง ดังผืนผ้าที่ผ่านการ “ถักทอ... ร้อยทอ” ด้วยความรัก ความเข้าใจ และเติมไปด้วยพลัง... แต่หากไม่นำมาห่มคลุมตัดเย็บ รักจะอบร่ำพิบวงในตู้ทอง ด้วยปรารถนาเพียง

เพื่อชื่นชมความงาม ก็คงหาประโยชน์อันใดมิได้ องค์ความรู้อันทรงคุณค่าจาก ๙ กรณีศึกษานี้ก็เช่นกัน หากไม่ได้นำมาประยุกต์ใช้ในวิถีแห่งตนเอง องค์ความรู้เหล่านั้นก็คงเป็นได้เพียงผ้าผืนสวยที่อวดเส้นด้ายลายงามในตู้ทอง แค่นั้นเอง ..

เอกสารและแหล่งข้อมูลประกอบการเขียน

กรณีการ บรรเทาจิตใจและคณะ. (๒๕๔๗). ตามไปดู สัมผัสสุขภาพ
เฉพาะพื้นที่. เอกสารอัดสำเนา, สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ
แห่งชาติ, นนทบุรี.

กลิ่น คงเหมือนเพชร. (๒๕๔๒). "ทัศนะเสรี : คิดอย่างฉาบฉวย วัฒนธรรม
ทางการเมืองของคนใต้", วารสาร ทักษิณคดี. ๕(๒) : ๙๖ - ๑๐๓ ;
มกราคม.

กาญจนา แก้วเทพ. (๒๕๓๙). สื่อสองวัฒนธรรม. มูลนิธิภูมิปัญญา,
กรุงเทพฯ

กุหลาบ รัตนจักรวรรดิและคณะ. (๒๕๔๗). การประเมินผลสัมพัทธ์สุขภาพ
ในอนุภาคกลาง ตะวันออก และตะวันตก. เอกสารอัดสำเนา,
สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, นนทบุรี.

คณะกรรมการประสานงานกลุ่มจังหวัดตะวันออก. (๒๕๔๗). รายงานผลการ
ดำเนินงาน "เวทีสังเคราะห์ข้อเสนอในสัมพัทธ์สุขภาพของกลุ่ม
จังหวัดภาคตะวันออก (ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด)". เอกสาร
อัดสำเนา, สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, นนทบุรี.

คณะทำงานกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. (๒๕๔๗). ผลการดำเนินงาน
สัมพัทธ์สุขภาพเฉพาะประเด็น : กลุ่มจังหวัดภาคกลาง.
เอกสารอัดสำเนาประกอบการประชุม, สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ
แห่งชาติ, นนทบุรี.

คณะทำงานจัดสัมพัทธ์สุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช คณะทำงานเครือข่าย

๑๐/๖/๖๖๖๖
(๑๖๖๖).

สร้างเสริมสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชและภาคีเครือข่าย.

(๒๕๔๗). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการสัมพัทธ์สุขภาพ
จังหวัดนครศรีธรรมราชปี ๒๕๔๗ : ระบบอาหารปลอดภัยใน
เมืองนคร. เอกสารอัดสำเนา, สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ
แห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ,
นนทบุรี.

คณะทำงานสัมพัทธ์สุขภาพจังหวัดตราด. (๒๕๔๗). สรุปรายงาน วันมงคล
เสวนา สัมพัทธ์สุขภาพ จังหวัดตราด วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๗
ณ ศูนย์เรียนรู้ เครือข่ายกลุ่มสัจจะ วัดไผ่ล้อม, เอกสารอัดสำเนา,
สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, นนทบุรี.

คณะทำงานสัมพัทธ์สุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู. (๒๕๔๗). สรุปผลการ
จัดเวทีสัมพัทธ์สุขภาพหนองบัวลำภู ปี ๒๕๔๗ .
เอกสารอัดสำเนา, สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, นนทบุรี.

จิตตินันท์ พงสุวรรณ และคณะ. (๒๕๔๗). รายงานการประเมินผลสัมพัทธ์
สุขภาพจังหวัด : กรณีศึกษากลุ่มอนุภาคกลางล่าง. เอกสารอัด
สำเนา, สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, นนทบุรี

บานจิตร สายรอกำ และ ถนัด ไบยา. (๒๕๔๗). อักเมืองน่าน "กว่าทศวรรษ
บนเส้นทางแห่งการเรียนรู้". ห้างหุ้นส่วนจำกัดนันทนาการกราฟฟิค
การพิมพ์, เชียงใหม่.

ประชาคมสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง. (๒๕๔๗). ทิศทางและแผนพัฒนา
เกษตรปลอดภัยเพื่อชีวิตปลอดภัยจังหวัดพัทลุง. เอกสารอัด
สำเนา, สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, นนทบุรี.

พระไพศาล วิสาโล สมควร ไม่งามดี. (๒๕๓๓). แลขอบฟ้าเขียว : ทางเลือก
สำหรับอนาคตที่กำลังปรากฏเป็นจริง. สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมล

